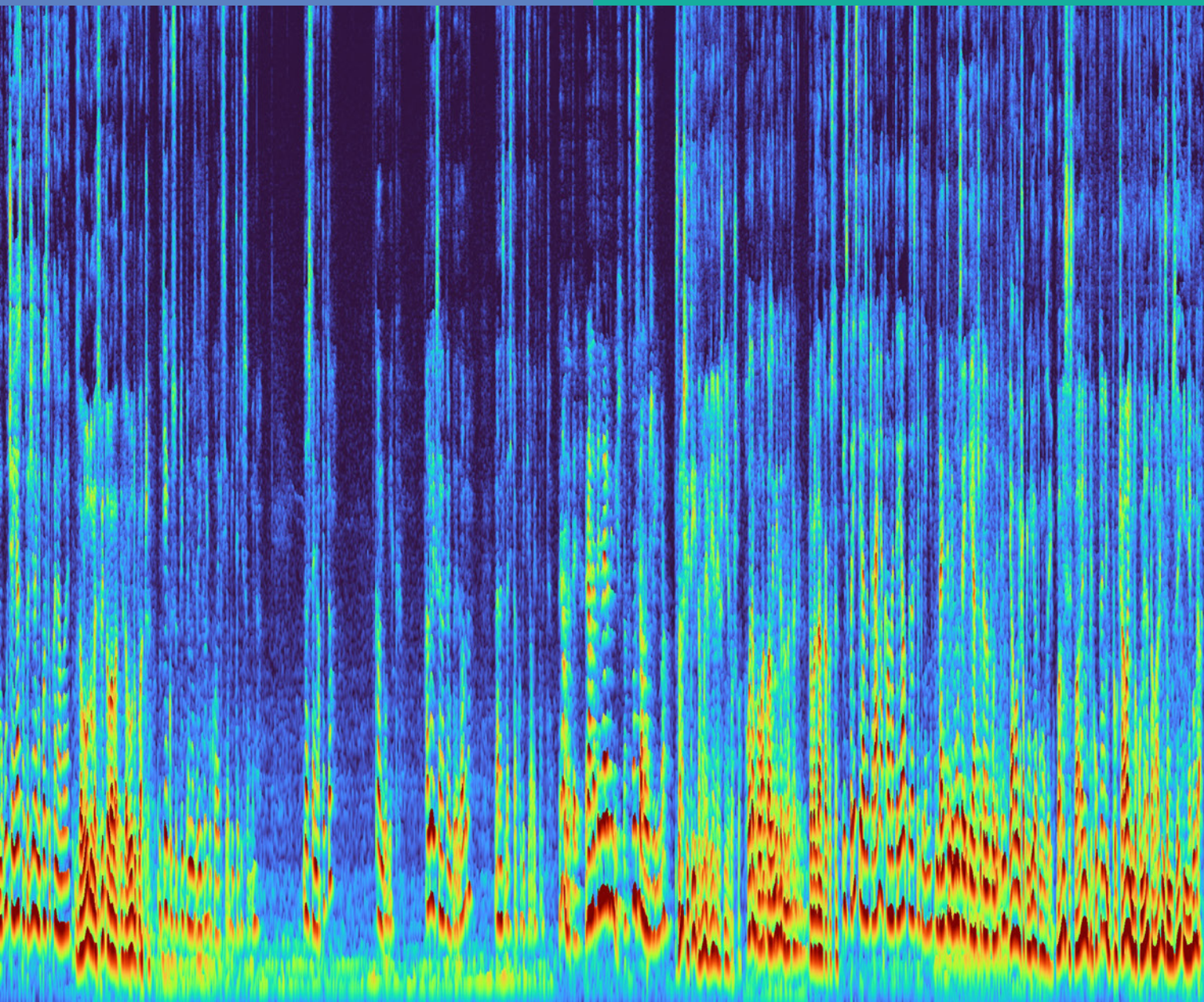

GLAS

Muzeja grada Karlovca

Y. K. K.

god. XXI, broj 19, prosinac 2022.

GLAS

GODINA XXI., BROJ 19., PROSINAC 2022.

IZDAVAČ

Muzeji grada Karlovca

ZA IZDAVAČA

Hrvojka Božić

UREDNICI

Josipa Vukelić, Marinko Pleskina

SURADNICI NA ČASOPISU

Iva Alibašić, Lana Bede, Nikolina Belančić Arki, Luka Čorak, Igor Čulig, Matea Galetić, Aleksandra Goreta, Juraj Horvatin, Sanda Kočevar, Karlo Mandić, Marinko Pleskina, Antonija Škrtić, Josipa Vukelić

VANJSKI SURADNICI NA ČASOPISU

Daniela Angelina Jelinčić, Iva Körbler, Nikolina Šimunović, Tomislav Marić, Marina Burić, Dragana Lucija Ratković Aydemir, Melita Trbušić, Tomislav Marić

LEKTURA

Ana Peričić, Sermon

VIZUALNO OBLIKOVANJE, GRAFIČKA PRIPREMA

Sven Sorić, Bojan Crnić

TISAK

Tiskara Pečarić & Radočaj d.o.o.

FOTOGRAFIJE

Fototeka Gradskog muzeja Karlovac, Fototeka Galerije Prica, Fototeka Trend tv-a, Fototeka Galerije umjetnina Slavenskog Broda, Fototeka Muzej M, Fototeka Muze d.o.o., Fototeka Visit Karlovac, Fototeka Digitalni tisak, Fototeka ICOM, Denis Stošić, Sven Sorić, Goran Vranić, Matea Galetić, Nikolina Belančić Arki, Iva Alibašić, Igor Čulig, Josipa Vukelić, Branimir Pešut, Domagoj Kačan, Juraj Vuglač, La Kreativa, Morana Lapanja, Lana Bede

ADRESA UREDNIŠTVA

Muzeji grada Karlovca

Strossmayerov trg 7, 47 000 Karlovac

tel: 047/615 980

e-mail: info@mgk.hr

NAKLADA

300 primjeraka

Časopis izlazi jednom godišnje. Tekstovi se ne honoriraju.

PROGLAS

04 UVODNIK

05 PEJZAŽ JEDNOG GLASA **Josipa Vukelić**

IZ SVEG GLASA

06 KULTURNI KONTINENTALNI TURIZAM: OSNOVNI TURISTIČKI PROIZVOD SUTRAŠNJICE

Daniela Angelina Jelinčić

08 STARI GRAD DUBOVAC: PERJANICA NOVOG PROMIŠLJANJA KULTURNOG TURIZMA GRADA KARLOVCA **Dragana Lucija Ratković Aydemir i Melita Trbušić**

12 UPOZNAJTE KULTURNU BAŠTINU KARLOVCA UZ TEMATSKE TURE **Marina Burić**

GLASNO I JASNO – AKVIZICIJE

14 DVIJE NOVE AKVIZICIJE GALERIJSKOG ODJELA **Antonija Škrtić**

18 DONACIJA IGORA ZIDIĆA STRUČNOJ MUZEJSKOJ BIBLIOTECI **Antonija Škrtić**

20 PADOBRAN S NEPRIJATELJSKOG ZRAKOPLOVA ZATEČENOG U OPERACIJI OLUJA **Juraj Horvatin**

GLASNO I JASNO – ISTRAŽIVANJA

22 ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJE LOKALITETA KRIŽANIĆ – TURANJ **Iva Alibašić**

26 ARHEOLOŠKI NADZOR NA PODRUČJU NASELJA TURANJ I KAMENSKO **Iva Alibašić**

GLASNO I JASNO – PREZENTACIJE I IZLOŽBE

28 GOSTUJUĆA IZLOŽBA „BRAĆA SELJAN KROZ PRAŠUME I PUSTINJU“ UZ POPRATNI PEDAGOŠKI PROGRAM **Nikolina Belančić Arki**

30 IZLOŽBA ZORAN DURBIĆ: ČOVJEK I ONO NEPOZNATO, RADOVI NA PAPIRU I SKULPTURE 1987. – 2020. **Antonija Škrtić**

32 IZLOŽBA „THE MITH – PRIČE, PJESME, TAJNE...“ I POPRATNI PROGRAM **Nikolina Belančić Arki**

35 PRVI SVJETSKI RAT U UKRAJINI: JE LI POVIJEST UČITELJICA ŽIVOTA? **Sanda Kočevar**

36 IZLOŽBA KAMENE PLASTIKE – LAPIDARIJ **Matea Galetić**

38 IZLOŽBA 9. HRVATSKO TRIJENALE AKVARELA **Iva Körbler**

44 KARLOVAC GOSTUJE U SAMOBORU **Nikolina Šimunović**

48 IRENA KEČKEŠ: PRIČA BEZ KRAJA / NEVER-ENDING STORY, DRVOREZI, LINOREZI, INSTALACIJE, SURADNJE / WOODCUTS, LINOCUTS, INSTALLATIONS, COLLABORATIONS / **Antonija Škrtić**

50 IZLOŽBA „ŠTO TO RADE LICITARI“ I PROGRAM „LICITARI U KARLOVCU“

Nikolina Belančić Arki

52 RIBE KARLOVAČKIH RIJEKA I POKOJA SIRENA – IZLOŽBA RADOVA UČENIKA OŠ GRABRIK **Antonija Škrtić**

54 IZLOŽBA ZLATKO KESER: SLIKE, CRTEŽI, SKULPTURE **Aleksandra Goreta**

56 OTMICA U GALERIJI **Lana Bede, Romana Tekić**

GLASNO I JASNO – PREDAVANJA I PREZENTACIJE

60 OKRUGLI STOL: MEDICINSKO OSOBLJE U DOMOVINSKOM RATU – RATNA BOLNICA U TOPUSKOM 1991. **Juraj Horvatin**

62 GODIŠNJA KONFERENCIJA ICOM-OVA ODBORA CECA „CO-CREATION INSIDE AND OUTSIDE MUSEUM WALLS“ **Lana Bede**

65 JEDANAESTI FESTIVAL HRVATSKIH DIGITALIZACIJSKIH PROJEKATA **Sanda Kočevar**

66 DIGITALIZACIJA ENTOMOLOŠKE ZBIRKE GRADSKOG MUZEJA KARLOVAC 2022. GODINE **Luka Čorak**

68 ISTAKNUTI MUZEJSKI PREDMET IZ ZBIRKI GALERIJSKOG ODJELA: KOPIJA PORTRETA NADVOJVODE KARLA II. ŠTAJERSKOG **Antonija Škrtić**

70 VIRTUALNA PREZENTACIJA KULTURNE BAŠTINE MUZEJA GRADA KARLOVCA **Marinko Pleskina i Karlo Mandić**

GLASNO I JASNO - MUZEJSKA PEDAGOGIJA

72 DAN POVIJESTI 2022. **Sanda Kočevar**

73 PRIRUČNIK ZA PREPARACIJU KUKACA **Luka Čorak i Karlo Mandić**

74 FESTIVAL ZNANOSTI 2021. U GRADSKOM MUZEJU KARLOVAC **Lana Bede**

78 FESTIVAL ZNANOSTI 2022. / „ŽIVOT I SMRT SPOMENIKA U ZVIJEZDI“ **Lana Bede**

82 DANI EUROPSKE BAŠTINE 2022. / „PODIGNI POGLED“ **Lana Bede**

SUGLASJA

84 BRENDIRANJE MUZEJA GRADA KARLOVCA – NOVI VIZUALNI IDENTITET, MREŽNA STRANICA I KAMPANJA **Josipa Vukelić**

88 KATALOG INKLUZIVNE IZLOŽBE „GLEDAM DODIROM / SEEING THROUGH TOUCH“: IZDANJE GRADSKOG MUZEJA KARLOVAC **Marinka Mužar i Lana Bede**

92 FESTIVAL TOLERANCIJE – PREMIJERA VIDEOINSTALACIJE REDATELJA JURE PAVLOVIĆA NA STAROM GRADU DUBOVCU **Josipa Vukelić**

94 U ZNAKU FORTIFIKACIJSKE BAŠTINE **Igor Čulig**

98 RESTAURACIJA I KONZERVACIJA KAMENIH SPOMENIKA IZ FUNDUSA ARHEOLOŠKOG ODJELA MUZEJA GRADA KARLOVCA **Matea Galetić**

100 PROJEKT „PAMETNI MUZEJ“ U MUZEJIMA GRADA KARLOVCA **Tomislav Marić i Josipa Vukelić**

103 IDOLI U LJUBLJANI **Matea Galetić**

104 IN MEMORIAM: NIKOLA ALBANEŽE (1960. – 2022.) **Antonija Škrtić**

107 IN MEMORIAM: DR. SC. MILAN KRUEK (1940. – 2022.) **Sanda Kočevar**

Dragi čitatelju,

Još od vremena antike možemo pratiti razvojni put kulturnog turizma. Putovanja koja su motivirana manifestacijama, znamenitim građevinama i umjetničkim djelima prenose se do današnjih dana, gdje su ponovno prepoznata kao jedna od podvrsta turizma od posebnog interesa.

Kulturni turizam nalazimo i u strateškim dokumentima na svim razinama strateškog planiranja. Na europskoj razini možemo izdvojiti proglašavanje godišnje Europske prijestolnice kulture, koja sa sobom nosi značajni porast turističkih posjeta selektiranim gradovima.

Muzeji se sa svojim kulturnim bogatstvima nalaze u samom centru interesa turista koji su motivirani kulturom. Iz tog razloga je potrebno je aktivno promišljati taj segment posjetitelja i publike. Dobrim upravljanjem i raznolikim kulturno-turističkim proizvodima potiče se kulturno-turističko poduzetništvo i postiže održivost. U suprotnom, gubitak autentičnosti, fokus na kvantiteti za razliku od kvalitete i prevelika posjećenost samo su neke od zamki u koje se vrlo lako može upasti.

Upravljanje muzejima, oblikovanje ponude koju nude svojim posjetiteljima treba, barem djelomično, promišljati unutar kompleksnog organizma turističke destinacije. To znači aktivno pratiti interese turizma i svih drugih uključenih dionika u turizmu, jer muzeji u svojem djelovanju donose korist i kulturnoj baštini i lokalnoj zajednici.

Zbog toga je ovaj broj Glasa usko vezan uz promišljanja o turizmu u kulturi. Nadamo se da će vas gostujući članci potaknuti na razmišljanje o svim potencijalima koje naša bogata baština pruža u turističkom sektoru.

Uz tematske članke ovaj će vam broj kroz tekstove kolega, kao i stručnjaka iz privatnog sektora otkriti čime smo se u posljednje vrijeme bavili u Muzejima grada Karlovca.

Uživajte u čitanju!

PEJZAŽ JEDNOG GLASA, 2022.

Josipa Vukelić

Koncept naslovnice ovogodišnjeg muzejskog časopisa Glas zamišljen je kao svojevrsni *hommage* djelatnicima Muzeja grada Karlovca. Njime su ovjekovječeni glasovi muzealaca u jednom trenutku. Ti glasovi, inače razdvojeni u vremenu i prostoru, u ovoj naslovnici, kroz audio kompoziciju sačinjenu od glasova nasviju i transformiranu u materijalnu manifestaciju ujedinjene su u sinkronični zajednički glas. Kakofonija dobivena spajanjem glasova, nastala kroz proces audio snimanja osoba koje u Muzejima rade i naposljetku njihova montiranja u jednu zvučnu kompoziciju, iako neblagozvučnu, predstavlja relevantnost svakog glasa u zajedničku djelovanju.

Djelatnici su sudjelujući u ovom umjetničkom procesu postavljeni u poziciju promišljanja vlastitog djelovanja u Muzejima i njihova utjecaja na kulturno okruženje uopće. Pružena im je prilika da svoja osjećanja vokaliziraju i prenesu u realitet putem kratkih i intimnih snimanja. Pojedinačne snimke su potom spojene u jedan audio file, koji je putem softvera za digitalno audio editiranje postao vizualna manifestacija zvučne kompozicije u obliku spektrograma. Kompozicija, prenesena u intenzivan vizualni pejzaž, simbolizira jedinstvo naših glasova. Ilustracijom je na neki način utjelovljena i sama ideja Glasa, kojim naše glasove klikči prenosimo u sferu javnog.

KULTURNI KONTINENTALNI TURIZAM: OSNOVNI TURISTIČKI PROIZVOD SUTRAŠNJI

Daniela Angelina
Jelinčić
znanstvenica
Institut za razvoj
i međunarodne
odnose

Kulturni turizam važan je potencijal razvoja bilo kojeg prostora s obzirom na to da svako, pa i najmanje mjesto posjeduje određene kulturne resurse. Strategija razvoja održivog turizma za razdoblje do 2030. godine zadala je četiri razvojna strateška cilja: **cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam; turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu; konkurentan i inovativan turizam; otporan turizam.** Razvoj kontinentalnog turizma već je bio istaknut i u prethodnim strateško-planskim dokumentima, a vidi se da se uklapa i u spomenuta četiri cilja. Tako se u cilju razvoja uravnoteženijeg turizma podrazumijeva njegovo geografsko premještanje s obale na kontinent, čime se pridonosi konkurentnosti prostora izraženog u trećem cilju. Nedavna pandemija, koja je uvelike utjecala upravo na sektor kulture i turizma, pokazala je da su neki oblici turizma otporniji na takve nepogode. U tom su se smislu osobito uspješnim pokazali **kreativni i zeleni turizam te turizam doživljaja** kao i inovacija **turizma na daljinu.** Kreativni turizam smatra se podvrstom kulturnog turizma, a uključuje kreativni angažman turista u (obično autohtone) aktivnosti u destinaciji. Zeleni turizam, osim što podrazumijeva ekološko poslovanje, često se kombinira s kulturnim turizmom u smislu predstavljanja prirodne i kulturne baštine, a kad je riječ o turizmu doživljaja, slobodno se može reći da kultura posuđuje „alate“ kojima se stvaraju doživljaji. Tako će, primjerice, uporaba određene boje, oblika, melodije, ritma ili harmonije biti ključna u izazivanju emocija turista, a upravo su emocije ključne u stvaranju iskustava za pamćenje. Turizam na daljinu novitet je proizišao kao odgovor turističkog sektora na izazove pandemije i teško ga se može smatrati „pravim“ turizmom jer ne uključuje fizičko putovanje. Ipak, uporaba novih tehnologija omogućuje virtualno putovanje u udaljene dijelove svijeta, čime kroz kreativne industrije (informacijsko-komunikacijske tehnologije, dizajn, glazbu, film, likovnu umjetnost itd.) kultura ponovno postaje ključna. U tom se smislu kulturni turizam kroz svoje podvrste pokazao prilično propulzivnim sektorom otpornijim od drugih selektivnih oblika turizma. Istovremeno, programi kontinentalnog turizma, uz prirodne resurse, najčešće uključuju kulturu kao turističku atrakciju.

Najnovija istraživanja pokazala su snažnu povezanost klimatskih promjena i turističkog poslovanja i predviđaju da će se interes za obalne turističke destinacije preseliti na kontinent. Upravo zbog klimatskih promjena neke od najljepših turističkih destinacija mogle bi u skoroj budućnosti izgubiti svoju atraktivnost, dok bi se one s ugodnijom klimom mogle uspješno pozicionirati na budućem turističkom tržištu. Državni hidrometeorološki zavod (DHMZ) u svojim klimatskim modeliranjima do 2040. godine procjenjuje porast temperature zraka (do najviše 1,4 °C), povećanje sunčeva zračenja i smanjenje količina oborina, osobito u obalnoj Hrvatskoj. Globalna predviđanja do 2100. godine procjenjuju još veći temperaturni porast (do 4 °C) te porast razina mora do 1 metra. U tom se smislu mogu očekivati stagnacija ili smanjenje turističke potražnje u obalnom dijelu, uz istovremeno intenzivnije turističke aktivnosti u predsezoni i posezoni, odnosno u unutrašnjosti zemlje. Takva predviđanja idu u korist razvoja kontinentalnog turizma, a uz trendove u ponašanju suvremenih turista poput većeg zanimanja za bližu i sigurniju destinaciju, povećanje kraćih i češćih putovanja, potrebe turista za psihološkim zadovoljstvom te putovanjima u malim grupama, kulturni turizam mogao bi postati osnovni turistički proizvod

Hrvatske. To podrazumijeva vrlo širok raspon aktivnosti, od posjeta pojedinim atrakcijama, obilazaka, kreativnih radionica, gastronomije do upoznavanja s lokalnim stilom života. Sada je vrijeme da upregnemo svoje kreativne sposobnosti i iskoristimo kulturne „alate“ u stvaranju turističkih doživljaja kako bismo se snažno pozicionirali na globalno konkurentnom turističkom tržištu sutrašnjice.

IZVORI:

1. IRMO. 2022. *Studija utjecaja klimatskih promjena na turizam.* Zagreb.
2. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike. 2017. *Izveštaj o procijenjenim utjecajima i ranjivosti na klimatske promjene po pojedinim sektorima,* str. 108-109. Dostupno na: <https://prilagodba-klimi.hr/wp-content/uploads/2019/05/Procijenja-ranjivosti-na-klimatske-promjene-po-pojedinim-sektorima.pdf>
3. World Tourism Organization and United Nations Environment Programme. 2008. *Climate Change and Tourism - Responding to Global Challenges.* Madrid. Dostupno na: <http://sdt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/climate2008.pdf>

Klimatske promjene ubrzat će razvoj kontinentalnog turizma, ilustracija: rawpixel.com, Freepik

STARI GRAD DUBOVAC: PERJANICA NOVOG PROMIŠLJANJA KULTURNOG TURIZMA GRADA KARLOVCA

Dragana Lucija
Ratković Aydemir
Muze d.o.o.

Melita Trbušić
Muze d.o.o.

IZ SVEG GLASA

Stari grad Dubovac stoljetni je karlovački spomenik. Njegovo značenje za lokalno stanovništvo, povijesna i baštinska vrijednost te jedinstvenost za područje grada Karlovca kvalitete su koje ga osnažuju i predstavljaju njegov neiscrpan kulturni potencijal.

↑ Stari grad Dubovac, foto: arhiva Muze d.o.o.
← Vizura grada Karlovca, pogled s branič kule; kulturni i prirodni doživljaji koji, povezujući se sa Starim gradom, čine šire tkanje duha mjesta, foto: arhiva Muze d.o.o.

Početak ove godine tvrtka Muze d.o.o. napravila je reviziju postojeće Studije održivog razvoja kulturnog turizma za Stari grad Dubovac koju smo izradile 2009. godine. Novi dokument nastao je na temelju terenskog i participativnog rada, kao odraz potrebe za evaluacijom funkcija ovog popularnog baštinskog lokaliteta, njegovim novim programima i aktivnostima i održivim upravljanjem te činjenice da je postao sastavnicom Muzeja grada Karlovca.

Kultura u svojoj srži predstavlja jedinstvenost i autentičnost¹. Kulturom motiviran turizam „obuhvaća cijeli niz iskustava koja posjetitelji mogu poduzeti kako bi naučili po čemu je destinacija prepoznatljiva – njen stil života, njezino naslijeđe, umjetnost, njezini ljudi – te posao pružanja i interpretacije kulture posjetiteljima”.² Osjećaj koji destinacija odašilje, odnosno njezin duh mjesta, čini destinaciju neponovljivom.

Prema Deklaraciji o očuvanju duha mjesta³, duh mjesta podrazumijeva materijalne i nematerijalne supstance kao i fizička i duhovna obilježja koja određenom mjestu pridaju značenja, vrijednosti, emocije i začudnost, a jedinstveni načini njihova preplitanja čine neko mjesto – posebnim. Njegovi kulturni doživljaji, ljudi, autentičnost i priče te kvalitetna interpretacija čine važne elemente doživljaja duha mjesta. Razumijevanje i osjećanje duha mjesta pružaju bogatiju, dinamičniju i sveobuhvatniju sliku kulturne baštine nekog mjesta.

Kada se kulturni turizam sagledava uključujući i duh mjesta određenog područja, a ne samo njegove glavne atrakcije, dolazi se do koncepta *kulturnog turizma duha mjesta*, odnosno *kulturnog turizma temeljenog u zajednici*⁴. To je polazište koje svim kulturnim doživljajima nekog prostora daje jednaku vrijednost te

- 1 Prema UNESCO-u kulturu definiramo kao skup distinktivnih duhovnih, materijalnih, intelektualnih i emocionalnih obilježja društva ili društvene skupine koji ne obuhvaća samo umjetnost i književnosti, već i stilove života, načine zajedničkog življenja, sustave vrijednosti, tradicije i vjerovanja (UNESCO 2001).
- 2 Commonwealth of Australia (1994): Creative Nation: Commonwealth Cultural Policy Canberra: Commonwealth of Australia
- 3 <https://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-646-2.pdf>
- 4 Thorne, S.: A Tapestry of Place. Columbia Cultural Tourism Association, 2013.

tako stvara kritičnu masu doživljaja. Kulturni turizam temeljen u zajednici kapitalizira duh i osjećaj mjesta čineći tako svoju ponudu autentičnom, jedinstvenom i neponovljivom, a destinaciju poželjnom i drugačijom. Destinacija kulturnog turizma utemeljena na duhu i osjećaju mjesta najbolje bi se mogla opisati kao tkanje duha mjesta. Među ostalim elementima, tkanje se sastoji od ljudi, povijesti, folklora, kuhinje, prirodne i kulturne baštine, umjetnosti i glazbe, jezika i tradicije zajedno s muzejima, galerijama, festivalima, mjestima baštine i drugim „uobičajenim“ kulturnim iskustvima koja posjetitelj može očekivati.

Stari grad Dubovac kroz svoju dinamičnu i dugu prošlost gubio je i dobivao na strateškoj, vojnoj i društvenoj važnosti, doživio razne gospodare te brojna razaranja i obnove. Sve to odrazilo se i na njegov duh

mjesta koji je dugo vremena bio zapušten i zanemaren. No strateškim i akcijskim planiranjem te novim modelom upravljanja Stari grad doživljava svoju revitalizaciju i duh mjesta iznova se uspostavlja i budi. Svojim baštinskim pričama inspirira, stvara snažnu emotivnu povezanost, povjerenje, potiče lokalni ponos i osnažuje svijest o univerzalnim vrijednostima. Različite funkcije koje prostor Staroga grada podržava – muzej, bistro, prostor za vjenčanja, kino, mjesto za održavanje kvalitetnih festivala i programa – koriste se ikoničnošću mjesta te govore u prilog činjenici da je Stari grad omiljeno mjesto susreta, mjesto koje podržava i osnažuje duh mjesta svojega kvarta i svojega grada te mjesto koje pomaže pri izgradnji doživljaja.

Kao takav, on predstavlja glavni doživljaj kulturnog turizma temeljenog na duhu mjesta i postaje

generator tkanja ostalih doživljaja poput interpretacije u zatvorenom i na otvorenom, gastronomije, tematskih događanja i festivala, programa rezidencija, mobilnosti i umrežavanja. Povezujući se kroz suradničko i održivo upravljanje s doživljajima koji čine šire tkanje duha mjesta – dakle, s cijelim nizom kulturnih i prirodnih doživljaja i s njima povezanih dionika⁵ – stvara se ta kritična masa doživljaja koja je snažna pretpostavka razvoja kulturnog turizma temeljenog na duhu mjesta. Kulturni doživljaji trebali bi se međusobno ispreplitati

i nadopunjavati tvoreći tako jedno jedinstveno, sveobuhvatno iskustvo cjelokupne destinacije.

Dobra upravljačka organizacija i suradnja s dionicima, uređenje infrastrukture, strateško i plansko poslovanje, a posebno razvoj inkluzivnih i relevantnih programa i doživljaja, lokalnih, nacionalnih i međunarodnih partnerstava i razvoj brenda⁶ strateški su put oživljavanja i revitalizacije duha mjesta Staroga grada Dubovca i zalog za budući razvoj kulturnog turizma duha mjesta grada Karlovca.

5 Poput crkve Majke Božje Snježne, imanja Petrovac, zemljanog humka, šume Kozjače i Jezerca, povijesne četvrti Dubovac, Nacionalnog svetišta sv. Josipa, Dijecezanske zbirke, *Pulvermagazina* pivovare, rijeke Kupe, Marmontove aleje, Gradskog muzeja Karlovac, Galerije „Vjekoslav Karas“ i povijesne jezgre – Zvijezde.

6 Revizija Studije održivog razvoja kulturnog turizma za Stari grad Dubovac, Muze d.o.o., 2022.

Imanje Petrovac, arhiva Muze d.o.o.

Stari grad Dubovac, arhiva Muze d.o.o.

UPOZNAJTE KULTURNU BAŠTINU KARLOVCA UZ TEMATSKE TURE

Marina Burić direktorica Turističke zajednice Grada Karlovca

IZ SVEG GLASA

Grad se najbolje upoznaje na licu mjesta, posjetom, šetnjom i obilaskom, razgledavanjem kulturno-povijesnih znamenitosti i lokalnih atrakcija koje kriju fascinantne priče iz bliže i dalje prošlosti... A tko će najbolje ispričati te priče? Turistički vodiči, naravno!

U Karlovcu je posebna pozornost posvećena tematski raznovrsnim vođenim turističkim turama, a subotom su razgledavanja besplatna za sve individualne posjetitelje. Broj tematskih tura u početku je bio jednoznačen, no s vremenom je njihova ponuda proširena i trenutačno se posjetitelji mogu uključiti u njih čak trideset, od kojih su četiri kostimirane.

Besplatna razgledavanja organiziraju Turistička zajednica grada Karlovca i Udruga turističkih vodiča „Bastion“, a vi trebate samo prethodno najaviti svoj dolazak i pojaviti se u predviđenom terminu na mjestu polaska ture (najčešće šarmantni Paviljon Katzler uz Veliku promenu).

Tematski raspon tura uistinu je bogat, a posebno su atraktivne one kostimirane. Tako vam se tijekom godine pruža prilika da prošetate gradom na četiri rijeke u društvu književnice Dragojle Jarnević, slavnog

Tura Nikole Tesle,
foto: Arhiva Visit Karlovac

Tura Dragojle Jarnević,
foto: Arhiva Visit Karlovac

Kostimirana tura kod miljokaza, foto: Arhiva Visit Karlovac

Adventska tura, foto: Digitalni tisak

izumitelja Nikole Tesle i kraljice Marije Terezije, ali i jednog austrougarskog časnika, a svi će vam oni na zanimljiv način približiti kulturno-društvena kretanja u gradu u nekim drugim vremenima i provesti vas kroz gradske lokacije koje pričaju povijest.

Vrsni turistički vodiči i interpretatori baštine iz vikenda u vikend otkrit će vam nešto novo o gradu na četiri rijeke i svaku temu obraditi na zanimljiv, informativan, a nerijetko i duhovit način. Želite li pobliže upoznati predivne karlovačke parkove? Saznati kako su nastali slavni gradski murali? Istražiti staru Zvijezdu uz brzinski tečaj karlovačkoga govora? Naučiti nešto više o industrijskoj baštini ili vojnoj povijesti grada? Posjetiti karlovačke franjevce? Sve to tek je djelić onoga što možete doživjeti na besplatnim turama.

Uz redovne ture namijenjene svim zainteresiranim, TZ grada Karlovca i vodiči iz „Bastiona“ uveli su i posebno prilagođene ture za određene skupine. Primjerice, početkom jeseni organizira se tura za bruoše koji dolaze u Karlovac studirati iz drugih dijelova Hrvatske omogućujući tako ovim novim stanovnicima grada da upoznaju njegovu povijest i sadržaje. Ove godine u obilasku je sudjelovalo čak šezdesetak

studenata. Organiziraju se i ture za one najmlađe, odnosno djecu karlovačkih vrtića, koja tako već od malih nogu na njima prilagođen način uče o baštini i znamenitostima grada na četiri rijeke.

Velik broj tura ima sezonski karakter pa nimalo ne čudi da u nadolazećem blagdanskome razdoblju kreće serija od četiriju adventskih šetnji koje će posjetitelje provesti prigodno uređenim šetnicama i okićenim ulicama grada. Idealna je to prilika za doživljaj grada u neodoljivom zimskom izdanju kada topla blagdanska atmosfera izvire na svakom koraku. Ako dolazite u Karlovac, odlazak na turo jednostavno se ne propušta!

KORISNE INFORMACIJE O TURAMA

- Trajanje pojedinačne ture do 90 minuta
- Polazak subotom, točno vrijeme i lokacija polaska navedeni su na internetskoj stranici: <https://visitkarlovac.hr/besplatne-ture-subotom/>
- Ture su besplatne uz obveznu najavu na adresu e-pošte vodici.karlovac@gmail.com ili na telefonski broj 098 246 584

DVIJE NOVE AKVIZICIJE GALERIJSKOG ODJELA

Antonija Škrtić

GLASNO I JASNO

AKVIZICIJE

DONACIJA ZOLTANA NOVAKA

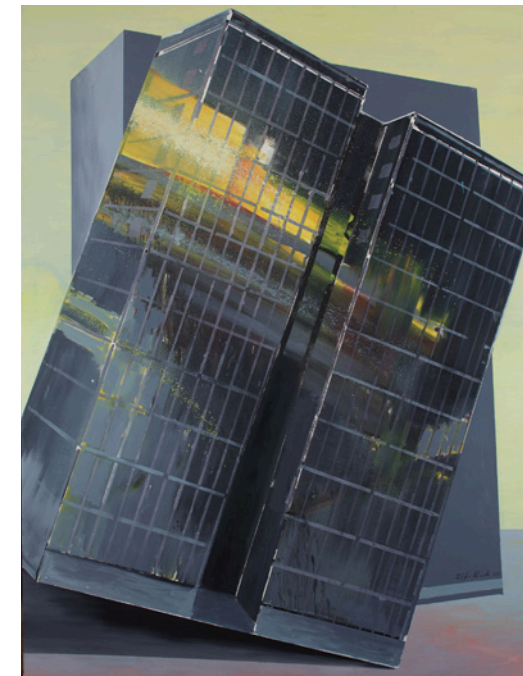
Nakon završetka izložbe *Srce tame* održane krajem 2021. godine u Galeriji „Vjekoslav Karas“ Zoltan Novak darovao je u proljeće 2022. godine vrijedani poliptih *Mašina* nastao 2015. godine za Zbirku modernog i suvremenog slikarstva.

Ovo ulje na platnu velikih dimenzija sastoji se od četiriju dijelova kojima umjetnik prikazuje *mašinu* kao metaforu čvrste organizacije suvremenog društva koja funkcionira poput ortogonalno zasnovanog nebodera koji simbolizira visoku funkcionalnost i učinkovitost lišene individualnosti, fleksibilnosti i osobnosti.

U prva dva dijela poliptiha statična, sva pravilna, prazna i lijepa *mašina* uronjena je u duboku tamu te obasjana hladnom svjetlošću dana. Treći i četvrti dio donose dinamiku: zanjihanu *mašinu* izmaknutu iz ravnoteže te, u koloritu sasušene krvi, kružne forme postavljene poput eksplozija projektila na *mašini*.

Likovnim oblikovanjem ideja koje tvore suvremenu urbanu civilizaciju Zoltan Novak izaziva promatrača da osvijesti vlastitu ulogu u otuđenom okruženju koje dijelimo, a sličan poticaj u posljednje dvije godine pružili su nam potres, pandemija i rat.

Poliptih je izlagan 2015. godine na izložbi *Kontrola iluzije* u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu.

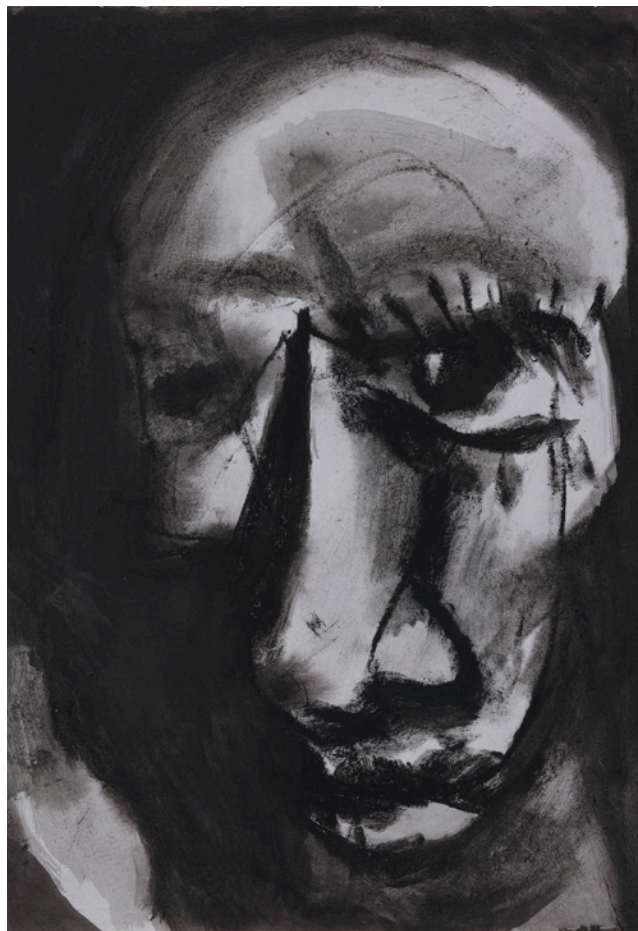
Zoltan Novak: *Mašina*, poliptih od 4 dijela, 2015. g., ulje na platnu, dio: v=260 cm, š=200 cm, inv. br. GMK-18680 (1-4), foto: Goran Vranić

DONACIJA RADOVA INE DRUTTER

Ina Drutter rođena je u Zagrebu 9. listopada 1964. Diplomirala je slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti 1988. godine u klasi profesora Josipa Biffela. Od 1986. godine izlagala je na više samostalnih i skupnih izložbi, uglavnom u prostorima zagrebačkih gradskih knjižnica te na skupnoj izložbi *San i krik* održanoj 2000. godine u Galeriji Klovićevi dvori. Nakon duže bolesti, koja ju je odvojila u intimu osobnog prostora, preminula je 6. listopada 2006. Iza sebe je ostavila više od 2500 radova na papiru manjih dimenzija koje je naslijedio njezin otac Isak Drutter. Nakon njegove smrti, rođakinje Neva Duić i Maja Kabol kao pravne sljednice pokojnika darovale su Inine radove brojnim hrvatskim muzejima i galerijama, a među njima je i naš muzej. Radovi Ine Drutter donirani su u zbirke Moderne galerije – Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti (2020.), Gradskog muzeja Vukovar, Galerije umjetnina Dubrovnik te Gradskog muzeja Sisak (2022.).

Likovni opus Ine Drutter posebno je pratio akademik Tonko Maroević koji je u povodu izložbe doniranih djela Ine Drutter u Studiju Josip Račić 2020. godine zapisao: „Kratka kreativni luk slikarice Ine Drutter bio je iznimno intenzivan i vrlo koherentan. Činjenica da je dugo bolovala i nije imala fizičkih moći za veće zadatke i pretencioznije formate svakako je utjecala i na tehniku i na motiviku njezinih radova, ali je stoga u komornim dimenzijama i u introspektivnim prodorima dosegla relevantnu razinu i ostvarila autentičan osobni izraz. Njezina radna dionica od oko desetljeća i pol zauzima posebno mjesto među likovnim traženjima i estetičkim usmjerenjima koncem dvadesetoga stoljeća te nema mnogo dodirnih točaka s orijentacijom svojega naraštaja, no utoliko je više ulančana u stariju i dublju tradiciju slikarske refleksije i ekspresije.“

Ina Drutter u svojem je kratkom vremenu realizirala opsežan opus slika i crteža na papiru u različitim kombiniranim tehnikama (tuš, pastel, ugljen) te ostvarila dojmljiv autonomni, intimni likovni svijet. Radove je rijetko potpisivala, a nije ih ni datirala ni imenovala. Ukupno 51 donirano djelo dostojno će u okviru Zbirke crteža Galerijskog odjela predstavljati presjek njezinih likovnih preokupacija jer je dio radova odabran iz motivskog niza nazvanog *Bestijarij* u kojem se umjetnica služi ekspresivnim bojama i lapidarnim

Ina Drutter: *Glava 31, ?, kombinirana tehnika (tuš i ugljen) na papiru, v=29,5 cm, š=20,1 cm, inv. br. GMK-18735, foto: Goran Vranić*

komponiranjem animalnih figura, a dio se odnosi na *Glave*, tj. portrete koje u kasnijoj fazi stvaralaštva potpuno okupiraju umjetničinu likovnu imaginaciju svojim izobličnim, halucinantnim i sablasnim prikazima deformiranih, unakaženih i rastočenih zlokobnih likova-vizija koje ostvaruje u tonovima crne, sive te bijele boje postižući tako izražajni ugođaj mučnine.

Ina Drutter: *M-8, ZOO, (?), kombinirana tehnika na papiru, v=21 cm, š=29 cm, inv. br. GMK-18697, foto: Goran Vranić*

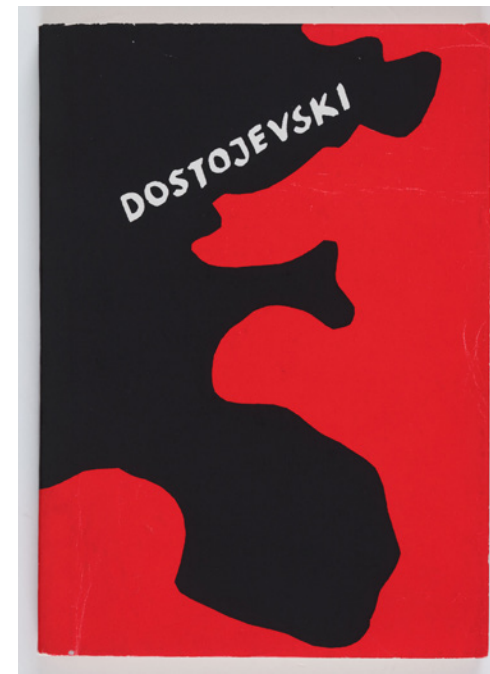
DONACIJA IGORA ZIDIĆA STRUČNOJ MUZEJSKOJ BIBLIOTECI

Antonija Škrtić

Igor Zidić, istaknuti hrvatski povjesničar umjetnosti i književnik, antologijski hrvatski pjesnik, autor mnogih knjiga kritika, eseja, studija i monografija iz područja likovne umjetnosti, urednik uglednih časopisa *Razlog*, *Život umjetnosti*, *Kolo* i *Hrvatski tjednik*, tajnik Matice hrvatske u zbivanjima Hrvatskog proljeća i predsjednik Matice hrvatske u trima mandatima od 2002. do 2014. godine, tijekom 2021. i 2022. godine počastio je Muzeje grada Karlovca darovavši više od 800 publikacija: umjetničkih monografija i kataloga samostalnih i skupnih likovnih izložbi održanih tijekom 20. stoljeća do danas u brojnim muzejima i galerijama diljem Hrvatske i inozemstva koji se bave temama hrvatske moderne i suvremene umjetnosti, čime je upotpunjena stručna muzejska biblioteka.

Vrijednošću se posebno ističu bibliofilska izdanja: *Jedno čitanje apstrakcije* Đurđe Šinko-Depierris i Ljubomira Stahova objavljeno je prvi put 26. travnja 1981. u Zagrebu u biblioteci *Iris* urednika Bože Biškupića, *Hommage à Matija Skurjeni* nakladnika Charlotte, Galerie für naive Kunst und Art brut iz Münchena, 1987. i *Hommage à Emerik Feješ* istog nakladnika iz 1992. godine.

Osim spomenutih izdanja, koja su zbog svojih originalnih grafika upisane u Zbirku grafika Galerijskog odjela, ističu se samizdat izdanja vodećih hrvatskih konceptualnih umjetnika Vlade Marteka (*Ja se zalažem za poeziju a vi je samo pišete*, 1982., *Nadkomunistički crteži*, 1983., *Poeziju treba jebati*, 1983., *Lažna poezija – predpjesme*, 1985., *Postpjesme*, 1988., *Skipping in the Sun*, 1991., *Martek & Tekst*, 1993./1994., *Sve na veću slavu pisanja, sve na manju slavu istine*, 1995. *Manire nomada (1987-1995)*, 1995.) i Mladena Stilinovića (*Ključne riječi u međunarodnoj trgovini*, 1989.). Za stručnu muzejsku biblioteku posebnu vrijednost predstavlja tridesetak kataloga izložbi održanih u vrijeme Domovinskog rata koji se danas čuvaju u prostorima biblioteke Muzeja Domovinskog rata Turanj – Karlovac (Hrvatska '91: fotografije, 1992., Pavo Urban, Dubrovnik, 1991.: fotografije, 1993., Svjedoci rata: fotografije reportera „Vjesnika“ s bojišta u Hrvatskoj, 1991., Gordan Lederer: fotograf i snimatelj, 1958. – 1991., Nada Škrlin: Zid plača, 1992., Sum ese fui Nada Škrlin / Klostrofobija Vladimir Gudac, Zaprešić, 1992. i sl.), a neupitna je i vrijednost brojnih drugih izložbenih kataloga i deplijana hrvatskih umjetnika 20. stoljeća.

Samoizdana knjiga Vlade Marteka *Dostojevski*, foto: Goran Vranić

Samoizdana knjiga Vlade Marteka *Lažna poezija*, foto: Goran Vranić

Samoizdana knjiga Vlade Marteka *Poeziju treba jebati*, foto: Goran Vranić

Dio darovanih knjiga, foto: Goran Vranić

PADOBRAN S NEPRIJATELJSKOG ZRAKOPLOVA ZATEČENOG U OPERACIJI OLUJA

Juraj Horvatin

Hrvatski dragovoljac Mato Banović darovao je Muzeju Domovinskog rata Karlovac – Turanj još jedan u nizu zanimljivih predmeta s karlovačke bojišnice iz vremena Domovinskog rata. Zajedno s dokumentacijom o okolnostima pronalaska, darovani predmet obogaćuje saznanja o Domovinskom ratu na karlovačkom području.

Riječ je o padobranu s neprijateljskog zrakoplova zatečenog u Vojniću tijekom operacije *Oluja*. Zatečeni zrakoplov Kraguj (proizvođač: „Soko“ iz Mostara) upotrebljavala je tzv. Srpska vojska Krajine (SVK) koja ga je napustila tijekom povlačenja u operaciji *Oluja*. Zrakoplov su pronašli izviđači 110. domobranske pukovnije HV-a na nogometnom igralištu u Vojniću s kojega je uzlijetao.

Nakon što su ga izviđači locirali, zapovjednik 110. domobranske pukovnije HV-a Josip Tomačić poslao je Matu Banovića na mjesto pronalaska napuštenog zrakoplova. Banović je bio sportski pilot i imao je dozvolu za letenje te je stoga procijenjeno da je najosposobljeniji za taj zadatak, odnosno da utvrdi o čemu se radi.

Prema riječima Mate Banovića, napušteni neprijateljski zrakoplov je tijekom rata djelovao prema bosanskoj strani bojišnice jer tamo postrojbe nisu imale sredstava za njegovo rušenje. Zatečen je bez goriva i bez akumulatora koji su pripadnici tzv. SVK najvjerojatnije odnijeli pri povlačenju. Banović je zaključio da zrakoplov već nekoliko mjeseci nije djelovao jer je oko njega izrasla trava te nisu bili vidljivi tragovi polijetanja. Pretpostavio je da je zrakoplov prestao djelovati jer je potrošena municija, neprijateljima je ponestalo raketa, a pitanje je jesu li imali goriva. Neprijateljski zrakoplov imao je na sebi istaknutu crvenu zvijezdu petokraku. Nakon operacije *Oluja* Hrvatsko ratno zrakoplovstvo labudicom je prenijelo zrakoplov iz Vojnića u Zadar i registriralo ga pod brojem *HR 701*.

Mato Banović pronašao je na zrakoplovu padobran i sačuvao ga za uspomenu. Na Dan državnosti 30. svibnja 2022. pri posjetu Muzeju Domovinskog rata Karlovac – Turanj odlučio je padobran darovati Muzeju.

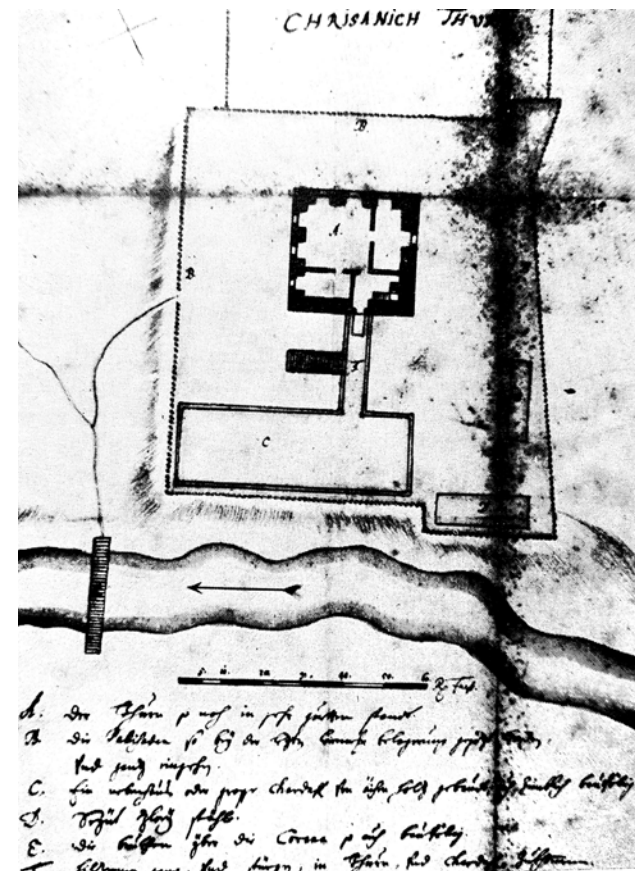
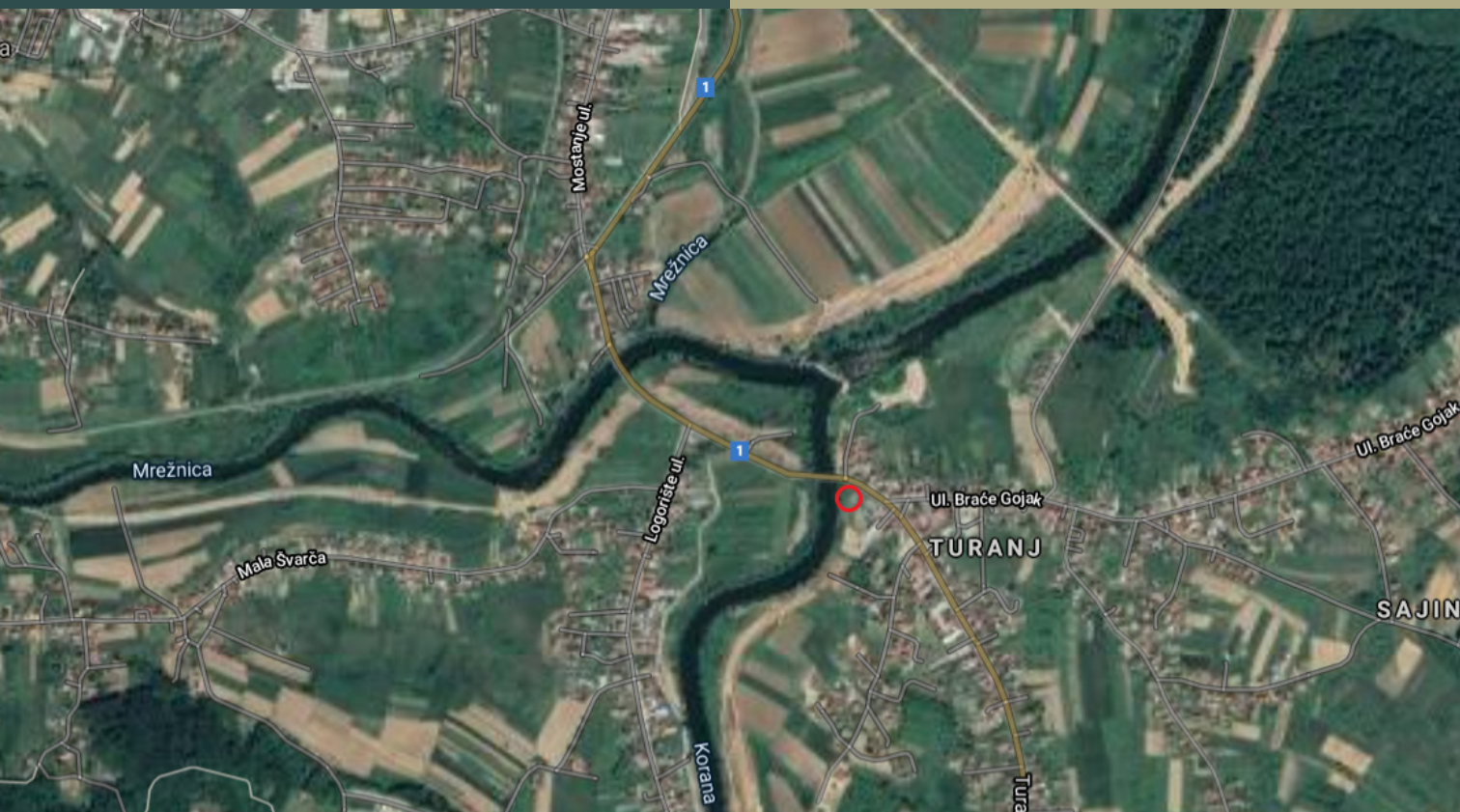
Banović je bio pomoćnik zapovjednika za logistiku u zapovjedništvu 3. pješачke bojne 110. domobranske pukovnije, a kretanje postrojbe Mate Banovića u operaciji *Oluja* bilo je: Barilović – Siča – Dugi Dol – Vojnić.

Mato Banović s padobranom kojega daruje muzeju, foto: Juraj Horvatin

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJE LOKALITETA KRIŽANIĆ – TURANJ

Iva Alibašić

↑ Tlocrt Križanić – Turnja s okolnim zgradama, kraj 17. ili početak 18. stoljeća, Milan Kruhek, Karlovac: utvrde, granice i ljudi, Matica hrvatska, Karlovac, 1995., str. 119.
← Geografski položaj lokaliteta Križanić - Turanj

Lokalitet Križanić – Turanj nalazi se u Gradskoj četvrti Turanj, četiri kilometara južno od grada Karlovca. Gradnja Križanić – Turnja usko je povezana s izgradnjom karlovačke tvrđave u drugoj polovici 16. stoljeća. Tijekom turskih provala na naše prostore ovaj lokalitet bio je predstraža Karlovcu. Budući da je smješten na povišenom položaju nad rijekom Koranom, jedna od zadaća bila mu je obrana i zaštita mostova na rijeci Korani i Mrežnici. Osim obrambene uloge, Križanić – Turanj bio je i jedan od punktova preko kojeg su se prenosile vijesti o neprijateljskom kretanju.

Gradnja prvog drvenog turnja (kule) započela je 1581. godine, a završena je krajem 1582. godine. Prostor oko turnja sljedeće je godine dodatno osiguran iskopavanjem zaštitne grabe i postavljanjem drvene palisadne ograde na nasip. Prvotno se naziva samo Turanj na Korani, a zatim Križanić – Turanj po Jurju i Gašparu Križaniću koji su ovdje bili zapovjednici Turanjske krajiške kapetanije. Do kraja 16. stoljeća oko turnja se grade i drvene pomoćne zgrade koje su služile za smještaj vojnika, vojne opreme i konja. Tlocrt Križanić – Turnja s kraja 17. ili početka 18. stoljeća prikazuje tadašnji izgled kompleksa s označenim građevinama i njihovom namjenom. Slovom A označen je novi zidani turanj, slovom C stari drveni čardak, slovom B palisadni opkop, slovom D označene su staze, most preko rijeke Korane označen je slovom E, a prilazna rampa kojom se s drvenog čardaka ulazilo u Križanić – Turanj slovom F.

Zbog stalne turske opasnosti, pa i nekoliko velikih sukoba s turskim vojskama kod samoga Turnja, veće izgradnje oko Turnja nije bilo sve do kraja 17. stoljeća, dok nakon oslobodilačkog rata nije utvrđena nova granica s Turskom daleko od Karlovca.¹ Prestanak stalne opasnosti od neprijateljskih prodora te otvaranja manufaktura sukna i kože krajem 18. stoljeća omogućili su brže naseljavanje civilnog stanovništva na ovo područje. Razvoj naselja je tijekom godina bio povezan s vojnim Turnjem. Vojna vlast zadržala je vlasništvo nad vojnim objektima na Turnju i nakon ukidanja Vojne krajine, sve do propasti Monarhije 1918. godine, ali su ih kao vojno vlasništvo dobili u nasljedstvo i svi novi režimi². Nakon što je u vrijeme

1 KARLOVAČKI LEKISKON, 588.
2 KARLOVAČKI LEKSIKON, 588.

Domovinskog rata ponovno bio predstraža i obrana Karlovca, prostor je 2006. godine na upotrebu dobio Gradski muzej Karlovac, a danas je ovdje smješten Muzej Domovinskog rata Karlovac – Turanj.

Arheološka istraživanja na lokalitetu Križanić – Turanj trajala su tri sezone, od 2020. do 2022. godine. Cilj istraživanja bio je arheološki istražiti prostor u zoni oko ostataka Križanić – Turnja kao i širi prostor oko njega te zabilježiti ostale povijesne slojeve i moguće ostatke građevina i definirati granice rasprostiranja ovog lokaliteta. O arheološkim istraživanjima tijekom 2020. i 2021. godine bilo je riječi u prethodnom izdanju časopisa Glas. U 2022. godini istraživanje je trajalo od

Sonda 10, pogled na zapadnu stranu i temelje istražene strukture, foto: Iva Alibašić

travnja do lipnja i bilo je usmjereno na područje istočno od ostataka povijesne građevine, do postolja za zrakoplov na stalnom postavu Muzeja Domovinskog rata Karlovac – Turanj. Tijekom ovogodišnjeg istraživanja otvorili smo i istražili dvije sonde, sondu 10 i 11.

Osim prikupljenog arheološkog materijala istražili smo i ostatke strukture koja se protezala cijelom širinom sonde 10 uz njezin zapadni profil i njezin nastavak u jugozapadnom kutu sonde 11. Struktura se protezala u smjeru sjever – jug i najvjerojatnije se dalje nastavljala u smjeru zapada. Napravljena je od manjeg i većeg obrađenog kamena koje je bilo povezano trusnim vezivnim sredstvom. Južni dio sonde 10 bio je popravljan nizom cigli. Budući da su od građevine sačuvani samo temelji, nije moguće detaljnije odrediti njegovu namjenu.

S obzirom na površinu istraženu tijekom 2022. godine prikupljen je mali postotak arheoloških nalaza. Od pokretnih nalaza prikupljeni su ulomci keramike, metalni predmeti i životinjske kosti. Keramički ulomci mogu se podijeliti na predmete kućne upotrebe i pećnjake. Većina prikupljenih pećnjaka presvučena je zelenom glazurom i ukrašena florealnim motivima, viticama i rozetama. Keramički materijal okvirno se može svrstati u novovjekovno vrijeme.

Većinu metalnih predmeta čine predmeti građevinske namjere, a brojčano su najzastupljeniji čavli. Pronađen je mali postotak cjelovito sačuvanih kosti, u najvećem dijelu radi se o odlomcima životinjskih kostiju. Velika većina pripada kostima većih sisavaca.

Tijekom tri godine arheoloških istraživanja ovog lokaliteta istražen je prostor u zoni ostataka Križanić – Turnja te širi prostor oko njega. Tijekom istraživanja nisu pronađeni ostatci drvene palisadne ograde ni opkopa. Pronađeni su temelji nekoliko različitih građevina koje se zbog ispremiješnosti slojeva ne mogu pobliže datirati niti se može pretpostaviti njihova namjena. Većina pokretnih nalaza po svojstvima se može okvirno datirati u vrijeme novoga vijeka, ali propadanje i ispremiješnost slojeva onemogućava da se bilo koji od slojeva sa sigurnošću pripíše nekoj od starijih faza života na području Križanić – Turnja. Unatoč činjenici da je na ovom lokalitetu bilo mnogo modernih intervencija tijekom godina, ovim istraživanjem prikupili smo nove podatke o ljudima koji su ovdje nekada živjeli.

Nalazi pećnjaka iz sonde 10, foto: Iva Alibašić

ARHEOLOŠKI NADZOR NA PODRUČJU NASELJA TURANJ I KAMENSKO

Iva Alibašić

Tijekom 2022. godine kustosice Arheološkog odjela Muzeja grada Karlovca provodile su arheološki nadzor tijekom izvođenja radova na izgradnji linijskih građevina u naselja Kamensko, Turanj i Hrnetić. Nadzor se provodio tijekom iskopa u sklopu projekta „Poboljšanje vodnokomunalne infrastrukture Aglomeracije Karlovac – Duga Resa“. Arheološki nadzor na iskopima u naselju Hrenčić provodila je kustosica Matea Galetić, a u naseljima Turanj i Kamensko kustosica Iva Alibašić. Izvođač radova u naselju Kamensko i Turanj, Grupa 1, bio je GIP Pionir d.o.o. Nadzor se obavlja i tijekom pisanja ovog članka, a obavljat će se do kraja tekuće godine.

Naselje Turanj smješteno je četiri kilometra južno od grada Karlovca. U blizini dijela radova na iskopima na križanju Ulice Braće Gojak i ulice Turanj nalaze se Muzej Domovinskog rata Karlovac – Turanj i arheološki lokalitet Križanić – Turanj. Lokalitet Križanić – Turanj nalazi se na popisu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Lokalitet je služio u vojne i obrambene svrhe od svoje gradnje krajem 16. stoljeća pa sve do završetka Domovinskog rata. Lokalitet se istraživao od 2020. do 2022. godine, a više o istraživanjima može se pročitati u članku „Arheološka istraživanja lokaliteta Križanić – Turanj“.

Karta dionica radova u naseljima Turanj i Kamensko.

Tijekom radova na izgradnji linijskih građevina na Turnju iskopavanje je provedeno bagerom, uz stalni i povremeni arheološki nadzor. Područje stalnog arheološkog nadzora tijekom iskopa bio je potez na spoju Ulice Braće Gojak i Ulice Turanj do Ulice Turanjski Poloj. Dužina tog dijela iskopa bila je oko 84 metra u širini nogostupa, a dubina oko dva metra. Tijekom nadzora na navedenom području nismo zabilježili arheološke ostatke ni ostatke struktura.

Naselje Kamensko smješteno je pet kilometara istočno od grada Karlovca. Na Kamenskom se na uzvišenom položaju uz rijeku Kupu nalaze pavlinski samostan i crkva Majke Božje Snježne koji se nalaze na popisu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Konzervatorski odjel u Karlovcu proveo je na toj lokaciji zaštitna arheološka iskopavanja i istraživanja 1997. i 1999. – 2002. godine, a Hrvatski restoratorski zavod proveo je 2005. godine arheološka istraživanja zapadnog hodnika pavlinskog samostana. Kustosice Arheološkog odjela Muzeja grada Karlovca u drugoj su polovici 2018. godine u sklopu rekognosciranja dijela uz obalu rijeke Kupe na nekoliko lokacija na Kamenskom zabilježile i prikupile arheološke nalaze iz vremena antike, srednjeg i novog vijeka.

Dio iskopa na potezu SK08 i SK12, foto: Iva Alibašić

Dio iskopa na potezu nadzora u naselju Turanj, foto: Iva Alibašić

Iskopavanje je provedeno bagerom uz stalni i povremeni arheološki nadzor. Kao područje stalnog arheološkog nadzora tijekom iskopa određene su dionice koje se nalaze u blizini mjesta na kojima je tijekom godina pronađen arheološki materijal i područje ispod crkve i samostana (dio dionica SK01, SK4, SK8, SK9, SK11, SK12 i SK13). Na ostalim dionicama provodio se povremen nadzor. Dionica SK1 bila je dužine 892 metra, RO1-30; SK2 dužine 211 metara, RO1-8; SK3 dužine 279 metara, RO1-16; SK4 dužine 145 metara, RO1-8; SK5 dužine 517 metara, RO1-28; SK6 dužine 407 metara, RO1-19; SK7 dužine 133 metra, RO1-7; SK8 dužine 193 metra, RO1-10; SK9 dužine 211 metara, RO1-11; SK10 dužine 210 metara, RO1-11; SK11 dužine 294 metra, RO1-16; SK12 dužine 83 metra, RO1-4 i SK13 dužine 30 metara, RO1. Dubina iskopa varirala je od 2,5 metra do više od 4,5 metra. Tijekom nadzora na navedenom području nismo zabilježili arheološke ostatke ni ostatke struktura, što i nije čudno jer je većina dionica iskopa bila na mjestima gdje su se već ranije obavljali iskopi i postavljale različite instalacije.

GOSTUJUĆA IZLOŽBA BRAĆA SELJAN KROZ PRAŠUME I PUSTINJU UZ POPRATNI PEDAGOŠKI PROGRAM

GALERIJA VJEKOSLAV KARAS,
15. PROSINCA 2021.
— 10. VELJAČE 2022.

Nikolina Belančić
Arki

GLASNO I JASNO

U sklopu programa za Dan Muzeja grada Karlovca, 15. prosinca 2021. u Galeriji „Vjekoslav Karas“ otvorena je izložba „Braća Seljan kroz prašume i pustinju“, gostujuća izložba Etnografskog muzeja u Zagrebu. Hrvatski putnici i istraživači Mirko i Stevo Seljan poznati su po svojim istraživanjima u koja su se upuštali na samom kraju 19. i početkom 20. stoljeća u istočnoj Africi i Južnoj Americi. Izložba je obuhvatila sva putovanja braće Seljan: Mirkovo putovanje pješice od Sankt Peterburga do Pariza, putovanje u Etiopiju i istraživanja u Južnoj Americi. Posjetitelji su imali priliku razgledati brojne predmete koje su braća donijela sa svojih putovanja te dobiti detaljne informacije o njihovim istraživanjima. Na izložbi su bili predstavljeni predmeti, fotografije, putne bilježnice, pisma i geografske karte koje su braća Seljan darovala tadašnjem Narodnom muzeju u Zagrebu kako bi hrvatskoj javnosti predstavili svoja istraživanja i približili kulture koje su proučavali.

Interaktivni dijelovi izložbe posjetiteljima su približili s kakvim su se fizičkim naporima Seljani susretali tijekom svojih istraživanja dok su multimedijalno dočarani i ambijenti u kojima su Seljani boravili. Izložba je bila namijenjena korisnicima svih dobnih skupina, a posebno studentima i učenicima jer je pratila obrazovni program osnovnih i srednjih škola o učenju o drugim kulturama (Afrika i Južna Amerika). Stavljanjem djelovanja braće Seljan u povijesni kontekst i njihovim predstavljanjem kao iznimno važnih osoba za hrvatsku i svjetsku kulturu otvorile su se teme kao što su kolonijalizam, eurocentrizam te fenomen putovanja i putnika.

Autorica izložbe muzejska je savjetnica Etnografskog muzeja u Zagrebu Marija Živković, kustosica gostovanja Nikolina Belančić Arki, dok su autorice likovnog postava Iva Hrvatinić, Katarina Perić i Marita Bonačić. Izložba je realizirana sredstvima Grada Karlovca i Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Uz izložbu je bio organiziran i popratni pedagoški program. Kustosica gostovanja održala je stručna vodstva po izložbi za osnovnoškolske i srednjoškolske grupe te grupe odraslih. Odaziv je bio zadovoljavajuć s obzirom na epidemiju i mjere koje su trajale u razdoblju trajanja izložbe.

Za vrijeme školskih praznika, od 7. do 9. siječnja 2022., održana je Mala škola portugalskog jezika.

Školicu je vodila izvorna govornica portugalskog jezika podrijetlom iz Brazila, naša sugrađanka Marilia de Oliveira Val. Na radionici je sudjelovalo desetero djece od prvog do šestog razreda osnovne škole. Kroz pjesmice, brojalice i igre naučili su osnove portugalskoga, za što su im simbolično uručene i diplome.

Kako bismo sugrađanima približili brazilsku kulturu, odnosno barem jedan njezin dio, u sklopu manifestacije Noć muzeja 2022. u gostili smo trio BraziuFlor iz Zagreba koji čine Katarina Ramljak (vokal), Victor da Costa (gitar) i Pavle Golubić (bubnjevi). Skupina je izvodila brazilsku glazbu poput bossa nove, sambe i brazilske popularne glazbe MPB-a. Karlovčani su se odazvali u velikom broju, a kustosica gostovanja održala je i stručna vodstva po izložbi.

Izložba je bila otvorena do 10. veljače 2022., nakon čega je imala turneju po Brazilu.

Koncert „BraziuFlor“ u sklopu Noći muzeja 2022.,
foto: Denis Stošić

Otvorenje izložbe, foto: Denis Stošić

Mala škola portugalskog jezika, foto: Nikolina Belančić Arki

IZLOŽBA ZORAN DURBIĆ: ČOVJEK I ONO NEPOZNATO, RADOVI NA PAPIRU I SKULPTURE 1987. – 2020.

GALERIJA VJEKOSLAV KARAS,
16. OŽUJKA – 27. TRAVNJA 2022.

Antonija Škrtić

Izložbom akademskog slikara i restauratora Zorana Durbića Čovjek i ono nepoznato predstavljen je retrospektivan izbor njegovih radova na papiru nastalih tijekom proteklih 35 godina, čime je pružen uvid u ukupnost svojstava Durbićeva stvaralaštva na papiru za koje je značajno da se oblikovalo u snažnoj interakciji s izazovima koje pružaju razni likovni materijali i tehnike.

Zoran Durbić slikarstvo je diplomirao 1986. godine na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti, u klasi profesora Đure Sedera, a profesionalna karijera odvela ga je u konzervatorsko-restauratorsku struku. Autorsko likovno stvaralaštvo, kojemu je posvetio svoje slobodno vrijeme, oblikovano je ustrajnim kreativnim likovnim htijenjem i znatiželjom te je ostvario niz radova na papiru, što mu je omogućilo da sudjeluje na brojnim međunarodnim žiriranim skupnim izložbama crteža i grafike. To mu je omogućilo da vlastiti opus sagleda u širem međunarodnom kontekstu, a donijelo mu je i nekoliko važnih priznanja u području grafičkih tehnika.

Poseban interes za istraživanje i upoznavanje različitih tehnika i materijala te njihovo sučeljavanje vidjelo se u svakoj izložbenoj dionici: od ranih gvaševa, koji su poslužili kao skice majstorskim višebojnim linorezima, preko linoreza, koji nalikuju na crteže u kojima linija igra glavnu ulogu, minijaturnih drvoreza, kojima se umjetnik vraća motivu koji je ranije obrađivao gvašom i linorezom, uljnog pastela i kuhane boje na papiru te višebojnog tuša i akvarela. Umjetnik je u svemu tome pokazao raskošne mogućnosti pojedinih

Radni susret s umjetnikom u Galeriji, foto: Denis Stošić

tehnika i svoju stvaralačku ugođenost i prilagođenost osobinama medija, od spontanog i brzog stvaranja do fokusiranog i preciznog ostvarivanja unaprijed zadatog pravca oblikovanja kompozicije. U svim izloženim Durbićevim radovima prisutna je slutnja ljudske figure. Muškarac, žena, oboje ili grupa figura proizlaze iz mrlje, spleta linija ili kombinacije ploha pa izgleda kao da je apstrakcija Durbićev put do figuracije. Razvidno je da umjetnik u oblikovanju crtežom uvodi red, značenje i smisao u energetske emanacije raskošnih tonova tople žute, crvene, narančaste pa hladne plave, zelene i ljubičaste boje, što naglašava umjetnikovo htijenje da nadiruću i neposrednu emociju posreduje bojom ukroćenom crtežom. Radovi u temperi i gvašu, uljni pasteli i radovi u kojima je primjenjivao tzv. kuhanu boju te u tušu i akvarelu zračili su neposrednom živošću umjetnikove energične imaginacije, dok su djela izvedena grafičkim tehnikama visokog tiska poput linoreza u boji, crno-bijelih linoreza i crno-bijelih sa sivom i/ili dodatnom bojom te drvorezi zadivili preciznošću izvedbe i promišljenim skladom.

Izložba je pokazala da je profesionalno iskustvo rada u konzervatorsko-restauratorskoj struci ostavilo velik trag u autorovu zanimanju za majstorsko savladavanje slikarskih, crtačkih i grafičkih tehnika, što se potvrdilo i u odabiru nekih zaboravljenih i rijetkih načina obrade egzotičnih materijala kojima je ostvario ciklus trodimenzionalnih objekata, tj. skulptura na temu autoportreta koje nekim svojim značajkama poput povećanog prikaza glave, antinaturalizma, frontalnosti, statičnosti, simetrije i ukupnog dojma asociraju na afričke maske ratničkog ili kulturnog značenja.

U okviru izložbe priređen je radni listić za srednjoškolce te pet radnih susreta s umjetnikom za učenike osnovnih škola na kojima su sudionici iz OŠ Dubovac, OŠ Dragojle Jarnević, OŠ Braće Seljan, OŠ Grabrik te Dječjeg doma „Vladimir Nazor“ nakon vođenog razgleda izložbe i razgovora s umjetnikom uz njegovo vodstvo i savjete okušali slobodu koju pruža stvaralaštvo linorezom, akvarelom, tušem i uljnim pastelom.

Posjetitelji otvorenja izložbe, foto: Denis Stošić

IZLOŽBA THE MITH — PRIČE, PJESME, TAJNE... I POPRATNI PROGRAM

Nikolina Belančić Arki

STARI GRAD DUBOVAC
8. TRAVNJA — 11. RUJNA 2022.

Na Starom gradu Dubovcu 8. travnja 2022. godine otvorena je izložba nastala u suradnji Muzeja grada Karlovca, Umjetničke organizacije Lepeza i fotografa Dinka Neskusila. Izložba „The Mith – Priče, pjesme, tajne“ ciklusom fotografija poznatog karlovačkog fotografa Dinka Neskusila i predmetima iz zbirke Etnografskog odjela Muzeja grada Karlovca oživjela je staroslavensku priču o mitskom paru bez kojeg, u kontekstu starovjerja, ne bi bilo života na Zemlji kakav danas poznajemo. Fotografijama su dočarane promjene u prirodi prema priči prof. Vitomira Belaja u koju su vjerovali stari Slaveni, dok koautorica izložbe Danijela Jurac – Tica kroz objektiv fotoaparata postaje protagonistica priče o razvoju i mijenama žene kroz život, priče omeđene životnim događanjima dvaju staroslavenskih božanstava, Mare i Juraja/Ivana.

Prema uzoru na narode koji se diče svojom mitologijom, izložba evocira priču o mitskom paru čiji

je odnos utkan u našu stvarnost kroz izmjenu godišnjih doba, vrijeme plodnosti i mirovanja vegetacije. Ljubavna priča Mare i Juraja/Ivana uvjetuje izmjenu godišnjih doba i životne cikluse od rađanja do smrti. Budući da je mitologija Slavena nepravedno zapostavljena i nedovoljno poznata, izložbom se željelo približiti lik Mare i njezine emocionalne promjene uvjetovane događajima i izborima u suodnosu sa suprugom Jurajem.

Autori su izložbe fotograf Dinko Neskusil, glazbenica Danijela Jurac – Tica i kustosica Etnografskog odjela Muzeja grada Karlovca Nikolina Belančić Arki. Izložba se realizirala sredstvima Grada Karlovca, Karlovačke županije i tvrtke CE-ZA-R d.o.o.

Izložbu je pratio bogat i raznovrstan pedagoški program pa je tako kustosica izložbe održala niz stručnih vodstava po izložbi i radionica za grupe svih uzrasta, od vrtičke dobi do grupa umirovljenika.

↑ Otvorenje izložbe 8. travnja 2022. godine, foto: Denis Stošić

← Koncert Tica Mith, Singrice i bend, 5. srpnja 2022. godine, foto: Denis Stošić

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana muzeja 28. svibnja 2022. u sklopu ovog programa održale su se radionice izrade šešira babe Jage uz stručno vodstvo po izložbi kustosice izložbe. Na radionicama su sudjelovala djeca dječjeg vrtića Dubovac i Osnovne škole Dubovac.

S ovim programom uključili smo se i u manifestaciju „Zvezdano ljeto“ te se 5. srpnja 2022. održao odličan glazbeni program u izvedbi Tice Mith, Singrlica i benda. Tica (Danijela Jurac) uz prateći bend u sastavu Mario Igrec i Sergej Žerajić (gitare), Bernard Mihalić (bas gitara), Tomislav Jozić (klavijature), Goran Štrbac (bubnjevi) i Singrlice (Danijela Kikić Dakić, Jelena Zorko, Iva Pinjušić Koletić, Rea Ivanic, Mirjana Orsag, Katarina Ratkaj, Mihaela Ruklić) izvele su aranžmane inspirirane praslavenskom mitologijom na malo drugačiji način. Aranžmane za glazbu pripremio je Tomislav Jozić, a jednu skladbu aranžirao je Mario

Igrec. U sklopu navedene manifestacije održali smo i radionice izrade šešira Babe Jage te oslikavanja lica, uz stručno vodstvo po izložbi. Radionice su održale autorice izložbe Danijela Jurac i Nikolina Belančić Arki.

U povodu zatvaranja izložbe 3. rujna 2022. ponovili smo koncert Tice Mith, Singrlica i pratećeg benda. Izložba je bila otvorena do 11. rujna 2022.

Otvorenje izložbe 8. travnja 2022. godine, foto: Denis Stošić

Radionica izrade šešira babe Jage i oslikavanja lica, foto: Nikolina Belančić Arki

PRVI SVJETSKI RAT U UKRAJINI: JE LI POVIJEST UČITELJICA ŽIVOTA?

GRADSKI MUZEJ KARLOVAC
13. TRAVNJA
— 1. PROSINCA 2022.

Sanda Kočevar

Uloga muzeja u ovim nesigurnim vremenima uvelike se promijenila. Oni ne bi trebali stajati po strani, već trebaju reagirati na promjene u turbulentnom društvu, otvarati nove teme, propitivati i pozivati na kritiku pojedinca i društva te biti korektivni mehanizam usmjeren prema današnjim potrebama društva. Suвремена događanja ukazuju na tragične posljedice ponavljanja pogrešaka te demantiraju Ciceronovu izreku da je povijest učiteljica života.

Stoga je u prostoru Gradskog muzeja Karlovac na Strossmayerovu trgu početkom travnja otvorena fotografska izložba „Prvi svjetski rat u Ukrajini: je li povijest učiteljica života?“ kao odgovor na aktualna stradanja Ukrajine i ukrajinskog naroda. Naime, od 24. veljače 2022. Ukrajina i ukrajinski narod trpe ruske vojne napade s velikim ljudskim i materijalnim žrtvama.

Područje Ukrajine zbog svojega je geostrateškog značaja poznato po bremenitoj povijesti. Izložba presnimaka fotografija prikazuje stradanja na Istočnom bojištu gradova Kaluša, Hodoriva, Ivano-Frankivska (Stanislawowa) i Horodenke u zapadnoj Ukrajini u Prvom svjetskom ratu. Snimio ih je karlovački ljekar-nik Ivo Navratil, tada pripadnik 78. osječke pješačke pukovnije.

Istočno bojište, koje je tijekom Prvog svjetskog rata obuhvaćalo i nekadašnje austrijske krunske zemlje Galiciju i Bukovinu gdje su se sukobljavale Njemačka i Austro-Ugarska (Centralne sile) i Rusija (Antanta), postalo je jedno od najvećih bojišta, a obilježilo ga je nekoliko velikih bitaka u kojima su sudjelovali i vojnici karlovačkih postrojbi: 96. pješačke pukovnije i 26. domobranske pješačke pukovnije.

Fotografije, koje su danas u vlasništvu Navratilova sina dr. Ive Navratila, odabrala je i tekstom o njihovoj povijesti, značaju i značajkama popratila muzejska savjetnica mr. sc. Sanda Kočevar, presnimio ih je i uredio Denis Stošić, a grafički ih je oblikovao Bolfeki art & graphic design studio.

Izložba „Prvi svjetski rat u Ukrajini: Je li povijest učiteljica života?“ u Gradskom muzeju Karlovac, foto: Denis Stošić

IZLOŽBA KAMENE PLASTIKE — LAPIDARIJ

Matea Galetić

Lapidarije smatramo začetnicima muzejske djelatnosti jer počeci sabiranja kamenog materijala sežu još u antičko doba. Rimski carevi, mecene, senatori i ostala vodeća elita imali su potrebu sabiranja skulptura i dijelova arhitekture te njihova izlaganja u sklopu svojih privatnih i javnih prostora. Takva vrsta sabiranja odnosila se na grčku i postojeću rimsku tradiciju i umjetnost. Valja naglasiti da nadgrobni spomenici nikada nisu ulazili u tadašnju sferu sabiranja. Lapidarij danas podrazumijeva zbirke kamenih spomenika, a u širem kontekstu može ih se smatrati muzejima jer se mogu pojaviti samostalno ili u sklopu stalnih muzejskih izložbi.

U dvorišnim arkadama Gradskog muzeja Karlovac otvorena je „Izložba kamenih spomenika – lapidarij“. Jedinstvenim karlovačkim lapidarijem predstavljen je dio fundusa Arheološkog odjela. Izložba se sastoji od 10 spomenika koji su od osamdesetih godina 20. stoljeća do danas prikupljeni na lokalitetima Topusko, Slavsko Polje, Točak, Vujaškovići i Modruš.

U karlovačkom lapidariju izložili smo sedam rimskih nadgrobnih spomenika, srednjovjekovnu škropionicu i ulomak s reljefnim prikazom pletera. Spomenici zajedno predstavljaju tragove lokalnog rimskog kamenoklesarstva i sporadične, ali ne i manje važne tragove

srednjeg vijeka na našem području. Kao centralni spomenik izložbe nametnula se potpuno sačuvana rimska stela iz Topuskog visoka gotovo tri metra. Svojom monumentalnošću ona pokazuje svu raskoš stela kao nadgrobni spomenika. Na gornjem dijelu stele prikazani su supružnici za koje je ona i izrađena. Uz spomenutu najveću stelu nalazi se replika dijela spomenika na kojem su prikazani supružnici. Reprodukcijska stela namijenjena je istraživanju dodirnom kako bi se kroz taktilno iskustvo sa spomenikom mogli upoznati slijepi i slabovidni posjetitelji, ali i svi oni koji žele istražiti strukturu spomenika i njegovu umjetničko-izvedbenu vrijednost.

Uz monumentalnu stelu iz Topuskog, tu je i gornji dio stele sa supružnicima, također iz Topuskog. Ovaj je primjerak nešto slabije umjetničke kvalitete, ali i sačuvanosti. Iz Točka je stela od vapnenca jednostavne produkcije i daleko manja te nam pokazuje opadanje umjetničke kvalitete u izvedbi, strogu i jednostavnu provincijalnu produkciju, vremenski odmak i opadanje moći Rimskog Carstva.

Osim stela, pokazane su i urne iz Vujaškovića i Točka koje su u obliku pravokutnog sanduka s urezanim tragovima natpisnog polja. Pronađene su bez poklopca.

Srednjovjekovno razdoblje predstavljaju dva spomenika. Radi se o poligonalnoj škropionici iz Modruša koja je bila dio crkvenog inventara jedne od modruških crkava. Drugi je kameni ulomak s ukrasom pletera i možda mača (?). Pronađen je tijekom arheoloških istraživanja na području Slavskog Polja i njegova izvorna funkcija nije do kraja razjašnjena. Pretpostavlja se da je dio grobnog inventara ili okolnog objekta nedefinirane funkcije.

Izložba kamene plastike bila je dio programa Muzeja grada Karlovca u povodu ovogodišnjih Europskih dana arheologije u kojima već tradicionalno sudjelujemo. Za posjetitelje su pripremljene dvije šetnje s kustosicom izložbe i autoricom ovih redaka u kojima smo u neformalnom druženju uz kavu razgledali izložbu. Izložba je privukla zaljubljenike u arheologiju različitih uzrasta. Osim teme lapidarija, privukla su ih pitanja o arheološkim lokalitetima na području naše županije, o tome kako postati arheolog, kako detektirati arheološke lokalitete, a postavili su i brojna druga pitanja.

Izložba kamene plastike – lapidarij, foto: Denis Stošić

Iva Körbler povjesničarka umjetnosti i likovna kritičarka

Ovogodišnje izdanje izložbe hrvatskog trijenala akvarela premijerno je prikazano u karlovačkoj Galeriji „Vjekoslav Karas“, potom u zagrebačkom Hrvatskom društvu likovnih umjetnika (HDLU) i na kraju godine u brodskoj Galeriji Ružić.

Bez obzira na umjetničke trendove i promjene paradigmi vizualnog izražavanja, malo umjetnika inače posvećenih dvodimenzionalnim likovnim tehnikama može odoljeti akvarelu koji potječe još iz starog Egipta. Ta iznimno zahtjevna tehnika slikanja vodenim bojama ne podnosi improvizaciju iako se optimalno ostvaruje u iznimno kratkom vremenskom trenutku te zahtijeva pozornu pripremu koja podrazumijeva predložak/skicu ili koncept rada. Desetljećima traju debate smije li se ispod i preko akvarelnog sloja vidjeti skicozni crtež predloška kompozicije grafitnom olovkom, no velika ga većina najboljih majstora akvarelista izbjegava poput čvrstog nepisanog pravila.

Kada se u jednom trenutku počne raditi cjelina motiva, radi brzog sušenja vodenih boja vidjet će se svaka greška ili krivi potez na papiru, nepotrebna zatamnjenja razrijeđenih polutona boje kojima je autor pokušao nešto sakriti i korigirati, a posebice suviše kapljice boje koje se nisu smjele naći na određenom mjestu u kadru motiva. Čak i kada umjetnik upotrebljava kvalitetan papir i kasnije britvom pokuša sastrugati izdajničku kapljicu boje, vrlo je vjerojatno da će trag nesavršenosti zauvijek ostati na papiru. Akvarel je zapravo vrlo okrutna likovna tehnika jer nas umjetnik mora uvjeriti da su gušća mjesta razmaza i premaza boje namjerne žarišne točke, a ne pokušaj korekcije nečega što se nije moglo svladati u danom momentu iako neki umjetnici slikaju akvarelom postupno, u slojevima, upravo kako bi mogli maksimalno kontrolirati efekte razlijevanja i sušenja boja. Teoretičarka umjetnosti Jadranka Damjanov smatra da se idealan akvarel iz svojih tamnijih uporišta ili žarišta „ravnomjerno razilazi kroz sve tanje, prozirnije namaze do bijele podloge, koja je maksimalno aktivirana kao glavna „boja“.

Usprkos svim tim *tricama* i *kućinama* akvarelne discipline, i ove je godine na raspisan natječaj za 9. hrvatski trijenale akvarela pristiglo vrlo mnogo radova koji se već tradicionalno dijele u dvije skupine: radovi akademskih, vrlo afirmiranih umjetnika te radovi samoukih umjetnika i autora koji su se obrazovali u privatnim klasama, na tečajevima, seminarima i

radionicama, čija je posvećenost tehnici akvarela često znala iznenaditi žirije sastavljene od različitih članova među kolegama i zadiviti ih svojom kvalitetom. S obzirom na to da nas zanimaju isključivo tehnička kompetencija i umjetnička razina kvalitete akvarela, već dugo vrijedi postignuti konsenzus organizatora i svih dosadašnjih odbora za izbor djela da se ne radi distinkcija među autorima i umjetnicima u tom smislu jer talent ponekad ne podrazumijeva akademsku diplomu, jednako kao što cehovski pečat ne znači da je pred nama izniman umjetnik. Svi se sjećamo situacija u kojima su tobožnji likovni amateri tehničkim i metijerskim dosegom znali posramiti neke vrlo afirmirane akademske umjetnike, pa i profesore, koji su smatrali

↑ Iva Körbler i Damir Fačan Grdiša na otvorenju 9. hrvatskog trijenala akvarela u Galeriji „Vjekoslav Karas“, foto Denis Stošić
← Otvorenje 9. hrvatskog trijenala akvarela u HDLU-u u Zagrebu, foto Juraj Vuglač

kako se na „tamo nekom trijenalu“ mogu slobodno „prošvercati“ zahvaljujući svojem autoritetu, a njihov prinos tradiciji akvarela bio je shvaćen tek kao konceptualno-završni čin u kojemu se upotrebljavaju papir i vodene boje. I to je bilo to.

Dakle, na prijašnjim smo trijenalima akvarela doživljavali određeni antifenomen: neki vrlo afirmirani umjetnici prijavljivali su se s tehnički lošim radovima ili radovima koji nisu poštovali propozicije akvarelnog medija, kao da su smatrali da im je njihovo ime dovoljno za prolaz. Sa zadovoljstvom primjećujem da ove godine pri žiriranju nismo imali takvih situacija, što bi moglo značiti da su pojedini umjetnici ozbiljno shvatili poruku: ako nemate vremena i volje za alkemiju akvarela, nemojte sudjelovati. Neki su umjetnici, rekli bismo opravdano, izostali, jer su im se motivacija i naboje za stvaranjem sasvim razumljivo povukli ili utišali u zadnje dvije potresno-pandemijske godine. Dok se neki umjetnici protiv težine ovog svijeta bore vehementnim i kontinuiranim stvaranjem, drugima

u vremenima krize kist i pero šute, i to je sasvim legitimno.

Kao što unatoč svemu oko nas solidan broj sve mlađih umjetnika, od kojih su neki još studenti likovnih akademija, pokazuje motiviranost za sudjelovanje na trijenalima akvarela, tako svaki trijenale ima i svoju kompaktnu grupu doajena koji tvore važnu jezgru kontinuiteta i koji su mahom vezani uz motive kontinentalnog i vodenog pejzaža, u pravilu figurativnog izričaja ili blage redukcije motiva prema apstraktnijem polu, u konačnici gestualne, lirske ili kolorističke apstrakcije. Taj krug umjetnika, koji je vezan uz karlovački ili slavonskobrodski pejzaž, pomalo se mijenja novim imenima, ali neka poznata imena još prate trijenale. To su: Branimir Pešut (SB), Ivan Katić (SB), Krunoslav Vuković (KA), Josip Šimić (SB), Ana Kelin (KA), Alenka Tominac (KA), Nikolina Bakale Opat (KA), Milorad Rupčić (KA), Zvonko Petanović (SB), Alfred Freddy Krupa (KA), Zlatko Kozina (SB – Osijek), Ivan Škrtić (KA), Dominik Baričević (SB), Boris Kordić (KA)

Premijerno otvorenje Hrvatskog trijenala akvarela u Galeriji „Vjekoslav Karas“, foto Denis Stošić

i Biserka Lovnički (KA). Moramo spomenuti i sudjelovanje umjetnika s riječkog/kvarnerskog i dubrovačkog područja koji iz trijenala u trijenale sudjeluju u sve većem broju, u rasponu od lirske apstrakcije i tradicije kaligrafije do hiperrealističkih prizora.

Ove je godine trijenale obilježen snažnim prodrom mlađih i mladih imena, od kojih mnogi sudjeluju prvi put, što ovoj manifestaciji daje vrlo potrebnu kreativnu svježinu pa smatramo da sve uključene autore vrijedi navesti, tim više što su i njihovi radovi tehnički i idejno zanimljiva rješenja oko kojih se žiri nije mučio ili vagao „za prolaz“. Sudjelovali su: Maja Bachler, Mirela Blažević, Monika Meglič, Tomislav Šilipetar, Antonia Magdić, Nikolina Žabčić, Petra Šabić, Tea Nucak, Bartol Galović, Mateja Rusak, Ena Antunović, Matea Škrtić, Lucija Šubić, Lora Elezović, Marija Tomaz, Andrej Tomić, Paolo Patrick Hrga, Marta Katavić, Bruno Bulaja, Rebecca Đuran-Šilnéas, Lea Čeč, Gabrijela Perak, Mia Matijević Akrap, Petra Kovačić i Josip Švaljek.

Kako se generacije umjetnika osjetno smjenjuju u odnosu na, primjerice, 7. hrvatski trijenale akvarela iz 2016. godine (dakle, razdoblje od samo šest godina), neka su poznata i razvikana umjetnička imena izostala, što zbog neizbježnog kronološkog elementa, što zbog pomanjkanja motivacije uz život s koronom. No za razliku od zagrebačkog Salona primijenjene umjetnosti i dizajna iz 2020. godine, gdje je statistički značajan broj radova imao temu ili podtemu života s pandemijom ili čak potresima, na ovogodišnjem su trijenalu akvarela ti motivi izostali. Rekla bih, *onako odokativno i intuitivno*, da je i umjetnicima u 2022. godini zaista dosta te tematike koja nam uspješno zagorčava život već pune dvije godine i da su se odlučili ponovno posvetiti svojim unutrašnjim svjetovima, inače karakterističnim motivima radova, i vratiti se već utabanim ili intrigantnim motivima koji čine prepoznatljivi horizont njihovih djela.

Jedini rad koji se izričito bavi motivom pandemije jest dnevni i noćni autoportret s maskom naše likovne doajenke Jadranke Fatur, dok se u radovima nekoliko mlađih i mlađih umjetnika može zapaziti ekspresivna, pa i duhovita frustracija usmjerena na današnji svijet, društvo i globalnu politiku, no najveći se broj umjetnika ipak okreće ljekovitim motivima iz prirode ili interijera, a često i spoja interijera s prirodom kroz žanr-prizore.

Govor gradonačelnika grada Karlovca Damira Mandića na otvorenju 9. HTA u HDLU-u u Zagrebu, foto Juraj Vulglač

U toj velikoj generacijskoj smjeni na ovogodišnjem trijenalu iznimno je homogena i vidljiva prisutnost mlađe i starije srednje generacije hrvatskih umjetnika, od kojih se neki također prvi put javljaju u akvarelnom mediju na ovoj manifestaciji ili uopće u likovnom životu nakon kraće ili duže pauze. To govori u prilog tezi da se u ovoj godini ipak budi neka tiha nada u važnost umjetničkog djelovanja i da je za mnoge umjetnike stvaranje iznimno važan element upotpunjavanja vlastite ličnosti, pa i iscjeljivanja. Jednako tako, zamjetan broj umjetnika okreće se boji ili upotrebljava raskošnu tonsku paletu, što je posebice prepoznatljivo u akvarelima mlađih i mladih umjetnica i umjetnika. Možda se nakon svega ipak vraćaju optimizam i radost stvaranja, bez imalo patetike.

Umjetnici svih generacija kojima akvarel nije primaran medij i tehnika izražavanja iznimno su se trudili poštivati propozicije u tehničkom i metijerskom kontekstu, čime smo dobili radove koji impresivno prezentiraju njihov stil, karakterističnu morfologiju i motive djela. Čini se kao da su najednom otkrili mogućnosti akvarelne tehnike i shvatili ljepotu te vrste likovnog rukopisa.

Kada bismo morali dati neki opći kvalitativni presjek odabranih radova i ono što je četveročlani žiri spontano osjetio i prepoznao, možda bi se mogao – neka mi bude dopušteno reći – svesti na činjenicu da u svojem radu nismo imali mnogo dileme oko djela koja su u tzv. sivim zonama, čija sudbina dugo visi nad ocjenivačkom provalijom i oko kojih se u mučnim debatama lome koplja Odbora za izbor djela. Radovi su bili ili loši ili dobri.

Velika otkupna nagrada 9. hrvatskog trijenala akvarela pripala je Damiru Facanu Grdiši (Zagreb, 1965.) za akvarel „Jutarnje stube“ (2022.), djelo koje u mnogim fragmentima simbolički predstavlja našu svakodnevnicu. Umjetnik je 1990. godine diplomirao slikarstvo na ALU-u u klasi profesora Ive Frišićića te je stvorio do danas iznimno halucinantan i fantazmagoričan vizualni svijet u kojemu se na nadrealističkim temeljima dalje razvija ideja simultanih paralelnih svjetova. Njegov specifičan i autentičan rukopis promatrača ne ostavlja ravnodušnim te nas upravo odabrani i nagrađeni rad asocira na manirističke svjetove arhitekture koja se ruši i koja se opire zakonima gravitacije, ali i uređenog, starog platonističkog svijeta

harmonije i ravnoteže. Mnoštvo ispresijecanih planova poput poremećenog rasporeda kulisa ulazi i izlazi iz kadra akvarela na sve strane, uz karakterističan manirističko-nadrealistički element tzv. stepenica i stepeništa koji nikuda ne vode. To je prizor koji nema egzistencijalnog uporišta i koji ukazuje na naš iščašeni, pomaknuti i potreseni postpotresni svijet, odnosno svakodnevni život i njegove promijenjene rituale u zadnjih nekoliko godina. Sićušni ljudi kao da će se svaki čas baciti kroz prozore u bezdan, a moguće je i da predstavljaju metaforu zatočenosti u vlastita četiri zida. Ljudi su prikazani poput sitnih mrava koji nemaju kontrole ni nad čime, a nisu ni kotačić u nekoj uređenoj individualnoj ili globalnoj utopiji. Cijela je kompozicija dinamički i vizualno iznimno pokrenuta zahvaljujući primjeni principa poliperspektivnosti i polisceničnosti prizora, pri čemu umjetnik u tom vrlo organiziranom kaosu ne gubi iz vida ni stiliziranu vegetaciju koja,

također simbolički, divlje buja, lišena glupe ljudske potrebe za njezinom kontrolom i kroćenjem. Ne možemo zanijekati da je sadašnji trenutak svijeta upravo takav.

Opstojnost hrvatskog trijenala akvarela nije se ni ove godine pokazala upitnom. Štoviše, pridružila su mu se brojna mlada talentirana umjetnička imena, a jednako su ga tako popratili mnogi afirmirani umjetnici i doajeni akvarela. Tradicija je to koja nije sama sebi svrhom. Nije riječ o još jednoj u nizu izložbenih manifestacija na zalazu kojoj ne(do)staje vitalnosti i koju treba umjetno održavati na životu – hrvatski trijenale akvarela ima svoju sigurno zacrtanu budućnost.

Otvorenje 9. hrvatskog trijenala akvarela u broskoj Galeriji Ružić, foto Branimir Pešut

S lijeva na desno, ravnateljica Hrvojka Božić, ravnateljica Galerije umjetnina Romana Tekić, likovna kritičarka Iva Körbler i voditelj Kabineta akvarela Galerije umjetnina Branimir Pešut, arhiva Galerije umjetnina Slavenskog Broda

KARLOVAC GOSTUJE U SAMOBORU

Nikolina
Šimunović
viša kustosica
Galerije Prica

U sklopu svojeg programa rada Galerija Prica već niz godina razvija suradnje s muzejskim i galerijskim ustanovama diljem Hrvatske. Taj smo krug počeli širiti i na naše susjedstvo u Sloveniju, Mađarsku i Italiju, a sve u cilju predstavljanja umjetničkih zbirki koje ustanove čuvaju u svojem bogatom fundusu i najčešće daleko od javnosti, spremljene u depoima. Dosad su ostvarena brojna gostovanja pa je samoborska publika imala priliku bolje upoznati stvaralaštvo Viktora Vasarelija, Miljenka Stančića, Emanuela Vidovića, Antuna Motike, Slave Striegla, Romola Venuccia, Marijan Detonija, Branka Ružića, Zorana Dideka, a sada i bogati umjetnički fundus Muzeja grada Karlovca.

Izložba „Karlovačke slikarske okosnice“, izložba izabranih umjetnina iz zbirki Galerijskog odjela Muzeja grada Karlovca, predstavljena je krajem svibnja u oba izložbena prostora Galerije Prica, a zainteresirana javnost izložbu je mogla razgledati do kraja lipnja.

Bila je to izložba čiji je rezultat, osim kvalitetne međumuzejske suradnje, i taj da su građani i posjetitelji grada Samobora imali priliku upoznati bogato umjetničko blago povezano s gradom Karlovcem, pronaći poveznice koje postoje između naša dva grada, a dobrim poznavateljima likovne umjetnosti bilo je svakako zanimljivo i usporediti sadržaj zbirki karlovačkog i samoborskog muzeja kojima su oboma temelj umjetničke zbirke nastale u 19. i 20. stoljeću.

U Samoboru je predstavljena izložba koja se uglavnom sastojala od portreta, pejzaža i veduta, a koja je svakako bila prava poslastica za sve ljubitelje likovne umjetnosti jer se kroz zaokruženu priču moglo proći kroz 19. i 20. stoljeće te upoznati likovnu kulturu tog vremena u Karlovcu. Fotografije detalja kuća iz Karlovačke zvijezde nastale početkom 21. stoljeća autora Gorana Vranića samo su zaokružile to naše putovanje.

Otvorenje izložbe „Karlovačke slikarske okosnice“ u Galeriji Prica u Samoboru, foto: Arhiva Galerije Prica

Velika čast i kulturna vrijednost za Samobor bilo je predstavljanje djela autora ilirca Vjekoslava Karasa u obliku nekoliko portreta pripadnika više staleške klase i *Autoportreta* nastalih sredinom 19. stoljeća. Vrijeme je to s kojim se Samoborci svakako mogu poistovjetiti zbog svoje prošlosti, točnije aktivne uključenosti u ilirski pokret. Najpoznatiji samoborski ilirac bio je Ferdo Livadić.

Sa Samoborom je povezan i slovenski slikar Mihael Stroy, portretist bidermajerskog razdoblja koji je na izložbi predstavljen *Portretom mladog muškarca*, dok se u Samoborskom muzeju nalazi njegov, za nas vrlo važan, portret *Stanka Vraza*, pjesnika koji je autor ciklusa poznatih ljubavnih pjesama Đulabije posvećenih Samoborki Ljubici Cantilli. Bila je to samoborska nesretna ljubav, pomalo u stilu poznate priče o Romeu i Juliji.

Slika Giuseppea Malignanija *Portret Katarine Lukšić rođ. Biščan* također je povezana sa Samoborom jer je umjetnik u njemu boravio i radio tijekom određenog razdoblja života i u kojem je, sudeći po pozadini slike, nastao spomenuti portret gospođe na kojem piše *Slikovana u Samoboru Travnja Mjeseca leta 1840.*

Lik poznate hrvatske književnice i učiteljice iz Karlovca Dragojle Jarnević, čiji portret je predstavljen na izložbi, također je povezan sa Samoborom. Ona je bila žena koja je živjela u doba ilirskog pokreta te se smatra prvom hrvatskom planinarkom i alpinistom. U to vrijeme nije bilo alpinističke opreme kao danas pa se morala penjati bosa po stijenama te je do danas ostala u sjećanju Samobora kao prva žena koja se popela na obližnje brdo Okić s južne, strmije strane. Staza njezina uspona danas je označena kao Dragojlina staza.

Otvorenje izložbe „Karlovačke slikarske okosnice“ u Galeriji Prica u Samoboru, foto: Arhiva Galerije Prica

Još jedna poveznica karlovačke zbirke i Samobora jest djelo Zlatka Price koje se nalazi u karlovačkoj zbirki. Njegova slika *Aeromiting u Rakovici*, nastala kao dio *Samoborskog ciklusa*, jedna je od njegovih najrepresentativnijih slika tog razdoblja u kojoj se umjetnik inspirirao samoborskom narodnom nošnjom, a kompoziciju je polako svodio na osnovne geometrijske elemente i postupno pročišćavao paletu boja stvarajući time svoj prepoznatljiv stil. Također je zanimljivo da je ovom prilikom još jedno njegovo umjetničko djelo gostovalo u galeriji koja nosi njegovo ime.

Gostovanje umjetničkih djela iz Galerijske zbirke Muzeja grada Karlovca u Galeriji Prica u Samoboru predstavlja dragocjenu priliku privlačenja pozornosti šire javnosti na umjetničko blago koje se čuva u ustanovama i potrebu da ga se učini što dostupnijim javnosti.

Mnogo je poveznica između Karlovca i Samobora, no ostaje ona najčvršća, a to je ljubav prema našoj povijesti, prema umjetnosti i našim korijenima koji nas vežu te boljem kulturnom razumijevanju, a to je cilj kojem smo ovom izložbom svakako i doprinijeli.

Otvorenje izložbe „Karlovačke slikarske okosnice“ u Galeriji Prica u Samoboru, foto: Arhiva Galerije Prica

IRENA KEČKEŠ: PRIČA BEZ KRAJA DRVOREZI, LINOREZI, INSTALACIJE, SURADNJE

NEVER-ENDING
STORY,
WOODCUTS,
LINOCUTS,
INSTALLATIONS,
COLLABORATIONS

Antonija
Škrtić

Irena Kečkeš umjetnica je karlovačkih korijena koju je bavljene grafičkim tehnikama, u prvom redu tehnikama visokog tiska, drvoreza i linoreza, ponijelo daleko od zavičaja i domovine.

Diplomirala je grafiku na nastavničkom odjelu Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. U Japanu je 2000. godine sudjelovala u tromjesečnom projektu *Paper Art Village* u gradu Mino, a potom je od 2002. do 2003. godine bila stipendistica japanske vlade na odsjeku za grafiku Nacionalnog sveučilišta lijepih umjetnosti i glazbe u Tokiju, gdje je i magistrirala japansku grafičku tehniku drvoreza upotrebom eko-materijala. Od 2011. godine usavršavala se na Sveučilištu u Aucklandu u Novom Zelandu gdje se bavila drvorezom velikih formata i grafičkim prostornim instalacijama, istraživanjem odnosa umjetnosti i primijenjene umjetnosti te utjecajem ekoloških i budističkih ideja na stvaranje ekološke svijesti u grafičkoj umjetnosti. Godine 2015. doktorirala je, nakon čega odlazi na otok Guam u sjevernom Tihom oceanu gdje i danas živi i radi kao izvanredna profesorica grafike i crtanja na sveučilištu.

Na ovoj izložbi organiziranoj u sklopu *Zvezdanoj ljeta* predstavila se s četirima nedavno nastalim radovima – instalacijama u tehnici drvoreza, odnosno linoreza na platnu raznih i promjenjivih dimenzija. Izložene grafike trag su njezine stvaralačke meditacije i izazovan poziv promatraču da i sam krene umjetničkim energijskim silnicama.

Radovi *Daydream: Intimate immensity* (Sanjarenje: Intimna neizmjernost) (2019.) i *River* (Rijeka) (2021.) pružaju meditativnu kvalitetu susreta s neizmjernom snagom duha, a nama Karlovčanima posebno je zazvučao upravo motiv rijeke blizak umjetnicima karlovačkog ishodišta. Posjetiteljima izložbe bio je predstavljen i slikom i zvukom vrlo dojmljiv videozapis, tj. scena iz filma autora Bobbyja Hunga: *Irena Keckes & Nim Flora Chan: Dialogues & Evocations* iz 2015. godine u kojem je prikazan proces nastanka Ireninih drvoreza velikih formata.

Druga dva rada, *Bonding* (Vezanje) (2018.) i *Beads* (Perle) (2021.), nastali su kao suradnički projekti Irene Kečkeš i poljske grafičarke Katarzyne Zimne u okviru kolektiva *Femigraphic*. Oni su predstavili drugu stranu umjetničke osobnosti Irene Kečkeš koja je željna dijaloga i susreta s drugima u sasvim praktičnom

htijenju razmjene znanja i iskustva, motiviranja i poticanja na djelovanje. Rad *Bonding* nastao je devetosatnim zajedničkim šivanjem autorskih otisaka na platnu u okviru izložbe IMACT 10 u Santanderu u Španjolskoj, dok je motiv perli, tj. ogrlica poveznica dviju umjetnica koje su unatoč fizičkoj udaljenosti pronašle zajedničko stvaralačko usmjerenje. Kolektiv *Femigraphic* svojim projektima otvara pitanja ženske suradnje, međusobnog prepoznavanja, povezivanja i jačanja umjetnica i žena uopće.

Irena Kečkeš predanim stvaralačkim procesom u okviru drvoreza gradi autentični grafički opus, na

globalnoj razini komunicira i razmjenjuje saznanja i uvide te ih prepoznaje u literaturi, filozofiji i stvaralaštvu drugih likovnih umjetnika s kojima surađuje te je i ovom izložbom, a radi se o trećem samostalnom predstavljanju u Galeriji „Vjekoslav Karas“, zainteresirala publiku za svoj rad i promišljanja.

Tijekom otvorenja izložbe bio je uspostavljen videozapis pa je umjetnica aktivno sudjelovala u otvorenju izložbe. Izložba je bila organizirana u sklopu manifestacije *Zvezdano ljeta* koja se održava u povodu obilježavanja rođendana grada Karlovca.

Otvorenje izložbe Irene Kečkeš, foto: Denis Stošić

PROGRAM LICITARI U KARLOVCU

GLASNO I JASNO

IZLOŽBE

Izložbu „Što to rade licitari?“, koja je prvi dio programa, otvorili smo 15. lipnja 2022. godine. Na izložbi su predstavljeni razni etnografski predmeti, a među njima i oruđa koja su medičari i svjećari upotrebljavali u proizvodnji svojih licitarskih proizvoda poput kalupa za izradu licitarskih srca i medenjaka, *valgera* za rezanje piškota, kalupa za izradu svijeća, preslikača i posebno vrijedan predmet – *ring* za izradu svijeća. Posjetitelji se na izložbi mogu upoznati i s raznim svjećarskim proizvodima, od kojih se najviše ističe velika uskrсна svijeća koju je izradio poznati karlovački licitar Antun Prstec. Na izložbi su predstavljeni i dragocjeni dokumenti poput nacrtu Prve hrvatske parne tvornice svijeća i medičarskih proizvoda, diplomi koje je dodijelilo papinstvo, fotografija poznate karlovačke obrtničke obitelji Lukinić i sl.

Promocija monografije „Čuvari tradicije“ više kustosice u mirovini Jane Mihalić, foto: Denis Stošić

GRADSKI MUZEJ KARLOVAC
15. LIPNJA – 1. PROSINCA 2022.

Nikolina Belančić Arki

Etnografski odjel Muzeja grada Karlovca u Zbirci medičarstva i svjećarstva čuva razne predmete koji svjedoče o povijesti licitarskog zanata na karlovačkom području. Karlovački licitari oduvijek su prepoznavali ulogu i vrijednosti Muzeja pa su tako većinu predmeta koji čine Zbirku Gradskom muzeju Karlovac darovale obitelji koje su se generacijama bavile ovim zanatima poput obitelji Lukinić, Bakran, Prstec, Salopek i drugih. Ovim programom želimo ispričati priču o karlovačkim licitarima i predstaviti Zbirku medičarstva i svjećarstva, među ostalim i kako bismo potaknuli interes javnosti za tradicijskim obrtom jer se njime, nažalost, bavi sve manje ljudi. Nadamo se da će predstavljanje licitarskog zanata potaknuti želju za učenjem i širenjem tradicijskih znanja.

Autorica programa i izložbe je Nikolina Belančić Arki, kustosica Etnografskog odjela Muzeja grada Karlovca, a cjelokupan program realiziran je sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Karlovačke županije i Grada Karlovca.

S dvama programskim događajima sudjelovali smo u gradskoj manifestaciji „Zvezdano ljeto“.

Dana 25. lipnja 2022. pripremili smo radionicu ukrašavanja licitarskih zvijezda. Zvijezde, oruđe i smjesu za ukrašavanje donirala je gospođa Renata Prstec, a radionicu su, uz stručno vodstvo, vodili muzejski pedagog Marinko Pleskina i kustosica izložbe.

Dana 12. srpnja održala se promocija monografije „Čuvari tradicije – višestoljetno djelovanje karlovačkih licitara“ više kustosice u mirovini Jane Mihalić. Nakon višegodišnjeg istraživačkog rada naša draga kolegica napisala je ovu hvalevrijednu monografiju posvećenu drevnom umijeću izrade medenih kolača

i voštanih proizvoda. Knjiga je podijeljena u tri poglavlja. U prvom poglavlju predstavljen je povijesni razvoj ove djelatnosti te su predstavljeni karlovački medičari i svjećari. U drugom poglavlju autorica piše o medičarstvu kao obrtničkoj djelatnosti u Karlovcu koja je utjecala na gospodarstvo i kulturna zbivanja u gradu i njegovoj okolini, dok je u trećem poglavlju obrađena tema svjećarstva. Recenzentice knjige su dr. sc. Iris Biškupić Bašić, muzejska savjetnica Etnografskog muzeja iz Zagreba, i Nerina Eckhel, etnologinja u mirovini. Urednica monografije je Nikolina Belančić Arki, kustosica Etnografskog odjela Muzeja grada Karlovca.

Do kraja izložbe, koja će biti otvorena do 28. siječnja 2023., organizirat će se raznovrstan pedagoški program koji uključuje stručna vodstva po izložbi, radionice ukrašavanja licitarskih srca i izrade svijeća te pričaonice priča i recitale pjesama ljubavne tematike.

Otvorenje izložbe 15. lipnja 2022. godine, foto: Denis Stošić

Radionica ukrašavanja licitarskih zvijezda, foto: Nikolina Belančić Arki

RIBE KARLOVAČKIH RIJEKA I POKOJA SIRENA – IZLOŽBA RADOVA UČENIKA OŠ GRABRIK

DVORIŠTE GRADSKOG MUZEJA
KARLOVAC
20. LIPNJA 2022.
– 10. LIPNJA 2023.

Antonija Škrtić

Suradnja Osnovne škole Grabrik i Gradskog muzeja Karlovac na muzejskom zidu u dvorištu Gradskog muzeja Karlovac započela je u povodu proslave rođendana grada Karlovca 2017. godine. Tijekom ovih pet godina učenici viših razreda u sklopu redovne nastave likovne kulture i rada u keramičkoj grupi pod vodstvom nastavnice Ivane Maradin oblikovali su glinu, glazirali je i pekli te svoje keramičke radove nadahnute motivima karlovačke svakodnevnice izlagali na *muzejskom zidu* u dvorištu muzeja. Tijekom cijele školske godine sve posjetitelje muzejskog dvorišta veselim su zveckanjem na povjetarcu pozdravljali ključevi (2017.), bicikli (2018.), drveće (2019. i 2020.) i dekoracije pročelja (2021.) našega grada. Svake godine prisutna je i poveznica između odabranog motiva i muzejskog predmeta ili aktualne izložbe koja je učenike potaknula na stvaralaštvo. Osim samog likovnog oblikovanja učenici su uključeni i u postavljanje izložbe te njezino svečano otvorenje koje se organizira posljednjih dana školske godine.

Tijekom školske 2021./2022. godine učenici su se posvetili oblikovanju riba karlovačkih rijeka: soma, štuke, klena, sunčanice, šarana i još mnogih drugih. Svaki učenik sam je odabrao ribu vodeći se njezinim oblikom, bojom, karakterističnim oblikom peraja i lju-saka, pa čak i nazivom te je pristupio trodimenzionalnom oblikovanju glinom razmišljajući pritom o plastičnom oblikovanju, kiparskoj teksturi i reljefu. Budući da likovno stvaralaštvo potiče maštu, dio učenika ubrzo je svojim ribama udahnuo ljudske osobine pa su tako nastali riječni kraljevi i kraljice, duhovite ribe s ljudskim rukama i nogama, a nisu izostale ni karlovačke sirene koje već stoljećima pridržavaju grb našega grada. U povodu otvorenja izložbe učenici 5.c razreda pod vodstvom profesorice glazbene kulture Suzane Krajačić zapjevali su pjesmu posvećenu Karlovcu, nakon čega su se svi okupljeni zasladili trešnjama. Budući da je školska 2022./2023. godina u tijeku, već su počele pripreme za novu izložbu učeničkih radova na muzejskom zidu.

U sklopu izložbe u muzejskom dvorištu održana je prateća radionica za građanstvo na kojoj su se okupila djeca vrtićkog uzrasta u pratnji svojih starijih, učenici karlovačkih osnovnih škola te profesorice Marija Škrtić iz OŠ Braća Seljan i Valentina Černugelj iz OŠ Švarča sa svojim učenicima. Tada oblikovane riba

karlovačkih rijeka nakon pečenja su krajem rujna i glazirane te su ih kao uspomenu na ljetu 2022. godine sudionici radionice ponijeli svojim kućama. Depljan izložbe i materijal za prateću radionicu financirani su sredstvima Grada Karlovca u okviru programa *Zvezdano ljetu 2022.*

Učenički rad, foto: Antonija Škrtić

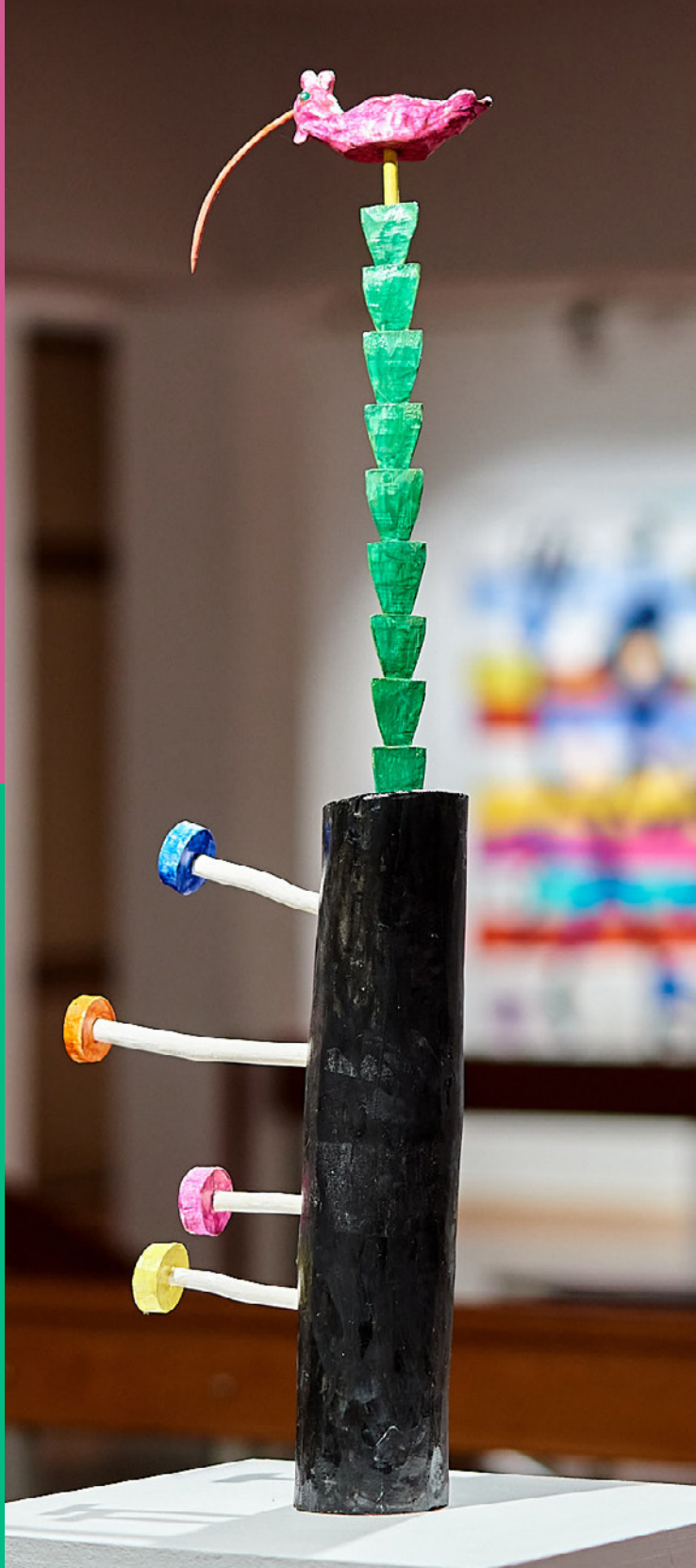

↑ Otvorenje izložbe radova učenika OŠ Grabrik, foto: Denis Stošić
← Radionica keramike, foto: Josipa Vukelić

IZLOŽBA ZLATKO KESER: SLIKE, CRTEŽI, SKULPTURE

GALERIJA VJEKOSLAV KARAS
5. LISTOPADA
— 27. STUDENOGA 2022.

Aleksandra
Goreta

Malo je istinskih umjetnika koji su prepoznatljivi po vlastitom izričaju i originalnosti. Umjetnici većinom recikliraju stilove i izvedbe, čak i motive koji su već viđeni pa se mnogi utope u masi jednoličnosti. Zlatko Keser poseban je po svemu: kao čovjek, profesor i umjetnik. Moj prvi susret sa Zlatkom bio je na trećoj godini Akademije likovnih umjetnosti kada je postao profesor u mojoj klasi jer je nakratko trebao zamijeniti Vasilija Josipa Jordana. Neki su se kolege bunili, ali meni nije bilo loše. Brzo sam se prilagodila i uživala u savjetima ovog neobičnog umjetnika i pedagoga. Naša suradnja nije trajala dugo. Jordan se vratio, ali meni je Zlatko Keser ostao u dobrom i pozitivnom sjećanju.

Nakon što sam postala voditeljica Galerije u Karlovcu, Kesera sam zatekla kao člana Umjetničkog savjeta Galerije. Nastavili smo surađivati. Sastajali smo se na Akademiji, analizirali umjetnike koji žele izlagati i surađivali sve donedavno. Prije nekoliko godina Zlatko je zatražio da ga maknemo iz Savjeta jer mu je sve to naporno. Postupila sam prema njegovoj želji, ali nisam odustala od dragog profesora kao umjetnika. Prošle sam godine odlučila Keseru ponuditi priliku da izlaže u Galeriji „Vjekoslav Karas“ u Karlovcu. Prihvatio je ponudu.

Kad smo došli do pripremnice faze izložbe, otputovala sam u Ribnicu, mjesto iza Velike Gorice, i tamo pronašla atelje u kojem radi Zlatko Keser. Zatekla sam dragog profesora, hrpe slika, crteža, skulptura, boja, štafelaja i projekata u procesu nastajanja i mijenjanja. Prostor je imao jednak miris i energiju kao ateljei Akademije iz koje sam izašla 1998. godine. Nakon općenitog razgovora i dogovora o izložbi odabrali smo radove za izložbu.

Zlatko Keser svoje radove doživljava kao vlastitu djecu. Sav u brizi o tome kamo će otputovati i gdje će završiti. Smirivala sam profesora i rekla mu da se ne brine, a mi smo počeli utovarivati radove. Za ovu smo izložbu izabrali 12 velikih ulja, sedam skulptura (autor ih naziva igračkama) i opus crteža na temu šaha i šahovskih partija koje su razni velemajestori odavno odigrali. Nazivi radova ukazuju na to da se radi o emotivnim trenutcima, osobnim raspoloženjima i mitološkim inspiracijama koje autor pretače na platna u vidu simboličnih kombinacija likovnih elemenata i tehnika. Radovi Zlatka Kesera nisu konstanta. Nemaju kraj. Oni se mijenjaju jer ih on stalno preslikava, dorađuje

i mijenja. Već je sada autor zaključio da će nakon povratka s ove izložbe dio slika biti preslikan i više neće biti iste. Zanimljivo.

Izložene skulpture ipak su završene i njih ne mijenja. Zanimljive i prekrasne teme izvedene u drvetu i drugim materijalima prikazuju Zlatka Kesera kao multidisciplinarnog likovnjaka. Bitan i velik dio autorova opusa čine crteži. Na ovoj izložbi predstavljeni su u tematskoj cjelini nazvanoj „Vizualizacija energije šahovske partije“. Budući da sam primijetila da Zlatko Keser iznimno naglašava crtež u pedagoškom i umjetničkom smislu, uz ovaj moj skromni tekst on je priložio i vlastito zapažanje o crtežu kao najbitnijem likovnom govoru. Ovog nagrađivanog umjetnika, čije se slike nalaze u domaćim i stranim zbirkama, nemoguće je opisati u nekoliko riječi. S obzirom na to da se radi o mojem profesoru i mentoru, nemoguće je očekivati da ću uputiti ikakvu likovnu kritiku nekome tko ima toliku stvaralačku snagu i individualnost. Preostaje mi samo zahvaliti mu osobno i u ime karlovačke publike što je dopustio da predstavimo njegov rad u karlovačkoj galeriji. Hvala Vam, dragi profesore!

Otvorenje izložbe Zlatko Keser Slike, crteži, skulpture,
foto Denis Stošić

← ↑ Postav izložbe Zlatko Keser Slike, crteži, skulpture,
foto Denis Stošić

OTMICA U GALERIJU

STARI GRAD DUBOVAC
18. LIPNJA — 13. SRPNJA 2021.

Romana Tekić
ravnateljica
i muzejska
savjetnica Galerije
umjetnina grada
Slavonskog Broda

Lana Bede

Točno u podne 18. lipnja 2021. Stari grad Dubovac postao je mjesto nesvakidašnjeg zločina, „Otmice u galeriji”. Riječ je o intrigantnom spoju likovne izložbe, *escape rooma* i istoimene kazališne predstave nastale na temelju umjetničke ostavštine znamenitog hrvatskog kipara i slikara Branka Ružića (1919. – 1997.) koju je poklonio svojem rodnom Slavanskom Brodu.

Na izložbi su karlovačkoj publici prvi put predstavljena odabrana vrijedna djela iz fundusa Galerije umjetnina grada Slavonskog Broda koja inače rijetko napuštaju stalni postav Galerije Ružić smješten u obnovljenom dijelu Tvrđave Brod, dragulju barokne vojne arhitekture. Na izložbi su predstavljeni vrhunski primjeri Ružićeve portretne plastike u drvu: „Hanza” (1986.), „Vale” (1993.) i „Dali” (1988.), a u niši jedne od kula izvanredna kompozicija „Posljednja večera”

(1989.) u *papier-macheu*. Izložena su djela renomiranih hrvatskih umjetnika: „Portret Ive Šebalja” (1966.) Ivana Sabolića, rad u bronci koji likovna kritika svrstava u najbolje psihološke portrete u hrvatskoj umjetnosti uopće, „Mornar” (1997.) Vaska Lipovca, reljef „Portret Milana Rešetara” Ante Starčevića, slike Zlatana Vrkaljana „Prolaznik” (1990.) i Vesne Sokolić „Maslinici” (1977.) u tehnici ulja na platnu. Skulpture većih dimenzija Ratka Petrića „Hamlet” (1989.) i Zvonimira Lončarića „Franjo u kafiću” (1972.) nisu se mogle izložiti iz tehničkih razloga te su predstavljene preko reprodukcija u kružnoj kuli i u kafiću u atriju dubovačke utvrde. Uz ove umjetničke radove koji su inspirirali radnju predstave „Otmica u galeriji” izložene su lutke i dio scenografije iz predstave autorice Valentine Srnojević, članice Kazališne družine „Ivana Brlić Mažuranić” iz Slavonskog Broda.

↑Predstavljena su umjetnička djela hrvatske umjetnosti druge polovice 20 st. iz stalnog postava Galerije Ružić te lutke i scenski rekviziti iz predstave inspirirani njima, autorice Valentine Srnojević. Branko Ružić, *Hamza* (1986)
←Ivan Sabolić, *Portret Ive Šebalja* (1966)

ZBIRKA „BRANKO RUŽIĆ I SUVREMENICI“

Kipar, slikar i pedagog Branko Ružić skupio je jedinstvenu umjetničku zbirku svojih suvremenika, prijatelja, kolega i studenata s Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je predavao dugi niz godina, privolvivši ih da daruju svoje radove za zbirku koju je utemeljio u rodnom Slavanskom Brodu. Ružićev odabir djela za zbirku obuhvaća razdoblje hrvatske umjetnosti od četrdesetih godina 20. stoljeća sve do najnovijih instalacija ili objekata, djela konceptualne umjetnosti s kraja 20. stoljeća. Zbirka ima više od stotinu djela, a obuhvaćeni su svi stilovi i izrazi, što je čini svojevrsnom retrospektivom suvremene hrvatske umjetnosti. Zbirka je 2004. godine trajno smještena i izložena javnosti u obnovljenom zapadnom krilu kavalira u monumentalnoj baroknoj Tvrđavi Brod, u sretnom spoju povijesnog nasljeđa i suvremene umjetnosti.

PREDSTAVA „OTMICA U GALERIJ“

Posljednjeg dana izložbe, 13. srpnja, na rođendan grada Karlovca, izloženi eksponati oživjeli su kroz ambijentalnu i interaktivnu predstavu za djecu u izvedbi Kazališne skupine „Ivana Brlić Mažuranić“ iz Slavanskog Broda za koju se tražila karta više. Djeci je bila posebno zanimljiva uključenost u napetu kriminalističku radnju predstave kroz rješavanje zagonetki. Naime, djeca su uz pomoć glumačke družine morala pronaći izlaz iz *escape rooma* (popularna igra za mlade u kojoj grupa zajedničkim snagama otkriva tragove, rješava zagonetke i zadatke te pronalazi „ključeve“ za izlazak iz zatočeništva) smještenog u sklopu izložbe te spasiti kipara Branka Ružića kojeg je oteo i zarobio „Mornar“, jedan od eksponata na izložbi, a sve to prije eksplozije tempirane bombe!

Predstava je nastala kao dio EU-ova projekta „Galerokaz“ koji je od 2018. do 2020. godine provodila Galerija umjetnina grada Slavanskog Broda u partnerstvu s Kazališnom družinom IBM, Dječjim centrom Logos, udrugom Vilinput i Gradom Slavanskim Brodom. Kreirana je zajedno s djecom koja su pohađala radionice „Galerokaza“, a režirao ju je Matej Safundžić. Budući da je namjenski rađena za prostor Galerije Ružić u Slavanskom Brodu, ovo je njezino prvo i vrlo uspješno uprizorenje u drugom prostornom ambijentu.

Izložba i cjelokupne programske aktivnosti rezultat su plodne međumuzejske suradnje Gradskog muzeja Karlovac i Galerije umjetnina grada Slavanskog Broda. Autorice izložbe su Lana Bede, viša kustosica pedagoginja Gradskog muzeja Karlovac, i Romana Tekić, ravnateljica i muzejska savjetnica Galerije umjetnina grada Slavanskog Broda. Vizualno rješenje i grafičko oblikovanje samoljepljivih naljepnica koje su zamijenile uobičajen plakat potpisuje dizajner Mario Aničić, a produkciju AB studio design Barjaković.

Izložba i predstava bile su dio programa „Zvezdano ljeto 2021.“ i Edukativne akcije EMA 2021. „Izvanredno!“ Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva. Program je realiziran sredstvima za javne potrebe u kulturi Grada Karlovca.

Tijekom predstave izložba je pretvorena u *escape room*
foto: Lana Bede

Otvorenje izložbe „Otmica u galeriji“ nastale u međumuzejskoj suradnji Gradskog muzeja Karlovac i Galerije umjetnina grada Slavanskog Broda

Ambijentalna izvedba predstave „Otmica u galeriji“ Kazališne družine „Ivana Brlić Mažuranić“ na Starom gradu Dubovcu privukla je velik broj djece, foto: Denis Stošić

OKRUGLI STOL: MEDICINSKO OSOBLJE U DOMOVINSKOM RATU – RATNA BOLNICA U TOPUSKOM 1991.

Juraj Horvatin

GLASNO I JASNO

PREDAVANJA I PREZENTACIJE

Medicinsko osoblje dalo je svoj velik doprinos u Domovinskom ratu. Stoga postoji potreba i dužnost da se više govori, piše i istražuje o tom aspektu obrane Republike Hrvatske te da se čuju svjedočanstva aktivnih sudionika. Mnogi liječnici, medicinske sestre/tehničari te drugi radnici u zdravstvu radili su tijekom Domovinskog rata profesionalno i požrtvovno, često u nemogućim uvjetima, pod granatiranjem, u podrumima i hodnicima, danonoćno se skrbeći za ranjene i bolesne. Medicinski djelatnici na prvim crtama bojišnice riskirali su živote i dijelili sudbinu s hrvatskim ratnicima.

Tema ovog okruglog stola bila je ratna bolnica u Topuskom, prva ratna bolnica u Republici Hrvatskoj zahvaljujući kojoj se počeo razvijati vojni sanitet Republike Hrvatske. Ratna bolnica u Topuskom započela je s radom 1. kolovoza 1991. u opkoljenom Topuskom koje je trpjelo napade brojčano i tehnički daleko nadmoćnijih srpskih snaga. U formiranju i radu ratne bolnice sudjelovali su medicinski djelatnici Medicinskog centra Karlovac.

Ovaj okrugli stol održali smo na 31. obljetnicu početka rada ratne bolnice u Topuskom. Sudionici okruglog stola bili su aktivni sudionici ratnih događaja,

djelovanja saniteta u Domovinskom ratu i rada ratne bolnice u Topuskom 1991. godine:

- gen. dr. Kornelije Brkić
- dr. Bruno Škurla
- dr. Josip Žunić
- Miroslav Abramović
- Đurđica Brajdić
- Franjo Družak
- Hrvoje Dugi

Nakon što su govornici održali svoje govore i izložili svoja svjedočanstva, razvila se živa i pozitivna rasprava. Pitanja i komentari iz publike konstruktivno su doprinijeli okruglom stolu te pokazali koliki je interes za ovu temu. Iz rasprave su se rodile ideje o novim okruglim stolovima o ovoj temi koji bi se također održali u Muzeju Domovinskog rata Karlovac – Turanj. Rodila se ideja o spomen-obilježju medicinskim djelatnicima u Domovinskom ratu te inicijativa za imenovanje ulice u Karlovcu po pokojnom dr. Nini Šikiću koji je 1991. godine formirao ratnu bolnicu u Topuskom.

U planu je i tiskanje zbornika radova u kojemu će svjedočanstva sudionika ovog okruglog stola ostati trajno zabilježena.

← Okrugli stol, foto: Denis Stošić
→ Karlovačka hitna pomoć
zbrinjava branitelje Topuskog -
kolovoz 1991.

GODIŠNJA KONFERENCIJA ICOM-OVA ODBORA CECA

Lana Bede

GODIŠNJA KONFERENCIJA ICOM-OVA ODBORA CECA „CO-CREATION INSIDE AND OUTSIDE MUSEUM WALLS“/ LEUVEN, BELGIJA, 25. – 30. LISTOPADA 2021.

U belgijskom gradu Leuvenu održana je od 25. do 30. listopada 2021. godišnja međunarodna konferencija ICOM-ova međunarodnog Odbora za edukaciju i kulturnu akciju (CECA) na temu „Sustvaranje unutar i izvan muzeja“.

Sve veći broj muzeja primjenjuje participacijski pristup u razvoju ideja i realizaciji aktivnosti. Polazeći od inkluzije kao strateškog načela, nastoje potaknuti dijaloge, suradnje i zajedničko stvaranje s različitim dionicima i pojedincima u zajednici. Program konferencije održan je u hibridnom formatu, prva dva dana *online*, a preostala tri dana uživo u muzeju *M Leuven* i muzejima Bruxellesa, Genta i Antwerpena. Uključivao je predavanja, istraživačke radionice, prezentacije postera, sastanke grupa od posebnog interesa (*special interest*) i organizirana stručna vodstva na izložbama.

U poster-sesiji trećeg dana konferencije predstavljen je poster Lane Bede, više kustosice pedagoginje Muzeja grada Karlovca, posvećen inkluzivnoj izložbi „Gledam dodirnom / Seeing Through Touch“. Izložba je proizišla iz interdisciplinarnе suradnje stručnjaka različitih profila iz Muzeja i COO Vinko Bek te je dobar primjer „co-creatinga“ i novog trenda „edu-curationa“, o čemu je bilo govora u izlaganjima u prvom dijelu konferencije. Pozvana predavačica Nina Simon govorila je o participativnom muzeju posvećenom razvoju publike, konceptu koji je predstavila u svojoj istoimenoj knjizi iz 2010., te u kojem zagovara aktivni angažman posjetitelja i stvaranje muzejskih projekata koji su posjetiteljima relevantni, dostupni i korisni. Razlikuje više modela i razina participacije u muzeju, a sustvaranje je jedan od njih.

Drugo pozvano predavanje o muzejskoj edukaciji i edukacijskom kuriranju (edu-curating) i izložbama usmjerenima na posjetitelje održala je Pat Villeneuve, profesorica na Odsjeku za umjetničko obrazovanje Državnog sveučilišta Floride, urednica knjige „From Periphery to Center: Art Museum Education in the 21st Century“ i dobitnica nagrade udruženja *National Art Education Association* za muzejskog pedagoga 2009. godine.

Poster o izložbi Muzeja grada Karlovca "Gledam dodirnom" uspješno je predstavljen na međunarodnoj konferenciji ICOM CECA 2021. u Belgiji, foto: Lana Bede

26. OPĆA KONFERENCIJA ICOM-A „THE POWER OF MUSEUMS“/ PRAG, 20. – 28. KOLOVOZA 2022.

Središnje događanje u muzejskoj zajednici, 26. Opća konferencija ICOM-a, Međunarodnog vijeća za muzeje, okupilo je krajem kolovoza 2022. u Pragu u Češkoj više tisuća muzejskih stručnjaka iz cijelog svijeta. Glavna tema trijenalne konferencije bila je Moć muzeja (engl. The Power of Museums) podijeljena u četiri podteme – Svrha: muzeji i civilno društvo, Održivost: muzeji i otpornost, Vizija: muzeji i vođenje te Prijenos: muzeji i nove tehnologije.

Najvažnija novost praške konferencije jest usvajanje nove definicije muzeja. Od 24. kolovoza 2022. nova ICOM-ova definicija muzeja glasi „Muzej je ne-profitna, trajna institucija u službi društva koja istražuje, sabire, čuva, interpretira i izlaže materijalnu i nematerijalnu baštinu. Otvoreni za javnost, pristupačni i uključivi, muzeji potiču različitost i održivost. Muzeji djeluju i komuniciraju etično, profesionalno i u suradnji sa zajednicama pružaju različite mogućnosti za edukaciju, uživanje, promišljanje i razmjenu znanja“.

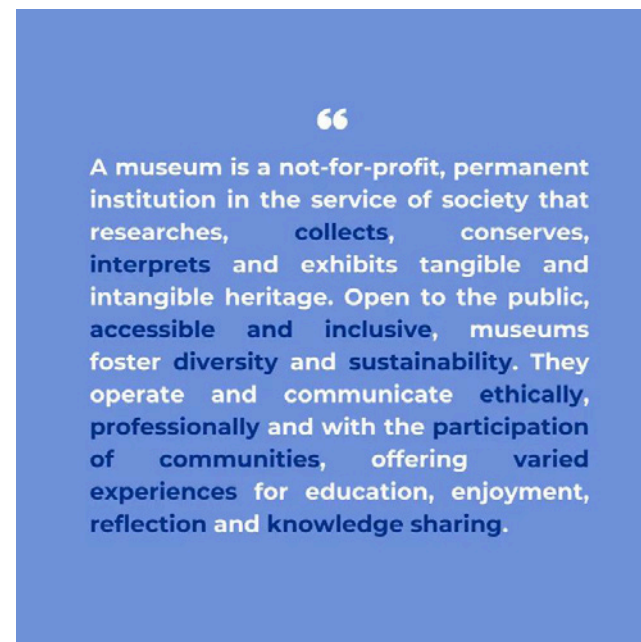
Definicija muzeja nakon sedamdesetak se godina prvi put značajnije promijenila. U njoj se sada među

desetak novih pojmova prvi puta spominju „etičnost“, „uključivost“, „pristupačnost“ i „održivost“, a iz pojma baština izostavljeno je „svjedočenje o ljudima i njihovu okruženju“. Prijedlog nove definicije odbijen je prije tri godine na konferenciji u Kyotu, a u kreiranju prihvaćenog prijedloga sudjelovala su 163 nacionalna i međunarodna odbora te regionalne alijanse.

Lana Bede iz Muzeja grada Karlovca sudjelovala je u radu konferencije u sesiji The Power of Historic House Museums Međunarodnog odbora za muzeje povijesnih kuća (DEM HIST) s posterom Muzeji povijesnih kuća kao autentični *genius loci*. Očuvanost izvorne arhitekture i aure duha mjesta snaga je koju posjeduju muzealizirane povijesne kuće, zajednički interes lokalne zajednice i muzejskih posjetitelja, a istovremeno je i preduvjet održivosti baštinskih vrijednosti. Na primjeru nekoliko jedinstvenih arhitektonskih objekata u užem centru grada Karlovca, karakterističnih za pojedine povijesne etape njegova razvoja, razmatra se mogući model daljnjeg razvoja Muzeja grada Karlovca kroz njihovo stavljanje u muzejsku funkciju i stvaranje dinamične mreže mikrolokacija s odabranim muzejskim zbirka koje djeluju kao kulturni medijatori i čine urbani krajolik živim.

Logo 26. opće konferencije ICOM-a "Snaga muzeja" 2022. godine

Nova ICOM-ova definicija muzeja usvojena 2022. u Pragu

JEDANAESTI FESTIVAL HRVATSKIH DIGITALIZACIJSKIH PROJEKATA

Sanda Kočevar

Jedanaesti D-fest održao se virtualno sredinom svibnja u organizaciji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. To je skup posvećen digitalizaciji kulturne i znanstvene baštine, sustavima za upravljanje digitalnom građom, digitalnim proizvodima i uslugama te promociji digitalizacijskih projekata.

Središnja tema ovogodišnjeg D-festa bila je „Suradnja u digitalizaciji građe“, a potaknuta je trenutačno najvećim nacionalnim suradničkim projektom digitalizacije, *e-Kulturom*. Radi se o projektu čiji su ciljevi poticanje digitalizacije građe, integriranje digitalnog sadržaja i dostava metapodataka Europeani radi promocije hrvatske kulturne baštine, ali i osiguranja zaštite digitalne kulturne baštine u središnjem sustavu Ministarstva kulture i medija.

Na središnju temu nadovezale su se podteme od pitanja resursa i ekonomičnosti procesa digitalizacije, prioriteta u odabiru građe za digitalizaciju, važnosti digitalizacije kulturnog dobra do prepreka, problema i pitanja koja se odnose na autorsko pravo te do predstavljanja provedenog projekta digitalizacije ili digitalnog proizvoda, korištenja digitalizirane građe u obrazovanju i znanosti.

Tijekom dvodnevog festivala održana su 33 predavanja i osam izlaganja na posteru. Među izlagačima bili su i viši kustos Prirodoslovnog odjela Luka Čorak i muzejska savjetnica mr. sc. Sanda Kočevar. Kraj festivala obilježio je nagradni kviz na kojem je prvu nagradu osvojila Sanda Kočevar.

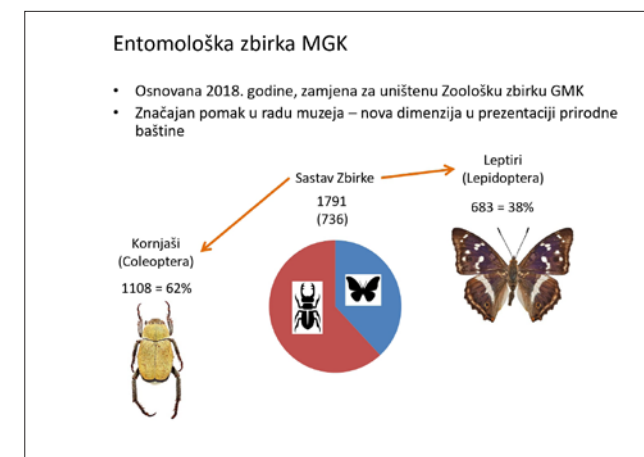
Luka Čorak i fotograf Denis Stošić predstavili su projekt digitalizacije Entomološke zbirke koja sadržava više od 1 800 upisanih predmeta (kukaca), a sastoji se od zbirke kornjaša (*Coleoptera*) i danjih leptira (*Lepidoptera*). Projekt digitalizacije kontinuirano se provodi od 2019. godine i dosad je izrađeno više od 50 visokokvalitetnih makrofotografija te je digitalizirano ukupno 21 vrsta danjih leptira i 26 vrsta kornjaša.

Digitalizacija kukaca s pomoću visokokvalitetnih makrofotografija u skladu je s praksom zaštite i čuvanja muzejskog fonda te nudi mogućnosti u stvaranju nove i interaktivne ponude muzejskih sadržaja.

Sanda Kočevar u svojem se predavanju pod nazivom „Gorko-slatka priča o digitalizaciji“ pozabavila problemima, izazovima i preprekama u provedbi programa digitalizacije u muzejima grada Karlovca tijekom proteklih pet godina, njihovim (ne)rješavanjem, ali i rezultatima te perspektivom i budućnošću procesa digitalizacije i održivošću programa.

Prezentacija kustosa Prirodoslovnog odjela Luke Čorka

Prezentacija muzejske savjetnice Sande Kočevar

DIGITALIZACIJA ENTOMOLOŠKE ZBIRKE GRADSKOG MUZEJA KARLOVAC 2022. GODINE

Luka Čorak

U 2022. godini uspješno se nastavlja digitalizacija dijela Entomološke zbirke MGK-a. Provodi se petu godinu zaredom i financira je Ministarstvo kulture i medija RH. Digitalizaciju je provodio dugogodišnji suradnik muzeja, fotograf Denis Stošić.

Ove godine izradili smo ukupno 30 makrofotografija kukaca velike rezolucije i visoke kvalitete. Od toga je 15 vrsta iz skupine kornjaša (Coleoptera): *Sisyphus schaefferi* (Linnaeus, 1758), *Trichius fasciatus* (Linnaeus, 1758), *Valgus hemipterus* (Linnaeus, 1758), *Staphylinus caesareus* (Cederhjelm, 1798), *Sphaeridium lunatum* (Fabricius, 1792), *Euoniticellus fulvus* (Goeze, 1777), *Onthophagus similis* (Scriba, 1790), *Rhagium mordax* (DeGeer, 1775), *Onthophagus coenobita* (Herbst, 1783), *Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758), *Nicrophorus vespillo* (Linnaeus, 1758), *Accanthopus velikensis* (Piller i Mitterpacher, 1783), *Carabus cancellatus* (Illiger, 1798), *Harmonia*

axyridis (Pallas, 1773), *Silpha carinata* (Herbst, 1783). Ostalih 15 digitaliziranih vrsta uključuje dnevne leptire (Lepidoptera): *Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758), *Leptidea sinapis* (Linnaeus, 1758), *Pieris napi* (Linnaeus, 1758), *Phengaris arion* (Linnaeus, 1758), *Pyronia tithonus* (Linnaeus, 1758), *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1767), *Brintesia circe* (Fabricius, 1775), *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758), *Limenitis reducta* (Staudinger, 1901), *Pyrgus malvae* (Linnaeus, 1758), *Carterocephalus palaemon* (Pallas, 1771), *Aglais io* (Linnaeus, 1758), *Celastrina argiolus* (Linnaeus, 1758).

Fotografije navedenih vrsta bit će pridružene postojećima i tako će se proširiti digitalizirani entomološki fundus MGK-a. Svi zainteresirani moći će ih vidjeti krajem 2022. godine u sklopu kataloga muzejskih zbirki Gradskog muzeja Karlovac na internetu.

← *Onthophagus similis*, foto: Denis Stošić

↑ *Brintesia circe*, foto: Denis Stošić

ISTAKNUTI MUZEJSKI PREDMET IZ ZBIRKI GALERIJSKOG ODJELA: KOPIJA PORTRETA NADVOJVODE KARLA II. ŠTAJERSKOG

Antonija Škrtić

Kao istaknut muzejski predmet iz zbirke Galerijskog odjela u ulaznom dijelu stalnog postava početkom 2022. godine privremeno je izložena restaurirana *Kopija portreta nadvojvode Karla II. Štajerskog* (inv.br.GMK-İKMP-281G) iz Zbirke slika 18. i 19. stoljeća.

Na slici je u prosincu 2021. godine dugogodišnji vanjski suradnik Muzeja mag. spec. Zlatko Bieleń, akademski slikar, konzervator-restaurator savjetnik, izveo konzervatorsko-restauratorski zahvat kojim je oprezno očišćena površinska masna prljavština, izglačane su neravnine platna, obnovljen podokvir, sanirana i retuširana oštećenja slikanog sloja uz rubove te je slika

završno lakirana. Ukrasni je okvir očišćen i konsolidiran, oštećenja na njemu retuširana su zlatnim prahom i zlatnim listićima te je završno lakirana. Upoznavanje materijala i tehnika slike, tj. saznanje o odlikama platna i načinu njegova grundiranja, iznjedrilo je dataciju nastanka slike na početak 20. stoljeća, što dosad nije bilo izriječno utvrđeno. Postupak je realiziran sredstvima Grada Karlovca i Ministarstva kulture i medija RH.

Prikazani nadvojvoda Karlo II. Štajerski (1540. – 1590.) uspostavio je Vojnu krajinu na prostoru Hrvatske i Slavonije, a u njegovu je čast ključna protuturska obrambena utvrda na sutoku Kupe i Korane izgrađena 1579. godine dobila ime Karlstadt (Karlovac) pa je postavljanje kopije njegova portreta izazvalo velik interes posjetitelja Muzeja.

Nadvojvoda je prikazan do koljena u tamnom *doubletu* plavih i crnih vertikalnih pruga sprijeda kopčanim zlatnim pucetima s bijelim *ruff* ovratnikom nalik mlinskom kamenu. Preko ramena mu je prebačen tamni krzneni ogrtač. Na glavi mu je crna kapa obrubljena zlatnim gajtanom, o pasu pojas od pozlaćene vrpce o koju je ovješena mač. Na prsima mu je insignija katoličkog viteškog Reda zlatnoga runa. Desna ruka počiva mu na glavi psa sa širokom ogrlicom. U lijevom uglu slike kao pozadina je prikazan brokatni zastor, a desno stol s tamnozelenom draperijom.

Povijesnoumjetničko istraživanje pokazalo je da je mogući predložak za sliku *Portret Karla II. Štajerskog* (1608. – 1617.) španjolskog slikara Bartoloméa Gonzáleza (1564. – 1627.) iz Muzeja Prado.¹ Bartoloméo González bio je dvorski slikar španjolskog kralja Filipa II., nadvojvodina zeta, te je naslikao više od 100 portreta članova španjolske kraljevske obitelji i njihovih dvorjanika. Tako nastali portreti služili su za vladarsku zbirku obiteljskih portreta i za razmjenu među dvorovima.

Kopija portreta nadvojvode Karla II. Štajerskog u Muzej je stigla je 1952. godine preuzimanjem od Narodnog odbora općine Karlovac, a njezina ranija povijest, njezin autor i eventualni naručitelj zasad nisu utvrđeni.

¹ Usporedba s fotografijom *Portret Karla II. Štajerskog* iz Muzeja Prado na poveznici [El archiducado Carlos de Austria, duque de Stiria - Colección - Museo Nacional del Prado](https://el.archiducado.carlosde.austria/duque-de-stiria-coleccion-museo-nacional-del-prado) (museodelprado.es), pristupljeno 19. 1. 2022.

Nepoznati autor: *Kopija portreta nadvojvode Karla II. Štajerskog, početak 20. st., ulje na platnu, inv. br. GMK-İKMP-281G*

VIRTUALNA PREZENTACIJA KULTURNE BAŠTINE MUZEJA GRADA KARLOVCA

Marinko Pleskina Karlo Mandić

Fotografije su statične, posjet muzeju nije. Ako se kaže da slika govori tisuću riječi onda virtualna šetnja govori tisuću slika. Razvojem tehnologije u mogućnosti smo da posjetiteljima pružimo kvalitetan i atraktivan sadržaj koji se lako i brzo učitava a dostupan je kroz posjet web stranice Muzeja grada Karlovca.

Postavljanjem virtualne šetnje Starog grada Dubovca i Muzeja domovinskog rata Karlovac - Turanj na web stranicama Muzeja grada Karlovca omogućavamo posjetitelju da interaktivno vidi muzejske interijere i eksterijere iz udobnosti svog doma ili sa svog pametnog telefona. Virtualna šetnja ima dvostruku

ulogu kod posjetitelja. Kroz tehnološka rješenja mogu se prisjetiti prostora koji su posjetili, predstaviti ga svojim prijateljima ili obitelji. Virtualna šetnja je također i mamac, poticaj da se posjeti lokacija iz virtualne šetnje i doživi u potpunosti. Virtualna šetnja pruža korisnicima osjećaj prisutnosti i interaktivnosti koji se ipak ne može zamijeniti osobnim posjetom.

Posjetiteljima naših web stranica se pruža mogućnost, osim da se kreću po prostoru, zumiraju, detaljnije pogledaju pojedine dijelove prostora, kreću se kroz hodnike nego i da dožive atmosferu lokacije posebice u slučaju Muzeja domovinskog rata gdje je prisutan i zvuk ratnih događanja koji je sastavni dio cijelog iskustva koje Muzej donosi. Zanimljivi su i pogledi iz ptičje perspektive koju posjetitelj na lokaciji ne može iskusiti. Zračna perspektiva je vrlo važna na obje lokacije. Položaj Starog grada Dubovca u reljefu karlovačkog područja je pomno biran kako bi se mogli nadzirati plovni putevi, trgovačke žile kucavice kao i eventualne opasnosti od potencijalnih osvajača koji su bili vidljivi u pokupskoj dolini upravo zbog dominantnog položaja koji Stari grad zauzima. S druge strane smještaj zgrade California u odnosu na gradsku četvrt Turanj, blizina prve crte bojišnice, obližnje strateško mjesto Šanac, kao i blizina vojarne na Logorištu, samo su neki od detalja koje posjetitelj može lakše vidjeti i iskusiti uz pomoć virtualne šetnje.

Virtualne šetnje kao model pristupanja posjetiteljima i turistima već postoji unutar Karlovca. Tako imamo virtualnu šetnju Aquatike - Slatkovodnog akvarija Karlovac. Gledajući širu sliku, uklapanjem virtualnih šetnji više gradskih povijesnih i kulturnih znamenitosti, ali i lokacija od šireg društvenog značaja kao što su parkovi, Foginovo kupalište, sportsko rekreacijski centri, koransko šetalište i dr., grad Karlovac možemo približiti potencijalnim posjetiteljima. Ukoliko im kroz virtualne šetnje Karlovac kao cjelina bude zanimljiv, zasigurno će svako prilikom posjete pronaći sadržaj koji mu osobno odgovara. Time profitiraju svi dionici kulturnog turizma, ali i građani uključeni u društveni život grada.

Kvalitetne fotografije na našim web stranicama su naravno dobar način za privući posjetitelja i dočarati mu dio iskustva koje lokacija pruža ali virtualna šetnja je korak više, ona nudi i treću dimenziju, mogućnost kretanja te interakciju koja izostaje na fotografijama.

Virtualna šetnja Starim gradom Dubovcem

Virtualna šetnja Muzejom Domovinskog rata Karlovac - Turanj

U svibnju se tradicionalno održava Festival povijesti Kliofest. Ove se godine, nakon pandemijskih izdanja održanih na internetu, deveti put održao uživo. Na nizu predavanja, okruglih stolova i tribina u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, Knjižnici Bogdana Ogrizovića i Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu predstavljene su domaća i inozemna historiografska produkcija.

U sklopu Kliofesta održava se i Dan povijesti kojim se populariziraju povijest, pomoćne povijesne znanosti i djelatnost povjesničara diljem Republike

Radionica u sklopu Dana povijesti u Gradskom muzeju Karlovac, foto: Denis Stošić

Hrvatske. Muzeji grada Karlovca godinama sudjeluju na spomenutom Danu. Dok je prošle godine javni poziv za potencijalna predavanja svima koji se bave temama iz karlovačke povijesti urodio nizom zanimljivih predavanja na internetu, ove godine odaziv je bio loš te je održana radionica za učenike osnovnih škola pod nazivom „Istražujmo zajedno“ na kojoj su sudjelovali učenici Osnovne škole Banija. Radionica je bila namijenjena učenicima četvrtih razreda kao uvod u nastavu povijesti koja ih očekuje u petom razredu. Na radionici su naučili što su povijest i povijesni izvori, kakvi povijesni izvori postoje, koje su i čime se bave pomoćne povijesne znanosti. Kroz grupni rad učenici su analizirali tri povijesna izvora i pokušali iz njih doznati što više povijesnih podataka. Za svoj trud bili su nagrađeni diplomama malih povjesničara.

Program su osmislili muzejska savjetnica mr. sc. Sanda Kočever i muzejski pedagog Marinko Pleskina.

PRIRUČNIK ZA PREPARACIJU KUKACA

Luka Čorak Karlo Mandić

Ove godine predstavljeno je novo izdanje MGK-a pod nazivom Priručnik za preparaciju kukaca. Autori priručnika su viši kustos Luka Čorak i kustos pedagog Karlo Mandić. Predstavljanje je održano 28. rujna 2022. godine u prostorima MGK-a na Strossmayerovu trgu. U okviru predstavljanja održana je konferencija za novinare, a zatim je slijedilo paralelno održavanje radionica preparacije kukaca za djecu i odrasle na kojima su zainteresirani polaznici mogli preparirati vlastitog kukca uz pomoć Priručnika za preparaciju te ga nakon preparacije ponijeti sa sobom.

Priručnik je nastavak već postojećeg, dugogodišnjeg programa MGK-a pod nazivom Ciklus entomoloških radionica preparacije kukaca. Ideja o izdavanju priručnika postojala je duže vrijeme, a konačna odluka o njegovoj izradi donesena je nakon izbijanja pandemije bolesti koju je uzrokovao virus COVID-19 zbog otežanog održavanja radionica preparacije kukaca. Kao i na radionicama, glavni je cilj priručnika podizanje svijesti javnosti o važnosti kukaca i njihove zaštite te očuvanja bioraznolikosti. Ciljana su skupina djeca viših razreda osnovnih škola, no prilagođen je svim dobnim uzrastima.

Priručnik se sastoji od knjižice i osnovnog pribora za preparaciju (entomološke iglice, pribadače i pinceta). Knjižica je podijeljena na cjeline kroz koje svi zainteresirani mogu saznati nešto više o kukcima. Uključuje odgovore na pitanja o tome što je entomologija, tko su entomolozi, što su kukci i kako ih prepoznati, koje su osnovne metode lova kukaca te kako ih preparirati, što su entomološke zbirke i zašto su važne te kako započeti vlastitu entomološku zbirku.

S radionice preparacije, foto: Denis Stošić

S prezentacije, foto: Denis Stošić

FESTIVAL Znanosti 2021. U GRADSKOM MUZEJU KARLOVAC

Lana Bede

MALA DVORANA I ATRIJ GMK
10. – 15. SVIBNJA 2021.

Festival znanosti manifestacija je koja se u Hrvatskoj kontinuirano organizira od 2003. godine u cilju približavanja znanosti široj javnosti kroz informiranje o aktivnostima i rezultatima na području znanosti, poboljšavanje javne percepcije znanstvenika te motiviranje mladih ljudi za istraživanje i stjecanje novih znanja. Organizatori Festivala znanosti jesu sveučilišta u Splitu, Zagrebu, Rijeci, Zadru i Osijeku u suradnji s Tehničkim muzejom Nikola Tesla i British Councilom, a pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Učenici i studenti dobro su prihvatili pristupačan, interaktivan i zabavan način prezentacije uloge i dostignuća znanosti i tehnologije, koji je prisutan na Festivalu.

Gradski muzej Karlovac u Festival se prvi put uključio 2021. godine na zajedničku temu „Kultura znanosti“. Muzejski program obuhvaćao je izložbu, predavanja i radionice, a bio je posvećen biljnom svijetu iz rakursa tradicijske baštine, antropologije i tehnologije. Programski događanja održavala su se od 10. do 15. svibnja 2021. u matičnoj zgradi Muzeja na Strossmayerovu trgu i u *online* formatu. Program je koncipirala i organizirala Lana Bede, viša kustosica, pedagoginja Gradskog muzeja Karlovac, a aktivnosti su se realizirale u suradnji s Tehničkim muzejom Nikola Tesla, Institutom za antropologiju, Botaničkim vrtom Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Udrugom za zaštitu prirode Eko Pan iz Karlovca.

ŠTO JE KULTURA I GRADIMO LI KULTURU Znanosti?

Etimološki riječ kultura dolazi od latinske riječi *colere* koja znači nastanjivati, uzgajati, štiti i poštovati. Kroz programske aktivnosti postavljaju se veoma važna pitanja današnjice. Oblikuje li znanost naše načine mišljenja, poštujemo li znanstvena otkrića, razumijemo li značaj istraživanja za svakodnevni život i njegovu kvalitetu, slijedimo li upute znanstvenika i stručnjaka, kako se borimo za vrednovanje znanosti i koliko smo u tome uspješni?

IZLOŽBA „PRIRODA – LABORATORIJ BOJA: TRADICIONALNO TEHNOLOŠKO Znanje“

Početak festivalskog programa, 10. svibnja 2021., obilježilo je otvorenje gostujuće izložbe Tehničkog muzeja Nikola Tesla „Priroda – laboratorij boja: tradicionalno tehnološko znanje“ u Gradskom muzeju Karlovac. U povodu otvorenja, koje je publika mogla pratiti uživo preko *streaminga* na Facebook profilu Muzeja, okupljenima su se obratili ravnateljica TMNT-a Markita Franulić i autorica izložbe Katarina Ivanišin Kardum te domaćini, a izložbu je otvorila pročelnica Odjela za društvene djelatnosti Grada Karlovca Draženka Sila Ljubenko.

Na izložbi je predstavljeno tradicionalno znanje o upotrebi prirodnih bojila biljnog i mineralnog porijekla u kućanstvu, a temelji se na terenskom istraživanju provedenom tijekom 2015. i 2016. godine na dubrovačkom području. Istraživanje je provedeno na različitim lokacijama, od Pelješca i Dubrovačkog primorja do

↑ Autorica izložbe Katarina Ivanišin Kardum, muzejska savjetnica pedagog Tehničkog muzeja Nikola Tesla prigodom otvorenja izložbe u Karlovcu, foto: Denis Stošić

← Na radionicama o korištenju prirodnih bojila sudjelovalo je 140 djece iz dječjih vrtića Gaza, Banija, Grabrik i Novi centar, foto: Lana Bede

Izložba je nudila obilje interaktivnih sadržaja, foto: Denis Stošić

Konavla, uključujući nepristupačna ruralna područja kao i zaštićena područja prirodne i kulturne baštine. Kazivači su vrlo rado iznosili svoja znanja ili sjećanja o primjeni prirodnih boja u kućanstvu, prije svega za bojanje zidova, jaja u uskršno vrijeme, odjeće i ribarskih mreža. Terensko istraživanje provedeno je u skladu s etičkim kodeksima Američke antropološke asocijacije i Međunarodnog udruženja etnobiologije.

Obnova tradicionalnog znanja o prirodnim izvorima bojila i tehnologijama proizvodnje pridonosi očuvanju baštine te ta znanja mogu biti podloga istraživačkom radu pojedinca i suvremene manufakture i industrije u osmišljavanju ekološki i zdravstveno prihvatljivijih proizvoda.

Autorice izložbe su Katarina Ivanišin Kardum, MA (s kojom je Gradski muzej Karlovac ranije ostvario vrlo uspješnu suradnju na Špilji od papira u sklopu izložbe „Ledeno doba?!“) i dr. sc. Marija Crnčević, dipl. ing. biologije. Stručni suradnici na izložbi su dr. sc. Ana Sutlović s Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Katija Dolinar iz Instituta za more i priobalje Sveučilišta u Dubrovniku i Marijana Miljas Đuračić iz Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije. Autor izložbenog postava je Roman Šilje, a autorica ilustracija i dizajna publikacija (katalog, vodič, radni list) Narcisa Vukojević.

Izložba je bila postavljena u Maloj dvorani Muzeja tako da su u ulaznom dijelu prezentirane primjena prirodnih bojila u kućanstvu i recepture za dobivanje različitih bojila kao i interaktivni elementi koji su namijenjeni djeci (model klačine/vapnenice) i HRT-ov dokumentarni film „Posljednji klačinar“ iz 1988. godine. U drugom dijelu nalazio se prostor laboratorija s izloženim sirovinama od kojih se dobiva pojedino bojilo kao što su kora drveta, lišće, korijen, zatim otopine i kristali koji se dobivaju isparavanjem vode iz tih otopina. Posjetitelji su uz ulaznicu dobivali radni list na koji se tijekom obilaska izložbe otiskuju pečati u bojama koje su se dobivale od prirodnih sirovina poput vapna, alepskog bora, šipka, jasena i broća.

Izložba je dosad bila postavljena u Tehničkom muzeju Nikola Tesla u Zagrebu, u Etnografskom muzeju u Dubrovniku i na Pelješcu. U Karlovcu se mogla razgledati do 4. srpnja 2021.

RADIONICA „ZERO WASTE BOJE“

Radionica „Zero waste boje“ interdisciplinarni je program uz izložbu „Priroda – laboratorij boja: tradicionalno tehnološko znanje“ namijenjen svima koji vole stjecati znanja o održivom načinu života, smanjenju količina otpada i zaštiti okoliša i prirode te istovremeno uživati u kulturnom i prirodnom nasljeđu. Tijekom radionice sudionici su otkrili najpoznatije primjere bojenja prirodnim bojilima u kućanstvu na jugu Hrvatske, kako učiniti i primjenjivati prirodna bojila porijeklom od broća, luka, šipka... Sve to – bez stvaranja otpada! Radionica je održana u povodu otvorenja izložbe u sklopu Festivala znanosti te od 26. od 28. svibnja kao trodnevni program u kojem je sudjelovalo 140 karlovačkih mališana iz dječjih vrtića Gaza, Grabrik, Banija i Novi centar. Voditeljice radionica bile su Katarina Ivanišin Kardum i Lana Bede, a stručna suradnica Nikolina Bencetić.

ONLINE PREDAVANJE „SOLIDARNA EKONOMIJA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU: POLJOPRIVREDA POTPOMOGNUTA ZAJEDNICOM“

U sklopu Festivala dr. sc. Olga Orlić s Instituta za antropologiju u Zagrebu održala je 13. svibnja 2021. predavanje „Solidarna ekonomija u svakodnevnom životu: poljoprivreda potpomognuta zajednicom“ koje se moglo pratiti uživo na platformi Zoom. Dr. sc. Olga Orlić govorila je o svojem trenutačnom istraživačkom projektu „Solidarna ekonomija u Hrvatskoj: antropološka perspektiva“ (SOLIDARan) koji financira Hrvatska zaklada za znanost, i o knjizi „Antropologija solidarnosti u Hrvatskoj: poljoprivreda potpomognuta zajednicom“ koju je 2019. objavilo Hrvatsko etnološko društvo. Budući da je predavanje bilo namijenjeno srednjoškolicima i široj publici, uvodno nas je upoznala s osnovnim pojmovima vezanima uz solidarnu ekonomiju te s njezinom poviješću. Saznali smo da se poljoprivreda potpomognuta zajednicom u Hrvatskoj pojavila u okviru grupa solidarne razmjene i, nešto kasnije, solidarnih ekoloških grupa. Pojedinci uključeni u takve grupe nastoje izmijeniti uobičajen način kupnje izbjegavanjem prekupaca, ali i razviti drukčije odnose između poljoprivrednika (najčešće ekološkog) i kupca. Takve inicijative spadaju u širi kontekst solidarne ekonomije koja se odnosi na skup vrlo raznolikih inicijativa i pokreta

koji su fokusirani na kreiranje i prakticiranje „alternativnih načina življenja, proizvodnja i konzumiranja“ (Bauhard 2014.). Uz poljoprivredu potpomognutu zajednicom, ona uključuje i prakse zajedničkog stanovanja, zajedničkih kuhinja, dijeljenja znanja i programa, radničkih kooperativa, urbanog vrtlarenja, ekosela, etičnog financiranja, alternativnih valuta, LETSustava (engl. Local Exchange Trading Systems, odnosno sustava lokalne trgovine i razmjene), *fair-trade* inicijative i brojne druge.

„MEDONOSNI VRT“: AKCIJA PRIKUPLJANJA SADNICA I SJEMENJA CVATUĆEG BILJA ZA MUZEJSKI VRT

Kao primjer solidarne ekonomije u praksi tijekom Festivala pokrenuli smo akciju prikupljanja sadnica i sjemenja cvatućeg bilja za muzejski „Medonosni vrt“ smješten u atriju Muzeja. Dio biljnog materijala građani su Muzeju donirali ranije, u povodu Svjetskog dana bioraznolikosti u sklopu predavanja Silvije Kolar-Fodor i razmjene sjemena koju je organizirao Eko pan u Urbanom vrtu hrvatskog doma. Muzej je na društvenim mrežama uputio poziv građanima da se donacijom sadnice iz vlastitog vrta uključe u stvaranje malog *community garden* kako bi se podigla svijest o nestajanju nekadašnjih vrtova u Zvijezdi, ali i mogućnosti oživljavanja ovog vida kulturno-povijesne baštine te kako bismo upozorili na važnost očuvanja bioraznolikosti. Djeca su imala zadatak u bakinim vrtovima potražiti starinske sorte biljaka poput nevena, gumbeka, srdašca, lepih kata i lepih dečki, pakujca, fuksija, šeboja, zijevalica ili jagoda mjesečarki. Neki posjetitelji sami su zasadili biljke jer je u dvorištu muzeja bio pripremljen vrtlarski pribor za posjetitelje te su napravili oznake s nazivom biljke i vrtom iz kojeg potječe.

Građani su prepoznali vrt kao dodanu vrijednost Muzeja i odazvali su se pozivu, a aktivnosti su se nastavile i u jesenskim mjesecima na radionicama jesenske sadnje u suradnji s Prirodoslovnom školom u Karlovcu s namjerom da muzejski vrt u narednim godinama opstane i razvija se. Voditeljica programa „Medonosni vrt“ je Lana Bede, a stručna suradnica dr. sc. Dubravka Sandev, savjetnica Botaničkog vrta PMF-a u Zagrebu.

FESTIVAL ZNANOSTI 2022. ŽIVOT I SMRT SPOMENIKA U ZVIJEZDI

Lana Bede

GRADSKI MUZEJ KARLOVAC
2. – 7. SVIBNJA 2022.

U ovogodišnjem izdanju manifestacije Festivala znanosti, čija je središnja tema bila život, Gradski muzej Karlovac sudjelovao je s programom „Život i smrt spomenika u Zvijezdi“. Program je bio posvećen aktualnoj temi vrednovanja graditeljske baštine, izazovima njezina očuvanja i posljedicama gubitka. Događanja u okviru Festivala trajala su od 2. do 7. svibnja, a sastojala su se od predavanja uglednih stručnjaka s područja povijesti arhitekture, urbanizma i zaštite graditeljske baštine dr. sc. Ane Šverko (Institut za povijest umjetnosti – Centar Cvito Fisković u Splitu) i prof. dr. sc. Marka Špikića (Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), radionice za mlade o životu zgrade Muzeja, spomenika

kulture, i arhitektonske šetnje povijesnom jezgrom Karlovca za građanstvo. Ulaz na sva festivalska događanja bio je besplatan i naišao je na dobar prijam kod publike različitih dobnih skupina.

Festival je otvorilo predavanje „Kada počinje život spomenika?“ povjesničarke arhitekture i arhitektice Ane Šverko koje je održano 2. svibnja 2022. na platformi Zoom (snimka dostupna na www.mgk.hr). U predavanju se definirao sam pojam spomenika graditeljska baština, a zatim se obrazložilo kada, kako i zašto neko arhitektonsko ili urbanističko djelo uopće postaje spomenikom i pritom su se navele teorije i principi teoretičara arhitekture i konzervacije. Središnji dio predavanja bio je posvećen životu

↑ Marko Špikić s Odsjeka za povijest umjetnosti u Zagrebu na predavanju u Gradskom muzeju Karlovac, foto: Denis Stošić
← Kada počinje život spomenika? Na slici: izvorni interijer Bosanskog magazina, 19. st., izuzetan primjer vojne arhitekture visoke urbanističke i kulturno-povijesne vrijednosti, bez statusa zaštićenog kulturnog dobra

spomenika na primjeru Dioklecijanove palače u Splitu. Kako bi se stekao uvid u aktivan pristup zaštiti spomenika od prvih ideja do danas, predavačica je kroz dobre i loše primjere publiku vodila do zaključnih premisa koje upućuju na ispravan odnos prema ulozi spomenika u suvremenom kontekstu.

Predavanje „Središte staroga grada: povijesna iskustva i aktualne mogućnosti“ održao je 6. svibnja 2022. u izložbenom prostoru u potkrovlju Gradskog muzeja Karlovac Marko Špikić, redoviti profesor na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na predavanju je bilo riječi o problemu očuvanja središta povijesnih gradova. Prikazana su iskustva modernizacijskih preobrazbi u Europi u posljednjih stotinjak godina i reakcije konzervatora, urbanista, arhitekata i povjesničara umjetnosti. Govorilo se o otkrivanju gradova kao skupnih vrijednosti, nastojanjima i revitalizacijskim uspjesima. Uz inozemne, govorilo se i o hrvatskim iskustvima kako bi se potaknule rasprave i otkrila moguća, održiva i konstruktivna rješenja za grad Karlovac.

Radionica „Zašto je zgrada Muzeja jedan od najvrjednijih spomenika graditeljske baštine Karlovca?“ održana je dva puta, 3. i 5. svibnja. Gradski muzej Karlovac udomljen je u najstarijoj sačuvanoj stambenoj zgradi u zaštićenoj kulturno-povijesnoj jezgri grada Karlovca podignutoj u prvoj polovici 17. stoljeća na trgu J. J. Strossmayera broj 7, najvjerojatnije nekadašnjoj rezidenciji generala karlovačke tvrđave. Na radionici se

moglo doznati kako je zgrada tijekom svojeg gotovo 400 godina dugog života više puta mijenjala vlasnike i namjenu i kako se to odrazilo na njezinu arhitekturu. Odgovoreno je na pitanja: koji je njezin najstariji dio sagrađen u 17. stoljeću, gdje se nalazila kuhinja, a gdje reprezentativne odaje vlasnika? Što se dograđivalo u 18. i 19. stoljeću, a kada zgrada dobiva današnji izgled? Polaznici radionice obišli su zgradu muzeja uz stručno vodstvo više kustosice pedagoginje MGK-a Lana Bede, otkrili njegove arhitektonske slojeve i sačuvane izvorne elemente te saznali kako se brinemo o baštinenim vrijednostima.

Festival je završio 7. svibnja 2022. iznimno dobro posjećenom arhitektonskom šetnjom pod stručnim vodstvom mladog povjesničara umjetnosti Mateja Mihalića. Šetnja je tematski obuhvatila užu povijesnu jezgru Karlovca, „Zvijezdu“, od ostataka bedema, stambenih kuća i njihova razvoja u 18. stoljeću do vojnih i sakralnih objekata na središnjem gradskom trgu. Tijekom obilaska naglasak je bio na ugroženom graditeljskom nasljeđu kako bi se probudili senzibilitet i svijest o mogućnosti trajnog gubitka nasljeđa te kako bi se ukazalo na njegovu važnost kao i na pozitivne i negativne primjere rekonstrukcije povijesnih objekata.

Program „Život i smrt spomenika u Zvijezdi“ koncipirala je i organizirala Lana Bede, viša kustosica pedagoginja MGK-a, a program je pratio tiskani plakat i deplijan.

Radionica „Zašto je zgrada Gradskog muzeja Karlovac jedan od najvrjednijih arhitektonskih spomenika u Karlovcu?“, foto: Lana Bede

Arhitektonska šetnja uz stručno vodstvo Mateja Mihalića upozorila je na ugroženost graditeljskog nasljeđa u povijesnoj jezgri Karlovca i probleme obnove povijesnih građevina, foto: Lana Bede

DANI EUROPSKE BAŠTINE 2022. PODIGNI POGLED

GRADSKI MUZEJ KARLOVAC
23. RUJNA – 12. LISTOPADA 2022.

Lana Bede

Slijedeći načela Faro konvencije o vrijednosti kulturne baštine za društvo (2005.), Gradski muzej Karlovac organizirao je u okviru manifestacije Dani europske baštine program posvećen arhitektonskoj baštini Karlovca koji se održao od 23. rujna do 12. listopada 2022. Namjera programa bila je u lokalnoj zajednici osvijestiti vrijednost baštinenih urbanih artefakata, proširiti znanja i načine na koje gledamo i prepoznajemo bogatstvo povijesne slojevitosti i raznolikosti stilskih i oblikovnih značajki u neposrednom životnom prostoru.

Razni aspekti razvoja prijete degradacijom i uništenjem baštine, stoga je važno razvijati ljubav prema njegovanju baštine kao i svijest o javnom dobru i ljudskom pravu na kulturu te pronalaziti aktivne i demokratske načine zaštite i očuvanja izvornih arhitektonskih struktura i materijala te memorije i duha mjesta.

Kroz terenski obilazak užeg centra grada te interdisciplinarnu i iskustvenu radionicu, objedinjene pod znakovitim naslovom „Podigni pogled“, željeli smo potaknuti sugrađane na neposredno upoznavanje vlastitoga grada, njegovih arhitektonskih znamenitosti ali i skrivenih kutaka i omogućiti im da iz prve ruke doznaju o načinu rada baštinskih stručnjaka i sudjeluju u njemu.

GLASNO I JASNO

Programska događanja započela su 23. rujna 2022. radionicom „Upoznajite dobitnika nagrade Europa Nostra“ o baroknoj kuriji Frankopan obnovljenoj i adaptiranoj za potrebe karlovačkog muzeja sredinom pedesetih godina 20. stoljeća, čija je opsežna obnova osamdesetih godina 20. stoljeća na temelju istraživanja dr. sc. Đurđice Cvitanović i Marinke Mužar te pod vodstvom projektnog biroa AGI-46 i arhitekta

Obilazak zaštićenog poteza zgrada na Zrinskom trgu uz stručno vodstvo konzervatorice Jelene Mužar Smenderovac iz Konzervatorskog odjela u Karlovcu, foto: Lana Bede

Stanka Ćosića 1990. godine dobila tu prestižnu nagradu. Na radionici pod stručnim vodstvom Lane Bede, više kustosice pedagoginje, sudjelovali su učenici Ekonomsko-turističke škole u Karlovcu u sklopu predmeta Povijest umjetnosti i kulturno-povijesna baština s prof. Valentinom Orehovec.

U suradnji s Konzervatorskim odjelom u Karlovcu 7. listopada 2022. organizirana je arhitektonska šetnja uz stručno vodstvo povjesničarke umjetnosti Jelene Mužar Smenderovac posvećena jedinstvenom nizu od 11 stambeno-poslovnih zgrada podignutih u 19. stoljeću između Zrinskog trga i Velike promenade koje su upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Vješto ispreplićući kulturno-povijesne podatke s arhitektonskim analizama i biografskim podacima o nekadašnjim vlasnicima i stanarima, vodstvo je privuklo stručnu i širu javnost te u kolegijalnoj atmosferi potaknulo rasprave o dataciji pojedinih građevina i mjestu pohrane, odnosno čuvanja natpisne ploče i elemenata urbane opreme, ali i značenja statusa zaštićenog kulturnog dobra u slučajevima kada su vrijedne građevine u lošem stanju i prepuštene propadanju, osobito dekorativni elementi izvedeni u žbuci, drvu i metalu.

Na tu problematiku nadovezala se trodnevna restauratorska radionica izrade sadrenih odljeva arhitektonskih elemenata i patiniranja održana u Maloj dvorani Gradskog muzeja Karlovac 10., 11. i 12. listopada 2022. pod vodstvom konzervatora-restauratora Vedrana Mesarića iz Arheološkog muzeja u Zagrebu. Polaznici radionice izradili su odljeve maskerona otpalog s ukrasne vaze na atici srušenog kina Edison (1919.) u Karlovcu, odljeve kamenog ulomka arhitektonske profilacije s cistercitske crkve sv. Marije u Topuskom, jedne od najznačajnijih gotičkih građevina u sjevernoj Hrvatskoj, i ulomka rimske opeke s otiskom Jakobove kapice, također iz Topuskog, koji su izloženi u stalnom postavu karlovačkog Muzeja.

Voditeljica programa „Podigni pogled“ je povjesničarka umjetnosti Lana Bede, viša kustosica pedagoginja Muzeja grada Karlovca. Uz program je pripremljena manja publikacija, a događanja su objavljena u programskoj knjižici manifestacije Dani europske baštine 2022. u izdanju Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Program je financiran u okviru javnih potreba u kulturi grada Karlovca 2022. godine

MUZEJSKA PEDAGOGIJA

Restauratorska radionica izrade sadrenih odljeva arhitektonskih elemenata i patiniranja u Gradskom muzeju Karlovac – jedan od načina očuvanja graditeljske baštine, foto: Denis Stošić

Različito patinirani gotivi odljevi maskerona s kina „Edison“ u Karlovcu i ulomaka antičkih i gotičkih arhitektonskih elemenata iz Topuskog, foto: Denis Stošić

BRENDIRANJE MUZEJA GRADA KARLOVCA – NOVI VIZUALNI IDENTITET, MREŽNA STRANICA I KAMPANJA

Josipa Vukelić

SUGLASJA

↑ Vizualni identitet i slogani Muzeja grada Karlovca, ilustracija: Sven Sorić
← Kompozitni programski citylight, foto: Denis Stošić

Za Dan Muzeja grada Karlovca 2021. godine u Gradskom muzeju Karlovac predstavljeni su novi vizualni identitet i mrežna stranica Muzeja grada Karlovca. Sa službenom promjenom krovnog naziva pod kojim djeluju Gradski muzej Karlovac, Galerija „Vjekoslav Karas“, Muzej Domovinskog rata Karlovac – Turanj i Stari grad Dubovac u Muzeje grada Karlovca nastala je potreba za formiranjem novog vizualnog jezika koji će oblikovati identitet i vizualnu komunikaciju Muzeja i njegovih lokacija. Dizajneri Andro Giunio i Sven Sorić autori su koncepta vizualnog identiteta Muzeja grada Karlovca, dok je mladi karlovački arhitekt Dino Begović autor logotipa Muzeja grada Karlovca.

VIZUALNI IDENTITET MUZEJA GRADA KARLOVCA

Koncept identiteta utemeljen je na dvoslojnosti. Na razini cjelokupnog identiteta govorimo o Muzejima grada Karlovca, dok na individualnoj razini govorimo o vizualnom identitetu pojedinačne lokacije. U tom kontekstu uvažene su jedinstvene karakteristike lokacija te različitosti njihovih poslanja i djelovanja pod krovim nazivom. Primjenom novog vizualnog identiteta teži se snažnijoj vidljivosti sadržaja i programa

lokacija Muzeja grada Karlovca kao i razumijevanju njihova ujedinjenog djelovanja pod novim krovim imenom.

Autori dizajna vizualnog identiteta MGK-a obrađuju kako identitet čini sustav elemenata čija je zadaća riješiti složeni izazov identificiranja četiriju tematski različitih lokacija kao dijela cjelovitog sustava. Svaka lokacija kodirana je kroz nekoliko elemenata: linijske oznake lokacije, boju pridruženu svakoj lokaciji i geometrijske elemente. Svim lokacijama zajednički su logotip, primarna i sekundarna plakatna tipografija, tipografija za tekst, mreža kojom se konstruira vizual i postupak odabira sekundarnih i tercijarnih boja. Pravila sinteze elemenata identiteta definiraju se, dakle, postupcima, a ne fiksnim pozicijama. Uspostavljen je fleksibilan i modularan sustav, prilagođen i digitalnim i tiskanim medijima. Raznolikost programa na četirima lokacijama, kao i količina različitih primjena identiteta, zahtijevali su suvremen pristup koji omogućava brojne permutacije, a da pritom ne kompromitira prepoznatljivost pojedine lokacije u odnosu na cjelinu.

Do vizualnih elemenata uključenih u artikulaciju pojedinačnih lokacija došlo se analizom njihovih

Kompozitni programski billboard, foto: Denis Stošić

identiteta. Pusa i Uusitalo¹ smatraju da brend identitet muzeja može biti definiran kao brend-proizvod, brend kao osoba, brend kao simbol i brend kao organizacija. Iz navedenog se izvode vrijednosne pretpostavke brenda – funkcionalne, emocionalne, samo ekspresivne i društvene koristi – što vodi do marketinških praksi i, naposljetku, do slike muzeja, odnosno slike koju javnost ima o muzeju neovisno o našim stremljenjima ili promidžbenim naporima.

Identitet Galerije „Vjekoslav Karas“ veže se uz ime prvog hrvatskog školovanog slikara Vjekoslava Karasa i modernu hrvatsku arhitekturu, brutalističku zgradu izgrađenu specifično za galerijsku djelatnost u Novom centru Karlovca. Može se reći da se identitet Galerije stoga veže uz osobu, slikara Vjekoslava Karasa, među ostalim identitetskim odrednicama, što nam je dalo prostora za određivanje pokreta kista kao linije koja čini grafički element vizualnog jezika. Vizualni elementi dodatno su pojašnjeni sloganom Galerije:

Suvremena umjetnost u Novom centru. Iz slogana se jasno vidi da je izložbena djelatnost vezana uz suvremenu likovnu umjetnost, a daje joj i lokacijsku oznaku relevantnog prostora moderne karlovačke arhitekture.

Za identitetsko vizualno obilježje Gradskog muzeja Karlovac simbolično je zadržan geometrijski oblik luka kao dio logotipa koji je prethodno bio glavno identitetsko obilježje Gradskog muzeja Karlovac, a koji je devedesetih godina 20. stoljeća oblikovao poznati karlovački umjetnik i nekadašnji djelatnik Muzeja Daniel Butala. Kroz slogan Gradskog muzeja Karlovac – Kulturna i prirodna baština u renesansnoj Zvijezdi – artikulira se lokacija na kojoj se muzej nalazi, u palači koju je krajem 16. stoljeća izgradio general Vuk Krsto Frankopan, a koja se nalazi u renesansnom šestero-krakom fortifikacijskom sustavu. Slogan daje jasnu informaciju o tome kako su u muzeju predstavljene i kako se čuvaju različite muzejske zbirke koje se bave karlovačkim područjem.

Vizualni elementi kojima je u sustavu vizualnog identiteta definiran Muzej Domovinskog rata Karlovac – Turanj geometrijski su oblici spojenih crta koje čine okvir staklene opne Muzeja. Arhitektonskim rješenjem

zgrade Californije očuvana je njezina memorijska vrijednost, a sačuvani oštećeni zidovi, obučeni u staklenu ovojnici, zadržali su autentičan izgled te tako preuzeli simboličnu vrijednost svjedočanstva ratnog razaranja. Unutarnji prostor oblikovan je za potrebe suvremenog muzeja.

Za geometrijske oblike kojima je vizualno predstavljen Stari grad Dubovac uzete su linije kao obrisi specifične četvrtaste dubovačke branič-kule, jedine kule s čijeg se vidikovca mogu vidjeti tri suvremene države i dva povijesna carstva. Najstariji karlovački spomenik, koji se prvi put spominje početkom 14. stoljeća, ima slogan: Čuvar vjekova povrh Karlovca. Slogan govori o njegovoj dugovječnosti, njegovu postojanju prije samog grada Karlovca i protoku važnih hrvatskih velikaških obitelji kroz njegove zidine kao i o prapovijesnom lokalitetu.

WWW MUZEJA GRADA KARLOVCA

U trenutku implementacije vizualnog identiteta na tiskovne i digitalne materijale Muzeja grada Karlovca i marketinške kampanje u Karlovcu i Zagrebu u javnost je puštena i nova mrežna stranica Muzeja grada Karlovca koja se razvijala paralelno s razvojem vizualnog identiteta. Margot A. Wallace Rowman Altamira navodi da je mrežna stranica postala glavni marketinški alat muzeja za brendiranje. Istraživanje mrežnih stranica pokazuje da posjetitelji muzeja vole dostupnost dodatnih informacija na zahtjev i poštuju muzej zbog pružanja dodatnog znanja.²

Ishodišna točka arhitekture mrežnog mjesta Muzeja jest krovna stranica koja objedinjuje sadržaje svih lokacija Muzeja grada Karlovca. Na drugoj razini arhitekture dolazi se do glavnih stranica pojedinih lokacija koje se, ovisno o poslanju i karakteristikama djelovanja, granaju na sadržaje o lokacijama, odjelima, zbirkama, stalnim postavima, povremenim izložbama, pedagoškim programima i slično. Novodizajnirana mrežna stranica oblikovno je usklađena s novim vizualnim identitetom, a korisnicima omogućava jednostavniju navigaciju, kvalitetniju preglednost programskih aktivnosti svih ili pojedinačnih lokacija i lakši

Citylight izložbe, foto: Denis Stošić

pronalazak informacija i podataka ovisno o specifičnim interesima korisnika. Mrežnu stranicu Muzeja grada Karlovca dizajnirao je Andro Giunio, a razvila tvrtka Link2. Voditeljica marketinga i odnosa s javnošću Muzeja grada Karlovca Josipa Vukelić vodila je projekte izrade novog vizualnog identiteta i mrežne stranice Muzeja kao i marketinšku kampanju u Karlovcu i Zagrebu.

Kontinuirana primjena vizualnog identiteta u digitalnim i tiskanim materijalima organizacijskih i programskih aktivnosti rezultat će stvaranjem brenda Muzeja grada Karlovca, čime će se u lokalnom i nacionalnom kontekstu povećati vidljivost njegova djelovanja. Brendiranjem Muzeja postiže se razumijevanje javnosti o ujedinenom djelovanju različitih sastavnica pod krovim nazivom. Stvaranjem prepoznatljive i dobre slike u javnom prostoru stimulira se unapređenje kvalitete i razumijevanja sadržaja Muzeja, što za cilj ima povećanje posjećenosti. Brendiranjem se ostvaruje misija Muzeja za koju je, među ostalim, relevantno i predstavljanje prirodne i kulturne baštine grada i njegove okolice na suvremene načine koji su prihvatljivi široj javnosti.

1 Pusa, S. & Uusitalo, L. (2014), Creating brand identity in museums: A Case Study, International Journal of Arts Management 17: 1 (Fall), 21

2 Margot A. Wallace Rowman Altamira, 2006 Museum Branding: How to Create and Maintain Image, Loyalty, and Support, 89–92

KATALOG INKLUZIVNE IZLOŽBE GLEDAM DODIROM / SEEING THROUGH TOUCH: IZDANJE GRADSKOG MUZEJA KARLOVAC

Marinka Mužar
Lana Bede

SUGLASJA

Prvo predstavljanje kataloga održana je u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu na Međunarodni dan muzeja 18. svibnja 2021.

Promocija kataloga u Karlovcu održana 28. lipnja 2021. u predivnom ambijentu Starog grada Dubovca

Autorica i urednica kataloga Lana Bede iz Muzeja grada Karlovca i recenzentica Željka Sušić, muzejska savjetnica Tifloškog muzeja

Gradski muzej Karlovac obogatio je prošle godine svoju izdavačku djelatnost reprezentativnim, dvojezičnim katalogom višestruko nagrađivane izložbe „Gledam dodirom“ nastale u suradnji s Centrom za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ 2019./2020. Autorski tekstovi Lane Bede i Tanje Parlov nude drugačiji pogled na likovnost, razmatraju visoku spoznajnu vrijednost osjeta dodira u kontekstu ranog osjetilnog razvoja djece i likovnog obrazovanja i stvaranja, osobito djece oštećena vida, te važnost dodira u percepciji djela likovne umjetnosti, posebno skulpture. Katalog ima 124 stranice, opremljen je s više od 80 vrhunskih profesionalnih fotografija, sadržava biografije 16 hrvatskih umjetnika čija su djela predstavljena na izložbi, kataloške podatke za više od 130 izloženih radova iz COO „Vinko Bek“, fundusa Gradskog muzeja Karlovac i drugih javnih i privatnih zbirki, popis odabrane literature uključuje i prilog dizajnera iz Studia Rašić+Vrabc o kreiranju inkluzivnog likovnog postava prilagođenog slijepim osobama nagrađenog prestižnom nagradom SEG D Global Design Award 2020 u SAD-u. Isti dizajneri potpisuju i atraktivno grafičko oblikovanje kataloga nagrađeno 3. nagradom u kategoriji Dizajn društvenih inovacija na ovogodišnjem međunarodnom festivalu Zagreb Design Week 2021. Zahvaljujući otkupu Ministarstva kulture i medija, dostupan je čitateljima u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.

Ova vrijedna publikacija prvi je put predstavljena javnosti na Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja 2021., u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u strogom centru Zagrebu. Na predstavljanju su govorili recenzenti, doc. dr. sc. Danko Dujmović s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i mr. sc. Željka Sušić, muzejska savjetnica Tifloškog muzeja u Zagrebu, povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Ante Vranković, autorica i urednica kataloga Lana Bede, viša kustosica pedagoginja Gradskog muzeja Karlovac, i autorica Tanja Parlov iz Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ u Zagrebu. Predstavljanje je moderirala Silva Tomanić Kiš. Snimka predstavljanja može se pogledati na YouTube kanalu Gradskog muzeja Karlovac.

Predstavljanje u Karlovcu organizirano je 29. lipnja 2021. pred mnogobrojnom publikom u predivnom ambijentu Staroga grada Dubovca. Pozdravnu

riječ održala je ravnateljica Gradskog muzeja Karlovac mr. sc. Hrvojk Božić. Uz recenzente i autorice, na predstavljanju je govorila konzervatorica, povjesničarka umjetnosti Marinka Mužar, dugogodišnja pročelnica Konzervatorskog odjela u Karlovcu i kustosica Kulturno-povijesnog odjela Gradskog muzeja Karlovac, te grafički dizajner Marko Rašić. Predstavljanju su prisustvovali izaslanica Ministrice kulture i medija Republike Hrvatske dr. sc. Nine Obuljen Koržinek, pročelnica Konzervatorskog odjela u Karlovcu Sonja Kočevar, Pročelnica Upravnog odjela za hrvatske branitelje i zdravstvo Karlovačke županije dr. sc. Maja Vučinić-Knežević i predsjednik Udruge slijepih USKA Mirsad Bećirović. Uručeni su im prigodni katalozi.

U nastavku donosimo govor kolegice Marinke Mužar s predstavljanja kataloga u Karlovcu.

Iza nas je proteklo vrijeme od znanstvene i studentske muzeološke izložbe s temom „Gledam dodirom“ autorice Lane Bede, više kustosice pedagoginje Gradskog muzeja Karlovac, i profesorice likovne kulture Tanje Parlov iz Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ u Zagrebu, a koja je izazvala stručnu pozornost kako defektologa, tifloga tako i pedagoga, povjesničara umjetnosti, dizajnera, ali i običnih posjetitelja koji su potaknuti tematskom invencijom pokušali shvatiti koje rezultate možemo očekivati gledanjem skulptura dodirom. I tada nas autori upućuju da krenemo kroz tamu i sagledamo izložbeni prostor galerije podijeljen na svjetlu i tamnu stranu čija postava sugerira kretnju slijedom meandra.

Respektabilni primjeri skulptura 18 autora u posjedu su Galerije umjetnina Slavenskog Broda s cjelovitim opusom radova Branka Ružića, iz privatne zbirke obitelji Azinović, Gradskog muzeja Karlovac i antologijskih djela animalista Branislava Deškovića i Roberta Frangeša Mihanovića posuđenih iz Gliptoteke HAZU-a kao i Moderne galerije u Zagrebu. Umjetnine su grupirane kao tematske cjeline na ljudski lik, animalistiku i apstraktne oblike u kojima punopravno sudjeluju slijepi i slabovidni učenici Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ iz Zagreba.

Stoga je pred nama knjiga, katalog, likovni i metodički priručnik i, kako nam pojašnjava u uvodniku pedagoginja i viša kustosica Lana Bede, SVE POČINJE DODIROM. Trodimenzionalna skulptura otkriva nam novu dimenziju sagledavanja jer kretnjom i taktilnim

opažanjem raspoznamo oblike, strukturu, površinu i dimenzije. I upravo dozvolom za taktilnim opažanjem skulpture u prostoru dolazimo u poziciju da doživimo umjetničko djelo kao stvaralački čin u zaokruženoj cjelini.

Taktilnim opažanjem, kako navodi prof. Tanja Parlov, djetetu se pruža mogućnost spoznaje u odabiru usvajanja ljudskog lika u pokretu usporedbom detalja figuracije kipa s vlastitim tijelom, a može mu se ponuditi mogućnost da usporedbom od pojedinačnog ka općem stvori maštom vlastitu likovnost. Ali taktilno opažanje kako navodi autorica u odjeljku „Likovnost i oštećenje vida“ mora se učiti uz pomoć mentora jer osoba s posebnim potrebama ne može usvojiti točku i crtu kao likovni linijski element kompozicije, već mora postupno upoznati i oblike različitih dimenzija koje ga okružuju, dijeleći ih isprva na osnovna geometrijska tijela, s površinama koji ga okružuju, a koje autorica razvrstava na glatko-hrapavo, tvrdo-meko, suho-mokro. To su preduvjeti da dijete savlada površinu na kojoj može oblikovati reljef s različitim geometrijskim oblicima tvoreći kompoziciju. Takav pristup stvaranja kompozicije može potkrijepiti teorija analitičara Sigmunda Freuda da posjedujemo dualnu narav (jednu podsvjesnu, a drugu stvarnu) od kojih se podsvjesna oslobađa u snovima i potiče kreativce da se izražavaju maštom kao slobodoumnici. Ovoj temi približili su se dječji uradci Karla Kaluđera s apstraktnom temom „Bor“ ili Anđela Duran sa „slikom iz mašte“.

Slabovidnom djetetu nije lako usvojiti boju jer ono raspozna samo hladne i tople tonove. Također, autorica teksta prof. Tanja Parlov obavještava čitatelja da slijepa osoba uopće ne raspozna boju, već će se kompozicija razlikovati nanošenjem bijelog i crnog tona s raznim strukturama na zadanoj površini. Ali autorica ne odbacuje mogućnost da djeca deduktivnim putem upotrebom trodimenzionalnih geometrijskih likova osmisle kompoziciju pokazujući rezultate upotrebom točke-crte koristeći razne likovne tehnike od pastela do papir mašea na kartonskoj podlozi prilajući sjajni primjer fovističkog uradka „Crvena mačka“ Tatjane Vujatović izvedene u različitim tehnikama. Crteži „Pas“ Petra Kordića i „Koka“ Kristine Krsnik izrađeni su u stilu kubističke manire jer su oba autora crtala motiv u višestrukoj perspektivi.

I ponovno slijede dva odjeljka više kustosice

pedagoginje Lane Bede, koja se osvrće na eksplikacije dječjih radova, ali i eminentnih skulptora, upućujući čitatelja da izbor motiva slijepih i slabovidnih osoba slijedi u izvedbi male plastike ili taktilnim slikama i crtežima izloženih prema modelima njihove posebnosti likovnog izražavanja naglašavajući reljefne ili skulpturalne uradke te naglašavajući karakteristike likovnosti, a oslanjajući se na ponašanje usvojenog motiva što prikazuje serija od šest autoportreta osoba koje su taktilnim putem pretraživale vlastite oblike primjenjujući ih na skulpturi kao ekspresijsko znakovlje. Autorica teksta Lana Bede napominje da su potpuno slijepa djeca oslobođena deskriptivnosti te upućuje čitatelja na linijske reljefe koje dijete strpljivo slaže stvarajući vlastito poimanje galaksije sa zamišljenim središtem gdje se prilikom stvaranja oslobađa mašta koja otvara put novom pristupu u likovnoj pedagogiji.

I, na kraju, autorica teksta Lana Bede ponovno naglašava da je skulptura oblik u prostoru s kojim komunicira izravnim dodirima s promatračem i tematskim cjelinama ljudskog lika, animalistike i apstrakcije u vremenskom rasponu od prapovijesti do suvremene skulpture s antologijskim autorima koji su svojim radovima obilježili stilska razdoblja od impresionizma do suvremenih tendencija koristeći različite materijale i tehnike (drvo, glina, do neobrađenog mramora). Sve su dimenzije bile prilagođene taktilnoj dostupnosti promatrača. Stoga je bila rijetka prilika dotaći Radaušev „Torzo“ diveći se njegovom rješavanju kontraposta, sagledati savršenu ravnotežu životnih asimetričnih pokreta u Ružičevoj „Igri“, gledati Frangešova „Purana“ s titravom strukturom oplošja, Deškovićeve „Psa na tragu“ u zaustavljenom trenutku lova napetih mišića, izloženu sitnu plastiku „Golubovi“ autora Zlatka Zlatića koji sažima formu u kompaktne cjeline oblikovane rezanim površinama oštih bridova, zatvorene jajolike forme „Pingvina“ autorice Renate Vranyczany Azinović oslobođene suvišnih detalja i savršene obrade površina. Kipara Izvora Oreba koji svojeg „Mačka“ obrađuje u gruboj modelaciji drveta, a lik mačka oblikuje u zaustavljenom kretanju u trenutku kad se sprema na obranu, te nakon „gledanja dodirima“ skulpturu s oduševljenjem prihvaćaju slijepi i slabovidne osobe, ili pak „Mali bik“ autora Vojina Bakića koji zatvorenim volumenom i jednostavnom formom napeto glatkom površinom stvara unutarnju snagu. Upravo ta skulptura bila je moj

odabir za ukras radnog stola za vrijeme radnog vijeka u Muzeju jer sam osjetila snagu skulpture kad bih obje ruke položila na njegova široka leđa.

Na kraju, autorica teksta završava opisom dviju suvremenih skulptura Dušana Džamonje analizirajući jajoliku formu čija je drvena jezgra djelomično obavijena tankom žicom povezanom paljenim čavlama stvarajući igru figurativnog i apstraktnog i, kako navodi viša kustosica Lana Bede, otvarajući nove mogućnosti umjetničkog stvaranja.

U Galeriji Vjekoslav Karas bila je postavljena suvremena instalacija „TUFT by Numen“ oblikom Andrijina križa skraćenih krakova čije su šupljine obložene „tuftanom“, vunenom tkaninom crvene boje s pojedinačnim arhaičnim crtežima. Instalacija privlači posjetitelje ulaznim otvorima koji asociraju na tjelesnu udobnost maternice gdje nestaje veza s vanjskim svijetom kako bi se zatvorio krug izmijenjene percepcije započet ulaskom u tamnu sobu.

„Kiparstvo je umjetnost koja govori napola vidom i napola opipom.“ Izložbom i dvojezičnim katalogom u cijelosti se opravdala ispisana misao povjesničara umjetnosti, slikara i književnika Matka Peića. Stoga od srca čestitam organizatorima, Gradskom muzeju Karlovac i Galeriji umjetnina Branko Ružić Slavonski Brod, partneru, Centru za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“, Zagreb, autoricama izložbe, višoj kustosici i pedagoginji Lani Bede te profesorici likovne kulture Tanji Parlov iz Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ iz Zagreba, kao i brojnom timu stručnjaka koji su radili na likovnoj i tehničkoj postavi izložbe kao i cjelokupnom identitetu kataloga.

Sastavila: Marinka Mužar, prof. Karlovac, 29. 6. 2021.

„Katalog izložbe Gledam dodirima predstavlja bitan doprinos u kontekstu ove teme jer svojim sadržajem nadilazi puko dokumentiranje izložbe i pronađe se u relevantnu stručnu literaturu.“

(iz recenzije doc. dr. sc. Danka Dujmovića)

„On je i temelj i važan izvor informacija za kustose jer im otvara jedan novi pogled na promatranje i tumačenje likovnosti. To je prvi takav katalog objavljen u Hrvatskoj i nadam se da kolege kustosi više neće dvojiti hoće li i kako izlagati umjetnost osoba koje nisu u središtu društvenog interesa.“

(iz recenzije mr. sc. Željke Sušić)

„Putokaz za muzealce, umjetnike i druge stručnjake kako organizirati inkluzivne izložbe.“

(Smiljana Škugor Hrnčević, „Vijenac“, podlist Inkluzija, broj 16, 17. lipnja 2021.)

„Katalog popunjava prazninu u likovnoj pedagogiji. Lijepo, kvalitetno i humanistično.“

(Ante Vranković, „Vijenac“, podlist Inkluzija, broj 16, 17. lipnja 2021.)

Dizajn kataloga (Studio Rašić+Vrabec) nagrađen je na međunarodnom festivalu Zagreb Design Week 2021 u kategoriji „Dizajn društvenih inovacija“

FESTIVAL TOLERANCIJE U KARLOVCU – HRVATSKA PREMIJERA VIDEOINSTALACIJE REDATELJA JURE PAVLOVIĆA NA STAROM GRADU DUBOVCU

Josipa Vukelić

SUGLASJA

U srpnju 2021. godine u povodu Svjetskog dana izbjeglica održan je Festival tolerancije u suradnji s Hrvatskom radiotelevizijom i Gradskim muzejom Karlovac te pod pokroviteljstvom UNHCR-a i u suradnji s UNHCR-om na Starom gradu Dubovcu u Karlovcu. U sklopu Festivala prikazana je videoinstalacija „Mi“ redatelja i producenta Jure Pavlovića.

Osnovna premisa videoinstalacije potječe od toga da se problem izbjeglica u današnjem globaliziranom svijetu tiče svih nas jer se, u konačnici, svi „mi“ možemo naći u sličnom problemu. Tome svjedoči i naša ne toliko daleka prošlost, stoga izbjeglice trebamo promatrati jednako kao što promatramo sami sebe. Ideja je aktualni moment u Hrvatskoj i svijetu povezati s dugom tradicijom izbjeglištva u Hrvatskoj kroz intimna iskustva više osoba koje su u određenoj fazi svojeg života bile izbjeglice. Od Drugog svjetskog rata do Domovinskog rata gotovo svaka generacija u Hrvatskoj nosi vrlo živa sjećanja vezana za izbjeglištvo.

Sam redateljski koncept temelji se na svjedočanstvu više ljudi, izbjeglica iz različitih razdoblja

povijesti. Prva priča evocira iskustvo života u izbjeglištvu tijekom Drugog svjetskog rata u kampu El Shatt u Egiptu. To je svjedočanstvo vrlo važno jer živimo u svijetu u kojem veći broj izbjeglica danas dolazi s Bliskog istoka te su arapskog podrijetla. Dobro se podsjetiti da su nekad izbjeglički valovi išli u posve drugom smjeru. Druga priča evocira iskustvo izbjeglištva iz Domovinskog rata. Treća i četvrta priča evociraju iskustva puta u Hrvatsku: te priče predstavljaju ljude iz drugih zemalja koji su prošli izbjeglištvo, ali sada žive u Hrvatskoj i dobro su se integrirali u društvo kojem danas pripadaju i aktivno pridonose.

Premijeri videoinstalacije prisustvovala su predstavnica UNHCR-a u Hrvatskoj Anna Rich, zamjenica gradonačelnika Grada Karlovca Ivana Fočić, direktorica Festivala tolerancije – JFF Nataša Popović i ravnateljica Muzeja grada Karlovca Hrvojka Božić.

Hrvatsku premijeru videoinstalacije na Starom gradu Dubovcu organizirali su i producirali Hrvoje Pukšec (Festival Tolerancije) i Josipa Vukelić (Muzeji grada Karlovca).

↑ Tim Festivala tolerancije – JFF i tim Muzeja grada Karlovca, foto: Denis Stošić
← Premijera video instalacije „Mi“ redatelja Jure Pavlovića, foto: Denis Stošić

U ZNAKU FORTIFIKACIJSKE BAŠTINE

Igor Čulig

SUGLASJA

Ove godine fortifikacijska baština promovirana je kroz niz aktivnosti koje su pokrenuli, odnosno u kojima su sudjelovali Muzeji grada Karlovca. Naši muzeji već i svojim smještajem svjedoče o važnosti ove baštine u koju se ubrajaju kurija generala Frankopana, kaštel Dubovac i položaj Turanj.

Afirmiranje ove lokalne vrijednosti nije, naravno, tek konzervatorsko pitanje, već je i pitanje šire percepcije. Jesmo li poštteni u uvažavanju slojevitosti? Primjećujemo, primjerice, da govoreći o proslavljenom Nikoli Tesli ne ističemo da je rođen i školovan na području Karlovačkog generalata i da je rakovačka realka koju je on pohađao bila pod upravom Slunjskog regimenta. To je tek jedan primjer možda i nesvjesne predrasude. Vojna, a posebno fortifikacijska baština općenito se smatra „teškom baštinom“ pa se turistička industrija često utječe „lakšim“ pričama koje popunjavaju prostor šutnje i zaborava.

I naš se muzej suočava s potrebom suvremene kulturne prakse kao balansa spomeničkog integriteta, povijesnog pamćenja i kulturne industrije. Oko nas je „teško“ bogatstvo koje treba uključiti u razvoj zajednice.

17. 3. 2011. //GRADSKI MUZEJ KARLOVAC // PREDAVANJE OD NOVIH VRATA DO NOVOG KARLOVCA

U maloj dvorani muzeja održano je **predavanje** *Od Novih Vrata do Novog Karlovca* o recentnim znanstvenim i stručnim radovima koji obrađuju teme karlovačke fortifikacijske baštine.

Dr. sc. Andrej Žmegač s Instituta za povijest umjetnosti i kustos Igor Čulig predstavili su koautorски znanstveni rad *Nedovršeni barokni grad tvrđava Novi Karlovac* (Radovi IPU 2021). Nova saznanja temelje se na novopronađenim nacrtima u knjižnicama Stuttgarta i Budimpešte, a ne samo da je dokazano autorstvo Nikole Doxata (1682. – 1738.), jednog od triju najvećih graditelja utvrda i utvrđenih gradova uopće, već su iznesene brojne pojedinosti o obrambenom sustavu i dosad neslućena reprezentativna obilježja gradskog tkiva s regulacijom potoka, ulicama, trgovima, palačama i crkvama.

Gost muzeja također je s koautoricom izložbe *Vrata Zvijezde* Mateom Galetić predstavio publikaciju koja prati ovu izložbu, a u kojoj se iznose recentna

otkrića na temelju arheoloških i arhivskih istraživanja, pri čemu se ističe determinacija kaponira kao još uvijek sačuvane obrambene strukture u podzemlju današnjeg Karlovca i graditeljski ostaci koji potkrepljuju „portalnu formu“ Novih vrata koja datira iz petog desetljeća 19. stoljeća.

29. 4. 2022. // STARI GRAD DUBOVAC //ODRŽANA PRVA NOĆ TVRĐAVA

Na Dubovcu je održana prva Noć tvrđava. Ovaj je događaj za javnost najuočljiviji proizvod europskog projekta FORTITUDE iz programa Interreg u kojem su, pod vodstvom Tvrđave kulture Šibenik, okupljeni Grad Karlovac, Opština Bar i Grad Banja Luka. Bila je to prilika da Karlovčani u upotrebi vide i druge proizvode koji su namaknuti iz ovog proizvoda: tribine, svjetlosnu opremu, maketu Dubovca, srednjovjekovne kostime i viteške oklope. Osmišljena je i tematska turistička staza utemeljena na fortifikacijskoj baštini. Tijekom noći pristizale su snimke sa svih uključenih lokacija iz triju uključenih zemalja: gradovima nositeljima pridružilo se još 45 gradova.

U Galeriji Koprivnice, foto: Denis Stošić

Rekviziti za Noć tvrđava, foto: Fototeka Muzeja grada Karlovca

9. – 10. 6. 2022. // BANJA LUKA (OMLADINSKI CENTAR) // ZAVRŠNA KONFERENCIJA PROJEKTA FORTITUDE

Dojmovi o provedbi projekta, kao i ideje za buduće događaje, podijeljeni su na završnoj konferenciji održanoj u Banjoj Luci s više od 50 predstavnika. Najznačajnija novost, iznesena u društvu sudionika iz Nizozemske i Njemačke, jest da se Noć tvrđava širi „na zapad”. Uvodno predavanje o karlovačkoj i regionalnoj utvrdbenoj baštini održao je Igor Čulig.

Podrazumijeva se da su ovakva povećana vidljivost i umrežavanje sudionika podloga za nove projekte, ubuduće i one strukturne koji podrazumijevaju radove na samim spomenicima.

14. – 31. 6. 2022. // ZAGREB, NEBODER NAPRETKA // IZLOŽBA OD NOVIH VRATA DO NOVOG KARLOVCA

Karlovačka izložba i novi broj IPU-a privukli su pozornost „karlovačkog Zagrepčanina” Damira Barešića koji je još jednom potaknuo povezivanje našeg muzeja s partnerima u Zagrebu. Ovaj put to je bilo Hrvatsko kulturno društvo Napredak, središnja kulturna

ustanova bosanskohercegovačkih Hrvata. Izložba *Od Novih Vrata do Novog Karlovca* postavljena je u antologijskom neboderu (podignut 1936.) koji je za Napredak projektirao Stjepan Planić, vodeći arhitekt hrvatske moderne. Izložba se sastojala od odabranih elemenata izložbe Vrata Zvijezde, nedavno objavljene karte (starije) baštine i reprodukcija novootkrivenih nacrti Novog Karlovca (Orlice). Autori su Igor Čulig i Matea Galetić.

Izložbu je otvorio Damir Mandić, gradonačelnik Grada Karlovca, a sve prisutne u ime HKD-a Napredak pozdravio je Damir Krešić, predsjednik Napretkova kulturnog centra u Zagrebu. Prisutne je upoznao s djelovanjem Napretka tijekom 120 godina. Napredak je kroz svoju povijest surađivao s mnogim institucijama koje rade na promicanju hrvatske kulture pa je tako i ova suradnja s Muzejima grada Karlovca još jedan novi iskorak.

Budući da je zajednički kontekst hrvatske i bosansko-hercegovačke baštine već uspostavljen u okviru projekta *Fortitude*, izvjesno je da se suradnje s Napretkom može usmjeriti prema aktivnostima spomenutog projekta.

U neboderu Napretka, foto: Igor Čulig

U tvrđavi Banja Luke, foto: Igor Čulig

11. 7. 2022. // GRADSKI MUZEJ KARLOVAC // RADIONICA EUGEN SAVOJSKI (1663. – 1736.) I GRADOVI TVRĐAVE JUGOISTOČNE GRANICE HABSBURŠKE MONARHIJE

U Gradskom muzeju Karlovac održana je radionica Eugen Savojski (1663. – 1736.) i gradovi tvrđave jugoistočne granice Habsburške Monarhije u organizaciji Instituta za povijest umjetnosti i uz financijsku podršku Hrvatske zaklade za znanost. Voditeljica projekta, dr. sc. Katarina Horvat-Levaj, upoznala je županicu Martinu Furdek-Hajdin i gradonačelnika Damira Mandića s ovim opsežnim projektom koji pozicionira Karlovac u kontekst čitavog Dunavskog bazena i u ključno razdoblje za oblikovanje suvremene Europe.

Predavačima s Instituta pridružili su se i lokalni djelatnici u kulturi pa je pročelnica Konzervatorskog odjela Sonja Kočevar izložila razvojne planove Karlovačke zvijezde.

Sveučilišni profesor Boris Morsan i kustos Igor Čulig upozorili su na problematičan položaj Novog Karlovca, odnosno Orlice u kontekstu suvremenog razvoja, točnije izgradnje protupoplavnog nasipa čija planirana trasa presijeca povijesni lokalitet. Na skupu je formulirano važno pitanje: zašto gradnja nasipa ne bi bila prilika za afirmaciju ovog osobitog poglavlja

našeg urbanizma? Može li oblik suvremenog nasipa evocirati povijesne oblike? Predavačima se protupoplavni nasip, naravno u izmijenjenom obliku, čini više kao prilika negoli prijetnja, a pitanje duguje li današnji Karlovac sebi sjećanje na „Novi Karlovac” s početka 18. stoljeća traži odgovor koji nije važan samo lokalnoj zajednici već potencijalno i čitavoj Europi.

27. 7. – 21. 8. 2022. // KOPRIVNICA, GALERIJA KOPRIVNICE // IZLOŽBA VRATA ZVIJEZDE

Godine 1579. dva najveća gradilišta na području Hrvatske bila su Karlovac i Koprivnica. Ova dva grada opasana bastionskim sustavima imala su usporedan razvoj – štoviše, oba su svoja istočna vrata nazvali „Turskim vratima”. Stoga je prva postaja gostovanja izložbe Vrata zvijezde upravo Koprivnica, točnije Galerija Koprivnice u sastavu Muzeja Grada Koprivnice. U stručnom smislu, oba grada imaju otvoreno pitanje obilježavanja lokaliteta danas nepostojećih gradskih vrata, pri čemu Koprivnica može ponuditi vrijedno iskustvo planiranog uređivanja postojeće zgrade Oružarne s gradskim vratima.

Smještena na jednom od najljepših hrvatskih trgova, izložba se trajanjem prelila u održavanje sjajno posjećenog Renesansnog festivala.

Predstavljanje projekta Eugen u Karlovcu, foto: Josipa Vukelić

RESTAURACIJA I KONZERVACIJA KAMENIH SPOMENIKA IZ FUNDUSA ARHEOLOŠKOG ODJELA MUZEJA GRADA KARLOVCA

Matea Galetić

SUGLASJA

„Što je mekše od vode?

Što je tvrđe od kamena?

Ali, često meka voda dubi tvrdi kamen.“

Ovidije

Druga faza restauratorsko-konzervatorskih radova na kamenoj plastici iz fundusa Arheološkog odjela obuhvatila je tri spomenika iz stalnog postava. Iako je kamen najotporniji arheološki materijal, još su i stari Rimljani znali da ima „bolnu točku“ i da mu atmosferilije vremenom progresivno narušavaju strukturu i estetsku vrijednost. Program restauracije i konzervacije kamene plastike započeo je 2019. godine, a cilj mu je bio uklanjanje tragova „života“ na kamenim spomenicima. Krajem 2021. godine na red su došle urna i dvije are iz stalnog postava koje tematski predstavljaju dio rimske nadgrobne ostavštine. Spomenici su dio fundusa Muzejske zbirke Topusko i datiraju iz 2. – 3. stoljeća. Radi se o kamenoj urni s poklopcem, izrađenoj od pješčenjaka. Sastoji se od donjeg valjkastog dijela, u koji se polagao pepeo pokojnika, i kružnog poklopca koji je u presjeku polukružan. Čitava površina ukrašena je plitkim klesanjem po kamenu. Preostala dva spomenika zavjetni su žrtvenici – are. Jedna je posvećena rimskoj božici Fortuni, a druga Silvanu. Zavjetni žrtvenici podizali su se u želji i nadi da se određeni zavjet

ispuni i pritom su se zavjet i molba upućivali određenim božanstvima.

Konzervatorsko-restauratorske radove izvodio je akademski kipar i restaurator Domagoj Kačan u radionici u Zagrebu. U njegovu izvještaju stoji:

Nakon odvoza u restauratorsku radionicu i detaljnog pregleda na površini uočeni su:

- mikrobiološki organizmi, lišajevi, mahovina
- korodirana površina kamena na dijelovima gdje se nalaze metalni dijelovi
- površinske nečistoće – zemljana prašina, željezna korozija
- skrama – posebno na površini gdje se nalazi uklesani tekst
- odlomljeni dijelovi – urna na prednjem dijelu odlomljena
- dijelovi koji nedostaju.

Predmeti su očišćeni vodom pod kontroliranim tlakom, a potom su mehanički očišćeni ručnim alatima i parnim čistačem. Nakon toga su zalijepljeni dijelovi koji su odlomljeni te je uslijedila izvedba kiparsko-restauratorskog retuša. Na koncu su predmeti patinirani kako bi se imitirala izvedba slična originalu i sve zajedno tonski ujednačilo te su predmeti impregnirani i zaštićeni.

↑ Restauracija i konzervacija kamenih spomenika, foto: Domagoj Kačan

← Restaurirani kameni spomenici, foto: Matea Galetić

PROJEKT PAMETNI MUZEJ U MUZEJIMA GRADA KARLOVCA

Tomislav Marić
direktor u
Odašiljači i veze
d.o.o
Josipa Vukelić

SUGLASJA

← Predstavljanje projekta Pametni muzej u Gradskom muzeju Karlovac, foto: Denis Stošić

↑ OIV Smartino IoT

Velik interes javnosti za zaštitu kulturne baštine i sve veća potražnja za stvaranjem sigurnijeg okruženja za očuvanje muzejskih predmeta potaknuli su Muzeje grada Karlovca da usvoje IoT rješenje.

Tako je kao nastavak dobre suradnje između grada Karlovca i tvrtki Odašiljači i veze (OIV) i KONČAR – INEM početkom 2022. godine počeo pilot-projekt Pametni muzej. Projektom je na primjeru Gradskog muzeja Karlovac i Galerije „Vjekoslav Karas” prvi put u Hrvatskoj predstavljeno novo tehnološko rješenje posvećeno optimiziranju procesa potrebnih za zaštitu muzejske građe, a temeljeno na pametnim sustavima za mjerenje i daljinsko očitavanje kako bi se pratile međuovisnosti uvjeta u prostoru te kao krajnji cilj osigurala energetska i financijska ušteda i povećala sigurnost muzejske građe.

Projekt je predstavljen u svibnju ove godine u Gradskom muzeju Karlovac. U prisutnosti gradonačelnika Karlovca Damira Mandića, ravnateljice Muzeja grada Karlovca Hrvojke Božić te predstavnika partnerskih

tvrtki OIV i KONČAR – INEM predstavljeni su cilj i realizacija projekta. Implementacija pametnih rješenja u Muzej nastavak je suradnje OIV-a i KONČARA s Gradom Karlovcem koji je prepoznao potrebu modernizacije i digitalizacije svakodnevnih poslovnih procesa te kroz projekt Senzorika već dvije godine nudi *Smart City* rješenja za unapređenje poslovanja kroz uštede, optimizaciju i inovativne usluge. Karlovački gradonačelnik Damir Mandić smatra da je ovim projektom uključivanja Muzeja grada u gradski projekt Pametni grad pokazana velika važnost napretka muzejske djelatnosti za očuvanje kulturne baštine i razvoj kulturnog turizma grada.

Zahvaljujući dostupnosti i širokom spektru bežičnih IoT senzora, muzeji danas mogu unaprijediti kvalitetu čuvanja muzejskih predmeta. Muzejski predmeti posebno su osjetljivi, čak i na najmanje fluktuacije vlažnosti, temperature i svjetla. Dugotrajno izlaganje vlazi, visokoj temperaturi, Sunčevoj svjetlosti i fluorescentnom svjetlu može dovesti do raznih

problema. Dosadašnji rad na očuvanju muzejskih predmeta uključivao je ručno mjerenje i ljudsko praćenje uvjeta okoline u kojoj se predmeti nalaze. Integracijom IoT senzora zaposlenici sada mogu prikupljati i analizirati ključne podatke o uvjetima u kojima se predmeti nalaze u stvarnom vremenu. Ti podaci omogućuju zaposlenicima da precizno prilagode vlažnost, temperaturu i osvjetljenje eksponata, čime se smanjuju troškovi rada, učestalost restauratorskih projekata i postiže se viši stupanj zaštite vrijedne muzejske građe.

Pametni muzej temelji se na OIV Smartino IoT višenamjenskoj platformi za internet povezanih stvari integriranoj s KONČAR – INEM-ovim softverom MARS za prikupljanje, obradu i vizualizaciju podataka. Sustav podrazumijeva upotrebu senzora detekcije pokreta, kvalitete zraka, temperature te vlage u prostorijama i izložbenim vitrinama, IoT mreže za prijenos podataka i softverskog korisničkog sučelja za praćenje i analizu podataka.

Svi senzori prikupljaju i šalju podatke o mjerenjima na koncentrator LoRaWAN. OIV Smartino IoT prijenosnom mrežom podatak se prenosi do mrežnog poslužitelja koji aplikacijskom serveru omogućuje pristup izmjerenim podacima koji se zatim prikazuju u aplikaciji. Uvid u aplikaciju imaju zaposlenici Muzeja koji tako mogu pratiti parametre kvalitete zraka u prostorijama te provjeriti u kojim se granicama kreće temperatura u vitrinama i muzejskom prostoru.

Projekt Pametni muzej prvi je takav projekt u Hrvatskoj te čini velik korak u održavanju muzejske i arhivske građe, a otvara brojne mogućnosti za pozitivne promjene u očuvanju predmeta koje želimo predstaviti budućim naraštajima. Danas u Karlovcu imamo priliku pratiti projekt čiji je cilj postaviti model koji će se primjenjivati u cijeloj Hrvatskoj s idejom da se postigne nacionalni standard očuvanja muzejske i arhivske građe.

Smart city Karlovac, izvor OIV

IDOLI U LJUBLJANI

Matea Galetić

Izložba „Sveti konji – nebesni jezdec” autora i kustosa dr. Marka Freliha otvorena je 20. listopada u Slovenskom etnografskom muzeju. Izložba kroz nekoliko cjelina pokazuje povezanost konja i čovjeka od najranijih prapovijesnih razdoblja u kontinuitetu do današnjeg vremena. Konj je prikazan u više razina, pri čemu je poseban naglasak na simboličkoj i mitološkoj komponenti. Dio zanimljive i inspirativne izložbe čini i 28 predmeta Muzejske zbirke Topusko Muzeja grada Karlovca. Radi se o glinenim konjima i antropomorfnim figuricama jahača s lokaliteta Turska kosa kraj Topuskog koji pokazuju svu raskoš željeznodobne kulture Kolapijana.

Našim idolima želimo sretnu dvogodišnju „pustolovinu” u Ljubljani i puno znatiželjnih pogleda posjetitelja, a kolegama SEM i posebno autoru dr. Marku Frelihu čestitamo na magičnoj izložbi!

Idoli Muzeja grada Karlovca na izložbi „Sveti konji – nebesni jezdec” u Ljubljani, foto: Matea Galetić

IN MEMORIAM: NIKOLA ALBANEŽE (1960. – 2022.)

Antonija Škrtić

U ponedjeljak, 3. siječnja 2022., napustio nas je Nikola Albaneže, cijenjeni i dragi kolega muzealac i kustos, povjesničar umjetnosti, likovni kritičar i muzeolog, predan stručnjak i utjecajan sudionik našeg kulturnog života. Pamtit ćemo ga kao iznimnog čovjeka i pristupačnog sugovornika te velikog poznavatelja i zagovaratelja karlovačke likovne baštine i suvremenog likovnog stvaralaštva.

Nikola Albaneže diplomirao je povijest umjetnosti i ruski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1991. godine, a kasnije je završio dodiplomski studij muzeologije. Do zaposlenja u Gradskom muzeju Karlovac radio je kao nastavnik, prevoditelj, voditelj službe vodiča u muzeju Mimara, trgovački menadžer i antikvar.

U Gradskom muzeju Karlovac radio je od svibnja 1994. do ožujka 2000. godine kao kustos Odjela kulturne povijesti i kustos Galerijskog odjela. Godine 1996. uz voditelje ostalih muzejskih odjela realizirao je otvaranje stalnog muzejskog postava, koji je i danas aktualan, te je priredio tridesetak izložbi kojima je obilježio kulturni i likovni život Karlovca.

Entuzijastično i suvereno valorizirao je i poticao likovno stvaralaštvo mlađih karlovačkih autora. U tom kontekstu posebno se ističe njegova autorska

SUGLASJA

konceptija skupne izložbe *Generacija 90-ih* koja se održavala od studenoga 2000. do veljače 2001. godine u Galeriji „Vjekoslav Karas“. Na izložbi je izlagalo devet karlovačkih slikara i slikarica: Mladen Bolfek, Ivana Maradin, Aleksandra Podrebarac, Alfred Krupa, Aleksandra Goreta, Edita Matan, Irena Kečkeš i Aleksandra Škrtić kojima su prema inovativnoj koncepciji tijekom trajanja izložbe bila posvećena posebna tjedna izložbena predstavljanja. Nikola Albaneže autor je važnih retrospektivnih izložbi karlovačkih likovnih umjetnika poput Blaža Čuka (1996.), Krune Zubčića (1998. godine u suradnji sa Stankom Špoljarićem), Višnje Ercegović (1999.), Vjekoslava Karasa i Ljudevita Šestića, koje su premijerno bile postavljene u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 2001. godine, Božidara Crneca (2005.) i Alfreda Krupe (2006.). Nikola Albaneže bio je angažiran na pripremi izložbe *Karlovac u djelima karlovačkih umjetnika* koja je svečano otvorena u povodu obilježavanja Dana grada Karlovca 1997. godine i koja je, nakon ratnih i poratnih godina diskontinuiteta, ponovno uspostavila tradiciju godišnjih izložbenih predstavljanja karlovačkih likovnih umjetnika. Bio je angažiran i na pripremi likovne manifestacije *1. hrvatski triennale akvarela* (1998.) koju su Muzeji grada Karlovca u suradnji s Galerijom umjetnina grada Slavonskog Broda ove godine realizirali deveti put.

Zbirkom Galerijskog odjela Gradskog muzeja Karlovac upravljao je savjesno i stručno, što je podrazumijevalo i zahtjevnu organizaciju prijenosa cijelog fundusa slika iz podruma Povijesnog arhiva, gdje je Zbirka bila sklonjena tijekom Domovinskog rata, u galerijsku čuvaonicu (1997.). Također je podrazumijevalo i koncentriran i sveobuhvatan stručni rad na sakupljanju umjetničkih djela od interesa za Zbirku, pri čemu se svojim nacionalnim značajem ističe 1999. godine realizirana kupnja slike *Portret muškarca iz obitelji Petrović (oko 1852.)* Vjekoslava Karasa. Sliku je Nikola Albaneže atribuirao Vjekoslavu Karasu na temelju zapisa Karasova imena na slijepom okviru i stručnog vještačenja Dajane Vlajsavljević, Darka Schneidera, Željke Čorak, Tonka Maroevića i Vladimira Malekovića te usporedbe s portretima Karla Petrovića i Miška Krešića. Zaslužan je i za otkriće Karasova *Portreta gospođe Karas* (1850.) na kojemu je sa suradnikom, konzervatorom i restauratorom Zoranom

Durbićem otkrio intaktnu signaturu i dataciju te koji je Gradski muzej Karlovac za Zbirku kupio 2002. godine. Osim spomenutih slika, zahvaljujući Nikoli Albanežu za Zbirku su nabavljene vrijedne slike Josipa Vanište, Ljudevita Šestića, Marijana Detonija, Alfreda Krupe,

Blaža Čuka, Nikole Dragarića, Višnje Ercegović i drugih, čime je i praktično potvrđeno profiliranje Zbirke kao jedinstvenog mjesta za prikupljanje, čuvanje, dokumentiranje, proučavanje i prezentaciju umjetničkih opusa vezanih uz grad Karlovac, i to u širokom luku

Nikola Albaneže, Andrej Žmegač i Antonija Škrtić ispred slike Vjekoslava Karasa: *Portret muškarca iz obitelji Petrović (oko 1852.)* prigodom posjeta izložbi *Karas pod upitnikom, 21.5. 2021.*, Galerija „Vjekoslav Karas“, foto: Denis Stošić

od onih nacionalnog značaja do onih lokalnog karaktera kojima je moguće vrlo živopisno dokumentirati kulturno-povijesni kontekst grada i okolice. U povodu izložbe Nove akvizicije 1984. – 1994. organizirane u povodu 90. obljetnice Gradskog muzeja Karlovac Nikola Albaneže istaknuo je da su akvizicije krvotok koji obnavlja muzeje i da se novim akvizicijama i ažurno vođenom muzejskom dokumentacijom neprekidno stvara i upotpunjuje identitet zbirke, a taj stav usmjeravao je njegovu uzornu praksu kustosa zbirke.

Nakon odlaska iz Gradskog muzeja Karlovac radio je u Kabinetu grafike HAZU-a od 2000. do 2002. godine. Od 2003. godine radi u Aukcijskoj kući Kontura i Art magazinu Kontura u kojem je bio dugogodišnji urednik, a od 2006. godine u neprofitnoj ustanovi Academia Cravatica za koju je koncipirao i provodio muzeološke projekte. Autor je projekta Muzej kravata, a organizirao je i međunarodnu umjetničku izložbu *Izazov kravate* postavljenu u nekoliko europskih i svjetskih gradova, kao i didaktičku izložbu *Priča o kravati*. U statusu vanjskog suradnika predavao je kolegij Muzejske izložbe na Katedri za muzeologiju Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2004. do 2008. godine. Bio je gost predavač na Sveučilištu u Grazu te je na poslijediplomskom studiju Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu predavao kolegij Muzeologija. Dužnost upravitelja Strossmayerove galerije starih majstora HAZU-a preuzeo je u listopadu 2021. godine te je inicirao projekt prezentacije slika starih majstora iz fundusa Strossmayerove galerije starih majstora HAZU-a u muzejima u Osijeku, Rijeci, Dubrovniku i drugim gradovima u vrijeme obnove Akademijine palače i drugih zdanja od posljedica potresa.

Bio je kustos i autor koncepcije *3. hrvatskog trijenala crteža* te je koncipirao dionicu *Maksimalnost minimalnog* (2002.) *52. zagrebačkog salona* posvećenog primijenjenim umjetnostima pod naslovom *(Ne) primjenjivost primijenjenih umjetnosti* (2017.). Autor je izložbe *5. međunarodnog trijenala autoportreta* pod nazivom *Ja – između zbilje i imaginacije* (2021.). Muzeološki je obradio dio Zbirke Kovačić, donaciju gradu Zagrebu hrvatskih umjetnica rođenih u 19. stoljeću. Pripremio je brojne izložbe popraćene predgovorima u katalozima te članke, osvrtne i recenzije objavljene u časopisima *Vijenac*, *Svjetlo*, *Kontura*, *Muzeologija*,

Informatica Museologica, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* i *Kvartal*. Bio je predsjednik Studijske sekcije Udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske u dvama mandatima od 2006. do 2014. te član AICA-e (Međunarodno udruženje likovnih kritičara).

Objavljivao je tekstove iz područja povijesti i teorije likovnih umjetnosti, o tržištu umjetnina te muzeološkoj problematici i interpretaciji kulturnog naslijeđa, kao i znanstvene članke i stručne recenzije. Autor je brojnih likovnih monografija (Tihomir Lončar, Ljudevit Šestić, Mihovil Krušlin, Petar Ujević, Velibor Mačukatini, Željko Brguljan, Josip Roca, Zlatko Prica (uz grupu autora), Vesna Šojat, Marijan Bušić, Kruno Bošnjak, Ivica Šiško, Povijest hrvatskoga crteža) te više retrospektivnih izložbi, među kojima se izdvajaju spomenute retrospektive Ljudevita Šestića i Vjekoslava Karasa te retrospektiva Zlatka Price održana u Galeriji Klovićevi dvori (2016.).

Posebna veza Nikole Albanežea i Karlovca nastavljena je i nakon njegova odlaska iz Muzeja, u okrilju manifestacije *Zimska likovna kolonija* (ZILIK) u organizaciji Doma Vladimir Nazor kojoj je u razdoblju od 2003. do 2015. bio izbornik – voditelj. Na toj je poziciji Karlovac i Karlovčane upoznao s brojnim odabranim i sjajnim umjetnicima poput Ivana Antolčića, Nevenke Arbanas, Antonije Balić, Vida Barca, Vladimira Vlatka Blažanovića, Mersada Berbera, Krune Bošnjaka, Zorana Durbića, Danice Franić, Harija Ivančića, Pauline Jazvić, Svjetlana Junakovića, Vasilija Jordana, Ivone Jurić, Koraljke Kovač, Ivana Konjušaka, Alema Korkuta, Ivana Gregova, Marcele Munger, Vinke Mortigijije Anušić, Vladimira Meglića, Marijana Marvića, Mirjane Petrin, Davorina Radića, Voje Radoičića, Marine Stoponje, Tamare Štambuk Vranešević, Ingrid Runtić, Manuele Vladić Maštruko, Munira Vejzovića, Denisa Vokića, Josipa Zankija i ostalih, ali i njih je upoznao s Karlovcem.

Nikola Albaneže bio je dobar čovjek zaljubljen u svoju struku. Povezivao je i usmjeravao ljude koji su imali sreću upoznati ga i s njime surađivati, dijeliti svakodnevnicu i od njega učiti. Njegovi duh, volja i dobrotost među muzealcima, likovnjacima i ljubiteljima umjetnosti ostat će prisutni i nakon njegova prerana odlaska. Hvala mu na svemu što nam je nesebično pružao!

IN MEMORIAM: DR. SC. MILAN KRUHEK (1940. – 2022.)

Sanda Kočevar

U danima Zvezdanog ljeta, kada Karlovac nizom događanja obilježava svoj rođendan, zatekla nas je vijest da nas je napustio onaj koji je Karlovcu i njegovoj prošlosti posvetio velik dio svojeg znanstvenog opusa, prijatelj našeg muzeja, arheolog i povjesničar dr. sc. Milan Kruhek.

Rodio se 28. prosinca 1940. godine u Zmraču kod Varaždina u kojem je završio osnovnu školu, dok je dominikansku klasičnu gimnaziju završio u Bolu na otoku Braču. Studij arheologije s klasičnom filologijom završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a poslijediplomski studij Pomoćne povijesne znanosti i magisterij na Filozofskom fakultetu u Zadru. Doktorat iz područja povijesnih znanosti stekao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1990. godine.

Svoju dugu i bogatu karijeru započeo je u muzeju, i to u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu 1969. godine, da bi je od 1971. godine nastavio u današnjem Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu, gdje je napredovao do najvišeg zvanja u muzejskoj djelatnosti, muzejskog savjetnika. Od 1991. godine do umirovljenja 2010. godine bio je zaposlenik današnjeg Hrvatskog instituta za povijest, gdje je bio jedan od osnivača Odsjeka za srednjovjekovnu povijest i ravnatelj Instituta u razdoblju od 2003. do 2007. godine. Aktivan i predan znanstveni rad pratio je bogat znanstveni

opus te, posljedično, i napredovanje u zvanjima pa je postigao status znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju. Za svoj znanstveni rad nagrađen je 1995. godine Odlikovanjem Predsjednika Republike Hrvatske s likom Ruđera Boškovića.

Svoj znanstveno-istraživački rad usmjerio je istraživanju Vojne krajine od 16. do 18. stoljeća, starih povijesnih naselja, feudalnih utvrda i velikaških obitelji, a posebnu pozornost posvetio je izgradnji Karlovca te kulturnoj povijesti grada, koju je popularizirao u kulturno-povijesnim vodičima, lokalnim i nacionalnim radijskim i televizijskim emisijama i javnim predavanjima. Bio je i predavač na Sveučilištu u Zagrebu i Veleučilištu u Karlovcu.

Vrijeme i energiju ulagao je i u društveni i politički život grada te je bio jedan od osnivača Centra za istraživanje i ekspedicionizam „Braća Seljan“, utemeljitelj karlovačkog Stola Družbe „Braća hrvatskoga zmaja“ te vijećnik Grada Karlovca od 2005. do 2009. godine. Za unapređivanje poznavanja karlovačke prošlosti dobio je 1998. godine Nagradu grada Karlovca.

Pamtit ćemo ga kao vrhunskog stručnjaka bez kojeg bi povijest karlovačke Zvijezde i brojnih hrvatskih utvrda bila siromašnija, aktivnog člana našeg Upravnog vijeća, inicijatora mnogobrojnih muzejskih aktivnosti i izložbi, stručnog suradnika, vječno nasmijanog kolegu punog stručnog iskustva, spremnog na bezrezervnu podršku, pomoć i savjet. Kao muzejski savjetnik dobro je razumio probleme koji tište naš muzej i bezuspješno se zalagao da Velika vojarna na Trgu bana Jelačića bude muzejski prostor. Nedostajat će nam njegova vedrina, širina znanja, pronicljivost, kritičnost, užurbanost i energija kojom je zračio.

Milan Kruhek, foto: Trend TV

Gradski Muzej Karlovac

Povijesna,
kulturna i
prirodna
baština u
renesansnoj
Zvijezdi

Zatvoren zbog obnove

Muzej Domovinskog rata Karlovac–Turanj

Stalni postav i povremene izložbe:
Utorak – petak: 8:00 – 18:00 sati
Subotom i nedjeljom: 10:00 – 18:00 sati
Ponedjeljkom i državnim blagdanima: zatvoreno
Zadnji ulaz pola sata prije zatvaranja.

Suvremena
povijest na
slojevima
kulturnog
dobra

Stari grad Dubovac

Od 1. lipnja do 30. rujna:
Utorak – nedjelja: 10:00 – 20:00 sati
Ponedjeljkom i državnim blagdanima: zatvoreno
Zadnji ulaz pola sata prije zatvaranja.

Od 1. listopada do 31. svibnja
Utorak – nedjelja: 10:00 – 18:00 sati
Ponedjeljkom i državnim blagdanima: zatvoreno
Zadnji ulaz pola sata prije zatvaranja.

Pogled na
tri sadašnje
države i dva
bivša carstva

Galerija Vjekoslav Karas

Tijekom trajanja izložbe:
Utorkom i četvrtkom: 8:00 – 16:00 sati
Srijedom i petkom: 8:00 – 19:00 sati
Subotom: 10:00 – 16:00 sati
Nedjeljom: 10:00 – 12:00 sati
Ponedjeljkom i državnim blagdanima: zatvoreno
Zadnji ulaz pola sata prije zatvaranja.

Suvremena
umjetnost
u Novom
Centru

Tema: Kulturni turizam

ISSN 133-879 X

